

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„Ocena skuteczności i efektów działań PO KL, podjętych na rzecz wzmocnienia potencjału partnerów społeczno- gospodarczych”

RAPORT KOŃCOWY

Opinie zamieszczone przez wykonawcę badania w ramach raportu nie stanowią oficjalnego stanowiska Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju będącego Instytucją Zarządzającą dla Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Olsztyn, 30.06.2014 r.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

SUMMARY	9
1.1. Wykaz skrótów używanych w tekście	15
2. WPROWADZENIE	16
3. TECHNIKI I NARZĘDZIA BADAWCZE ORAZ PRZEBIEG BADANIA	21
3.1. Analiza danych wtórnych (Desk Research)	21
3.2. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)	21
3.3. Zogniskowane wywiady grupowe (FGI)	23
3.4. Ankieta internetowa (CAWI)	24
3.5. Wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo (CATI)	26
3.6. Panel ekspertów (PE)	28
4. ANALIZA DANYCH	29
4.1. Wprowadzenie	29
4.2. Obszar badania nr 1 – Ocena wsparcia udzielanego partnerom społeczno-gospodarczym w celu wzmocnienia ich potencjału i lepszego wypełniania funkcji publicznych (Działanie 5.4 i 5.5.)	53
4.3. Obszar badania nr II – Ocena działań partnerów społecznych na rzecz przedsiębiorców (Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3)	78
4.4. Podsumowanie	107
4.5. Wnioski i powiązane z nimi rekomendacje	114
5. ZAŁĄCZNIKI	120
5.1. Materiały źródłowe wykorzystane w raporcie	120

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

STRESZCZENIE

Zadaniem niniejszego badania była ocena wybranych działań, mających na celu wzmocnienie struktur dialogu obywatelskiego (Działanie 5.4) oraz społecznego (Działanie 5.5), a także budowanie zdolności partnerów społecznych w zakresie działań związanych z restrukturyzacją oraz poprawą zdolności adaptacyjnych i szkoleniem przedsiębiorców (Poddziałanie 2.1.2 oraz 8.1.3).

Dla skutecznej realizacji każdego typu działań, konieczne jest określenie strategicznych założeń i celów. Aby określić najefektywniejsze sposoby wzmocnienia potencjału partnerów społeczno-gospodarczych, niezbędna jest odpowiedź na pytanie, kim są owi partnerzy, a następnie dlaczego właśnie oni mają uzyskać wsparcie? Czy celem samym w sobie jest wzmacnianie tych organizacji, czy też mają one pełnić jakąś określoną, konkretną funkcję? Dopiero następnym etapem może być precyzyjniejsze określenie sposobów alokowania środków w celu uzyskania zamierzonego efektu. Bez rozstrzygnięć strategicznych, osiągnięcie optymalnego potencjału jest utrudnione.

Obszar badania nr 1 – Ocena wsparcia udzielanego partnerom społeczno-gospodarczym w celu wzmocnienia ich potencjału i lepszego wypełniania funkcji publicznych (Działanie 5.4 i 5.5.)

W ujęciu ilościowym działania wspierające realizowane w ramach Działania 5.4 i 5.5 zakończyły się sukcesem, gdyż stopień wykonania wartości docelowej wskaźników znacznie przekroczył zakładaną wartość. Wskaźniki osiągnięto na poziomie od ok. 200 do nawet 428%. Jednakże brak jakościowych kryteriów oceny efektów udzielonego wsparcia, należy uznać za wadę.

Dominującą ilościowo formą udzielanego wsparcia były kursy i szkolenia – 37% wskazań. Częstość stosowania tej formy wsparcia nie wynika tylko z jej przewagi jakościowej nad innymi stosowanymi działaniami. Elementem wymagań konkursowych było osiągnięcie celu w postaci konkretnego produktu, a liczba przeszkolonych osób jest wskaźnikiem łatwym do wykazania. Ustalono także, że **nie forma uzyskanego wsparcia jest najistotniejsza, ale równoczesne stosowanie szerokiego wachlarza różnorodnych**

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego **narzędzi** – od zajęć polegających na prezentowaniu teorii, przez kontakt z praktycznym jej zastosowaniem, aż do wspierania działań realizowanych już po zakończeniu projektu.

Zdecydowana większość projektów skierowana była na potrzeby organizacji pozarządowych – 29% oraz związków zawodowych – 19% wskazań, pozostałe kategorie odbiorców wsparcia uzyskały znacznie mniejszy udział – administracja samorządowa – 10%, organizacje pracodawców – 9%, instytucje dialogu społecznego – 9%.

Ocena adekwatności zrealizowanych projektów do potrzeb i specyfiki działań partnerów społeczno-gospodarczych wykraczała poza zakładane w projekcie cele. Uzyskane **wsparcie doceniano także jako element podnoszenia indywidualnych kompetencji osób biorących udział w projekcie, jako płaszczyznę integracji różnych środowisk zaangażowanych w pełnienie funkcji publicznych (inne organizacje, sektor publiczny, prywatny), a także jako niezbędne wsparcie w procesie profesjonalizacji działań – opracowanie procedur, wsparcie prawne.**

Wysoko oceniana jakość realizowanych w ramach projektów działań, dała efekt w postaci wzmocnienia potencjału partnerów społeczno-gospodarczych. W opinii przedstawicieli administracji publicznej dzięki realizacji projektów PO KL **nastąpił znaczący wzrost aktywności partnerów społeczno-gospodarczych w pełnieniu przez nich funkcji publicznych.** Związane jest to zarówno ze zmianami w ramach samej administracji publicznej – np. wypracowane w trakcie projektów i wdrażane regulacje prawne, zmiany w mentalności urzędników, a także dzięki postępującej poprawie jakości funkcjonowania partnerów – szczególnie poprzez wzrost profesjonalizmu realizowanych przez nich działań.

Jednak z punktu widzenia przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych, relacje z administracją publiczną, w znacznym stopniu uzależnione są od uwarunkowań politycznych i personalnych, które negatywnie wpływają na gotowość instytucji publicznych do aplikacji wypracowanych w trakcie trwania projektu rozwiązań. Kompetentna i przychylna dialogowi społecznemu i obywatelskiemu osoba na kierowniczym stanowisku jest kluczowym elementem skutecznej, bądź nie, współpracy między urzędem a partnerami społeczno-gospodarczymi. Nawet najwyższy poziom kompetencji podwładnych nie zastąpi woli politycznej kierownictwa, a władze (różnego szczebla) nadal traktują dialog, jako niechcianą konieczność, a nie narzędzie do podnoszenia jakości prowadzonych działań.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zdecydowana większość – 78%, zainicjowanych w projekcie przedsięwzięć funkcjonuje nadal po jego zakończeniu. Jednak trwałość uzyskanych efektów jest zależna od formy udzielonego wsparcia. W przypadku wypracowania w projekcie rozwiązań instytucjonalnych wymagających finansowania – np. w postaci powołania do życia instytucji wspierającej (centra wspierania, biura poradnictwa), wraz z zakończeniem projektu działalność organizacji ulega ograniczeniu, bądź zostaje całkowicie zawieszona, gdyż brakuje środków na jej utrzymanie.

Partnerzy społeczno-gospodarczy, to zróżnicowane organizacje, których interesy oraz sposoby interpretacji rzeczywistości różnią się, czy nawet są sprzeczne. Dlatego nie da się za pomocą jednego, uniwersalnego rozwiązania wspierać wszystkich podmiotów, niezbędne jest dokonanie selekcji w oparciu o przyjęte, strategiczne założenia. Należy zatem wskazać na większą zdolność do realizacji celów, wyznaczonych w ramach Działania 5.4 i 5.5, organizacji dysponujących dużym potencjałem organizacyjnym oraz kompetencyjnym. Szczególnego znaczenia nabiera możliwość dotarcia do zróżnicowanych gremiów – liczne grono członków i podmiotów zrzeszonych. Dodatkowo, dzięki swojej sile, są bardziej równorzędnym partnerem w relacjach z administracją publiczną.

Obszar badania nr II – Ocena działań partnerów społecznych na rzecz przedsiębiorców (Poddziały 2.1.2 i 8.1.3)

W przypadku Poddziały 2.1.2 i 8.1.3 większość wskaźników osiągnęła poziom wyraźnie przekraczający zakładaną wartość docelową – w tych przypadkach wskaźniki wykazano na poziomie od 129 do nawet 325%. Jedynie wskaźnik dotyczący liczby pracowników przedsiębiorstw w wieku powyżej 50 roku życia, którzy zakończyli udział w projekcie szkoleniowym, nie osiągnął docelowej wartości. Jednak różnica pomiędzy wartością zakładaną a osiągniętą w tym przypadku nie przekroczyła wartości 1%. Uzyskany efekt należy ocenić pozytywnie, jednakże dla uzyskania pełnego obrazu sytuacji, postuluje się implementację jakościowych narzędzi do oceny efektów udzielonego wsparcia.

Podstawowym uzasadnieniem aktywności partnerów społecznych w obszarze Priorytetu II i VIII jako projektodawców, jest zgodność prowadzonych działań z celami statutowymi, misją poszczególnych organizacji. Jako główną przyczynę aplikowania o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego podawano potrzebę zmian świadomości

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pracodawców i pracowników – 34%. Jednak uzyskanie efektów nie byłoby możliwe bez wsparcia środkami zewnętrznymi - zdaniem 43% uczestników projektów, to właśnie dzięki finansom unijnym nastąpił wzrost aktywności partnerów społecznych. Oddziaływanie to, ma zarówno wymiar ilościowy w postaci np.: **zwiększenia dostępności szkoleń, jak i jakościowy gdyż oferowane usługi stały się bardziej kompleksowe, obejmując szerszy zakres spraw.**

Zasadniczym rezultatem uzyskanej przez przedsiębiorstwa pomocy, było podniesienie kwalifikacji zawodowych przez pracowników i przedsiębiorców – 39% wskazań, osiągnięte przede wszystkim dzięki organizowaniu przez partnerów społecznych szkoleń/warsztatów dla kadr zarządzających/pracowników przedsiębiorstw – 56%, prowadzeniu konferencji/ seminariów – 16% oraz doradztwie – 13%. Natomiast działania promocyjne stosowane, jako forma wsparcia, nie są w ogóle przez odbiorców rozpoznawane, jako jeden z elementów udzielonego wsparcia.

Oferowane w ramach jednego projektu wsparcie, aby było skuteczne, powinno charakteryzować się zróżnicowaniem stosowanych form – oprócz przekazywania wiedzy, treści teoretycznych, niezbędny jest również moduł praktyczny, realizowany np. w postaci wyjazdów studyjnych bądź zajęć umożliwiających opanowanie pewnych umiejętności, uzupełniany poprzez obecność doświadczonego doradcy (szczególnie na etapie wdrażania efektu).

Zdecydowanej poprawie uległa jakość usług świadczonych przez partnerów społecznych - głównie dzięki poprawie jakości pracy zatrudnianej kadry, a dotychczas uzyskane efekty są na tyle atrakcyjne, że **przedsiębiorcy korzystający ze wsparcia partnerów społecznych w przeważającej większości – 68% oczekują, że działalność ta – różnego rodzaju szkolenia oraz pomoc prawna – będzie kontynuowana w przyszłości.**

O przydatności zrealizowanych działań może świadczyć fakt, że w większości przypadków (65%), wypracowane w projekcie efekty nadal funkcjonują. Należy jednak odnotować, że są to trudno wymierne korzyści, polegające przede wszystkim na możliwości zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce – 47%.

Należy jednak zwrócić uwagę, że **oferowane przez partnerów społecznych usługi nie zawsze trafiają tam gdzie są najbardziej potrzebne.** Ze wsparcia korzystają także firmy, które byłoby stać na ich zakup po cenach rynkowych. Swoista logika realizacji

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego projektów powoduje, że wsparcie kierowane jest przez partnerów nie do przedsiębiorstw, które go najbardziej potrzebują, ale do tych, z którymi kontakt jest najłatwiejszy – ze względu na ich dogodną lokalizację, bliskie relacje z właścicielem, bądź kierownictwem firmy. Problemy z trafnością udzielanego wsparcia bywają także konsekwencją ograniczonego zaangażowania partnerów społecznych w badanie potrzeb rozwojowych firm. Stwierdzono co prawda, że **przed rozpoczęciem projektu potrzeby przedsiębiorstw – potencjalnych uczestników projektów były diagnozowane – 77%** wskazań, to jednak do określenia, że dana forma, temat wsparcia jest potrzebna/y, **wystarczyła deklaracja potencjalnego uczestnika, która nie zawsze opierała się na racjonalnej analizie potrzeb firmy.**

Kluczową kwestią, jest **brak jednoznacznej wizji, co do roli jaką w relacji z administracją publiczną, miałyby pełnić organizacje partnerów społecznych.** Czy rola ta, ma sprowadzać się do pełnienia przez organizacje partnerów gospodarczych funkcji pośredników pomiędzy sektorem publicznym, a własnymi członkami, czy też chodzić ma o takie ich wzmocnienie, aby stać się mogły autonomicznym i silnym partnerem w dialogu. Konsekwencją owej niepewności jest brak długookresowej perspektywy dla prowadzonych doraźnie działań. Rozstrzygnięcia co do roli i znaczenia partnerów społeczno-gospodarczych powinny zostać dokonane na poziomie ustalania strategicznych celów dla realizowanych przez sferę publiczną interwencji.

Rekomendacje:

- W przypadku kontynuowania wsparcia organizacji partnerów społeczno-gospodarczych konieczne są rozstrzygnięcia o charakterze strategicznym, które umożliwią określenie ich roli i miejsca w procesie wzmocniania dialogu społecznego i obywatelskiego.
- Postulowana jest zmiana systemu oceny projektów, na wszystkich etapach – odejście od sformalizowanego, wskaźnikowego rozliczania projektów, na rzecz oceny jakościowej. Należy opracować jakościowe wskaźniki do oceny udzielonego partnerom społeczno-gospodarczym w trakcie projektu wsparcia i kontynuować projekty skierowane na wzmocnianie idei partycypacji, dialogu społecznego i obywatelskiego w oparciu o te wskaźniki.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Dla wzmocnienia partnerów społecznych zlokalizowanych poza regionem centralnym należy określić wymogi lokalizacyjne nie tylko w odniesieniu do odbiorców wsparcia, ale także beneficjentów; wsparcie udzielane partnerom społecznym powinno być precyzyjniej adresowane, z uwzględnieniem potrzeby wzmocnienia potencjału i stopnia zaangażowania organizacji partnerów społeczno-gospodarczych zlokalizowanych we wszystkich regionach kraju.
- W przypadku wypracowania w projekcie rozwiązań organizacyjnych – w postaci powołania do życia instytucji wspierającej (centra wspierania, biura poradnictwa), bądź zawiązania sieci partnerskiej postulowana jest konieczność wydłużenia perspektywy finansowania uzyskanych rozwiązań, pod warunkiem wbudowania mechanizmów jakościowej oceny działań realizowanych przez podmiot korzystający ze wsparcia.
- Należy ukierunkować działania w przyszłej perspektywie finansowej na stworzenie samorządu gospodarczego na szczeblu krajowym.
- Wsparcie w większym stopniu powinno się koncentrować na osobach piastujących kluczowe stanowiska – polityczne, kadrę kierowniczą i właścicieli firm.
- Wzmocnienia wymaga profesjonalizm osób oceniających wnioski.
- Proponuje się podział projektów na etapy, które będzie można oddzielnie finansować – najpierw diagnoza a dopiero później zaplanowanie działań pod konkretne potrzeby; Położenie większego nacisku na preferowane przez przedsiębiorców szkolenia specjalistyczne/branżowe podnoszące kwalifikacje pracowników w obszarze ich kompetencji zawodowych.
- Należy wzmocnić wsparcie skierowane do przedsiębiorstw zlokalizowanych w małych miastach i na terenach wiejskich.
- W procedurach konkursowych należy uwzględnić możliwość przyjęcia do realizacji wniosków o tematyce wykraczającej poza przyjęte wytyczne, ale dzięki swej jakości dające szanse na skuteczną realizację społecznie ważnych celów, które w trakcie ustalania wymogów konkursowych, z różnych przyczyn, nie zostały uwzględnione.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SUMMARY

The purpose of this study was to evaluate selected activities, aimed at strengthening civil dialogue structures (Measure 5.4), and social one (Measure 5.4), as well as building capacity of social partners in activities related to the restructuring and improvement of adaptability skills and entrepreneurs training (Sub-measure 2.1.2 and 8.1.3).

For the effective implementation of each type of action, it is necessary to define strategic objectives and targets. To determine the most effective ways to strengthen the potential of socio-economic partners, it is necessary to answer the question, who are the partners, and then why do they have to get specific support? Is it the aim to strengthen these organisations, or will they serve a specific, particular function? Only then, the next step may be to better define ways to allocate measures in order to achieve the desired effect. Without strategic decisions, achievement of optimal potential is difficult.

Research Area No. 1 - Evaluation of support given to socio-economic partners in order to strengthen their capacity and to better fulfil public functions (Measure 5.4 and 5.5.)

In terms of volume, support actions, implemented under Measure 5.4 and 5.5, have been successful, because the level of performance of target value of ratios far exceeded the assumed value. Ratios were achieved at a level of about 200 to as much as 428%. However, the lack of quality criteria for assessing the effects of provided support should be considered a defect.

Courses and trainings constitute quantitatively dominant form of support- 37% of responses. Frequency of use of this form of support is not only due to its quality advantage over other applicable measures. One of the elements of competition requirements was to achieve the objective of a particular product, and the number of people trained is an indicator easy to demonstrate. It was also agreed that not only the form of the provided support is the most important, but the simultaneous use of a wide range of different tools - from activities

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego involving the presentation of the theory, through contact with its practical application, to support of actions implemented after the completion of the project.

The vast majority of projects was directed towards the needs of non-governmental organisations - 29% and the trade unions - 19% of responses, other categories of support recipients received smaller share - local government - 10%, employers' organisations - 9%, the institutions of social dialogue - 9%.

Assessment of the adequacy of completed projects to the needs and specificities of actions of socio-economic partners went beyond the expected project goals. Provided support was also appreciated as a lifting of individual competence of people involved in the project as a platform for the integration of different communities involved in the performance of public functions (other organisations, public or private sector), as well as the necessary support in the process of professionalisation of activities - development of procedures, legal support.

Highly rated quality of actions implemented under the projects gave the effect of strengthening the capacity of socio-economic partners. In the opinion of representatives of public administration, a significant increase in the activity of socio-economic partners in the exercise of their public functions was recorded thanks to the implementation of the PO KL projects. This is due to both the changes in the public administration itself - for example, developed and implemented during the project regulations, changes in the mentality of the officials, and also thanks to the progressive improvement of the quality of the functioning of partners - notably through increased professionalism of actions executed by them.

However, from the point of view of representatives of the socio-economic partners, relations with the public administration, to a large extent depend on the political and personal circumstances that negatively affect the willingness of public institutions to the application of solutions developed during the project. Competent and sympathetic to social and civil dialogue person in a managerial position is a key element of effective or not, cooperation between the office and the socio-economic partners. Even the highest level of competence of subordinates cannot replace political will of leadership and the government (at various levels) continues to treat the dialogue as an unwanted necessity, not a tool for quality improvement of activities.

The vast majority - 78%, of undertakings initiated in the projects continue to function after its completion. However, the durability of the effects obtained depends on the forms of

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego support provided. In the event of institutional arrangements requiring funding - for example in the form of bringing into being the supporting institutions (support centres, guidance offices), with the completion of the project the activity of the organisation is reduced, or is completely suspended, as the lack of funds for its maintenance.

Economic and social partners are the diverse organisations whose interests and ways of interpreting reality are different or even conflicting. Therefore, it is impossible for a single, universal solution to support all stakeholders. It is necessary to make a selection based on the adopted strategic assumptions. It is therefore needed to indicate a greater ability to achieve the objectives, set out in the framework of Measure 5.4 and 5.5, by organisations that possess great organisational potential and competence. Ability to reach diverse bodies becomes very important- the large number of members and affiliated entities. Additionally, due to their strength, they are more equal partner in the relationship with the public administration.

Research Area No. II - Evaluation of the social partners to the benefit of entrepreneurs (Sub-measures 2.1.2 and 8.1.3)

In the case of Sub-measures 2.1.2 and 8.1.3, most of the indicators reached a level significantly exceeding the assumed target value- in these cases, the indicators were shown at level of 129 to even 325%. Only the indicator of the number of employees at the age over 50 who have completed participation in the training project, did not reach the target value. However, the difference between the assumed and achieved value in this case did not exceed 1%. The effect should be assessed positively, however, to obtain a full picture of the situation, it is required to implement quality tools to assess the effects of the support provided.

The primary justification for the activity of the social partners in the area of Priority II and VIII as the project originators, is compliance with the statutory objectives, the mission of each organisation - the need for change of awareness of employers and employees - 34%, was given as the main reason for applying for funds from the European Social Fund. However, getting the effects would not be possible without the support of external funds, according to 43% of project participants, an increase in the activity of the social partners is thanks to EU finance. The impact has both a quantitative dimension, such as: increase of the availability of

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
training, as well as qualitative because the services offered become more competent and cover a wider range of issues.

The main result of help obtained by the company, was to raise the professional qualifications of the employees and entrepreneurs - 39% of responses, mainly achieved by organising the social partners trainings / workshops for managers / employees of companies - 56%, conducting conferences / seminars - 16%, and counselling - 13%. In contrast, promotional activities used as a form of support, are not even recognised by the public as one of the elements of the provided support.

Support offered in a single project, to be effective, should be characterised by diversity of the forms - in addition to the transfer of knowledge, theoretical content, practical module is also essential, implemented for example in the form of study tours or activities enabling mastery of certain skills, complemented by the presence of an experienced adviser (especially at the implementation stage of the effect).

The quality of services provided by the social partners has significantly improved, mainly by improving the quality of employed staff and the results achieved so far are so attractive that people using the support of the social partners in the vast majority - 68% expect that this activity - different types of training and legal assistance - will continue in the future.

The suitability of implemented activities may be demonstrated by the fact that in most cases (65%), effects developed in the project continue to function. It should be noted, however, that these are benefits difficult to quantify, consisting primarily on the possibility of applying knowledge in practice - 47%.

It should be noted that the services offered by the social partners do not always get where they are most needed. Company who can afford to buy them at market prices also benefit from the support. The specific logic of the projects implementation means that support is not directed by the partners to the companies that need it the most, but to those with whom contact is the easiest - because of their convenient location, close relationship with the owner or management of the company. Problems with the accuracy of support are also a consequence of the limited involvement of social partners in the research and development of needs of companies. It was stated that before the project, needs of companies - potential project participants were diagnosed - 77% of responses, however, to determine that some

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

form, the support is needed, declaration of a potential participant, which is not always based on rational analysis of the company's needs, was sufficient .

The key issue is the lack of a clear vision for the role, in the relationship with the public that the social partner organisations would serve. Is this role limited to the performance of function as mediators by the organisations, business partners between the public and their own members, or is it about the strengthening to become autonomous and strong partner in dialogue. The consequence is a lack of long-run prospects for ad hoc actions. Decisions as to the role and importance of socio-economic partners should be made at the level of setting strategic objectives, as pursued by the intervention of the public sphere.

Recommendations:

- In case of continuation of support for the organisations of socio-economic partners, settlement of a strategic nature, which will allow determination of their role and place in the process of strengthening the social and civil dialogue is required.
- Change in the system of evaluation of projects at all stages is postulated- departure from the formal, indicative settlement of projects to the benefit of quality assessment. Qualitative indicators should be developed to assess support given to the socio-economic partners during the project. What is more, continuation of projects aimed at strengthening the idea of participation, social and civil dialogue based on these indicators is also needed.
- To strengthen the social partners located outside the central region, specification of the location requirements, not only for the recipients of support, but also for the beneficiaries is necessary; support for the social partners should be more precisely addressed, taking into account the need to strengthen the potential and degree of involvement of the organisation of social and economic partners located in all regions of the country.
- In the event of the organisational solutions developed during the project – in the form of bringing into being supporting institutions (support centers, guidance offices), or incorporation of partnership network, there is a need to extend the financing prospects of obtained solutions, providing installation of qualitative assessment mechanisms for the activities carried out by the entity receiving the support.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Action should be taken in the future financial perspective for the creation of economic self- government at the national level.
- Greater support should be given to those occupying key positions - political positions, executives and business owners.
- Strengthening requires the professionalism of people evaluating conclusions.
- It is proposed to split projects into stages that can be financed separately - first the diagnosis and only then plan of actions for specific needs; Greater emphasis on, preferred by entrepreneurs, specialized trainings / professional trainings to improve skills of employees in the area of their professional competence.
- We should strengthen support for the companies located in small towns and rural areas.
- The competition procedures should take into account the possibility for the implementation of the conclusions of the subject beyond accepted guidelines, but due to its quality giving the chance for effective implementation of socially important objectives, which in the course of determining the competition requirements, for various reasons, were not included.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1.1. Wykaz skrótów używanych w tekście

CATI	Wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo (ang. Computer Assisted Telephone Interview)
CAWI	Badanie ankietowe z wykorzystaniem Internetu (ang. Computer Assisted Web Interview)
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
FGI	Zogniskowane wywiady grupowe (ang. Focus Group Interview)
IDI	Indywidualne wywiady pogłębione (ang. Individual In-depth Interviewing)
IZ	Instytucja Zarządzająca
KSI SIMIK	Krajowy System Informatyczny
MMŚP	Mikro, Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
NGO	Organizacja pozarządowa (ang. Non-Government Organization)
PE	Panel ekspertów
PEFS	Podsystem Monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
SZOP	Szczegółowy Opis Priorytetów
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2. WPROWADZENIE

Niniejszy raport jest efektem badań prowadzonych przez Instytut Badań i Analiz GRUPA Olsztyńska Szkoła Biznesu na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju pn.: „Ocena skuteczności i efektów działań PO KL, podjętych na rzecz wzmocnienia potencjału partnerów społeczno-gospodarczych”. Projekt realizowany był w okresie od 26 lutego 2014 r., przy czym zakończenie badań terenowych, zgodnie z harmonogramem, nastąpiło w dniu 14 maja a przekazanie raportu końcowego 6 czerwca 2014 r. Zgodnie ze Szczegółowym Opisem Przedmiotu Zamówienia **celem badania** była ocena efektów działań wspierających potencjał partnerów społeczno-gospodarczych w celu lepszego wypełniania przez nich funkcji publicznych.

Badanie objęło ocenę czy i na ile:

1. wsparcie dotychczas udzielone partnerom społeczno-gospodarczym umożliwiło im podniesienie ich wiedzy i kompetencji, a także czy przełożyło się na ich większą aktywność w m.in. kształtowaniu polityk publicznych, kreowaniu nowych rozwiązań w zakresie adaptacyjności, europejskiego dialogu społecznego itd.;
2. zwiększył się udział partnerów społeczno-gospodarczych we współpracy z administracją publiczną np. w procesie stanowienia prawa, konsultowaniu projektów rządowych i samorządowych, zgłaszaniu propozycji nowych rozwiązań;
3. usługi świadczone przez partnerów społecznych (zarówno na rzecz administracji jak i obywateli czy przedsiębiorców) zmieniły swój charakter, wymiar, zakres, jakość itp. dzięki realizacji projektów EFS.

Przedmiotem badania były zarówno działania skierowane do **partnerów społeczno-gospodarczych jako uczestników projektów** Działania 5.4 i 5.5 oraz działania prowadzone przez **partnerów społecznych (m.in. na rzecz przedsiębiorców) w ramach Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3**

Cel badania został zrealizowany poprzez uzyskanie odpowiedzi na pytania ewaluacyjne w dwóch obszarach, określonych w SOPZ:

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

OBSZAR BADANIA nr 1 - Ocena wsparcia udzielanego partnerom społeczno-gospodarczym w celu wzmocnienia ich potencjału i lepszego wypełniania funkcji publicznych (Działanie 5.4 i 5.5.):

1. Z jakich form wsparcia w ramach PO KL najczęściej korzystają partnerzy społeczno-gospodarczy, a z których najrzadziej? Dlaczego?
2. Jak kształtują się różnice w korzystaniu ze wsparcia, biorąc pod uwagę formę organizacyjną partnerów społeczno-gospodarczych – która „branża” jest najbardziej aktywna w korzystaniu ze wsparcia w PO KL i w jakich formach wsparcia?
3. Które z form wsparcia okazały się najbardziej efektywne, trafne i użyteczne w kontekście rozwoju dialogi społecznego i wsparcia systemowego dla trzeciego sektora, a które najmniej i dlaczego? Jakie są ich mocne i słabe strony?
4. Czy dzięki realizacji projektów PO KL nastąpił wzrost aktywności partnerów społeczno-gospodarczych w pełnieniu przez nich funkcji publicznych (biorąc m.in. pod uwagę opinie przedstawicieli administracji publicznej na ten temat)?
5. Czy realizowane w tym zakresie projekty były adekwatne do potrzeb i specyfiki działań partnerów społeczno-gospodarczych? Jeżeli nie – co należałoby zmienić i w jaki sposób?
6. Jakie są efekty podjętych w ramach PO KL działań w zakresie wypracowywania i upowszechniania standardów działania partnerów społeczno-gospodarczych we współpracy z administracją publiczną? Czy zostały wypracowane trwałe standardy tej współpracy?
7. Czy nastąpił wzrost kompetencji kadry administracji publicznej w zakresie usprawnienie współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi? Jak oceniają tę współpracę pracownicy administracji a jak partnerzy społeczno-gospodarczy?
8. Jakie są efekty podjętych w ramach PO KL działań w zakresie tworzenia i wspierania sieci partnerów społecznych i organizacji pozarządowych o charakterze terytorialnym oraz branżowym? Czy utworzone sieci cechują się trwałością? Jak utworzenie tych sieci wpłynęło na rozwój dialogu społecznego i obywatelskiego w regionach?
9. Jakie są efekty i trwałość podjętych w ramach PO KL działań w zakresie tworzenia regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomaganie organizacji

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pozarządowych oraz wsparcia działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo – szkoleniowej dla organizacji pozarządowych?

10. Czy wsparcie z PO KL przyczyniło się do zwiększenia aktywnego uczestnictwa partnerów społeczno-gospodarczych w dialogu społecznym i obywatelskim na różnych szczeblach (regionalnym, branżowym, krajowym, międzynarodowym)? Jaki był realny wpływ partnerów społeczno-gospodarczych na tworzenie i konsultowanie polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną na niniejszych szczeblach?
11. Czy wsparcie z PO KL pozwoliło na usprawnianie funkcjonowania organizacji partnerów społeczno-gospodarczych pod kątem procesów zarządczych i komunikacyjnych?
12. Który z trybów (systemowy czy konkursowy) charakteryzuje się większą skutecznością i trwałością realizowanego wsparcia na rzecz rozwoju dialogu społecznego i obywatelskiego?

OBSZAR BADANIA nr II - Ocena działań partnerów społecznych na rzecz przedsiębiorców (Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3)

1. Jakie są przyczyny aktywności partnerów społecznych w obszarze Priorytetu II i VIII jako beneficjentów wsparcia?
2. Czy dzięki realizacji projektów PO KL nastąpił wzrost aktywności partnerów społecznych w świadczeniu usług? W jaki sposób i w jakim stopniu zmienił się zakres i jakość świadczonych przez nich usług? Czy przedsiębiorcy dostrzegają zmianę w jakości, zakresie, sposobie świadczenia usług (lub prowadzenia działań) na ich rzecz przez partnerów społecznych?
3. Czy realizowane projekty są adekwatne do potrzeb i specyfiki partnerów społecznych a także przedsiębiorców? Jakiego wsparcia w największym stopniu oczekują przedsiębiorcy od partnerów społecznych? Jak działania PO KL pomagają lub mogą pomóc w jego udzielaniu?
4. Jakie wsparcie najczęściej, a jakie najrzadziej oferują przedsiębiorcom partnerzy społeczni?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5. Jaki jest charakter przedsiębiorstw, które w największym stopniu korzystają ze wsparcia udzielanego przez partnerów społecznych?
6. W jakim stopniu partnerzy społeczni są zaangażowani w badanie potrzeb szkoleniowych przedsiębiorców/ w badanie potrzeb dotyczących rozwoju firm w projektach współfinansowanych przez EFS? Czy istnieją dobre przykłady z tym zakresie? Jakie?
7. Czy wsparcie pomogło partnerom społecznym spełniać właściwie pojętą rolę partnerów społecznych w przypadkach restrukturyzacji przedsiębiorstw/zmiany gospodarczej? Czy partnerzy społeczni stali się bardziej aktywnymi uczestnikami procesów zapobiegania negatywnym skutkom zmiany gospodarczej? Jeśli tak – w jakim stopniu, jeżeli nie – jakie występowały bariery?
8. Na ile opracowane, upowszechnione i wdrożone przez partnerów społecznych rozwiązania z zakresu podnoszenia zdolności adaptacyjnej pracowników i przedsiębiorstw okazały się nowymi, trwałymi i użytecznymi dla ich odbiorców?
9. Jak przedsiębiorcy oceniają działania partnerów społecznych na ich rzecz? Czy pomoc oferowana przedsiębiorcom przynosi oczekiwane rezultaty, efekty? Jeśli nie, to jakie są tego przyczyny?

Ponadto, w ofercie na realizację niniejszego badania, Wykonawca zaproponował dodatkowe pytania, które zostały uwzględnione w narzędziach badawczych:

1. W jaki sposób przedsiębiorcy dowiedzieli się o projektach realizowanych w ramach Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3? W jak sposób uzyskali wiedzę na temat możliwości udziału w projekcie? Które narzędzia i kanały komunikacji stanowią najskuteczniejszą metodę promocji projektów?
2. Jaka jest główna przyczyna udziału przedsiębiorców w realizowanych przez partnerów społecznych projektach? Co skłoniło ich do wzięcia udziału w realizowanych projektach?
3. Czy i w jakim zakresie partnerzy społeczni będący beneficjentami Priorytetu II i VIII napotkali na problemy podczas realizacji projektów? Czy i w jaki sposób beneficjenci rozwiązywali problemy pojawiające się podczas realizacji projektów?
4. W jaki sposób partnerzy społeczni będący beneficjentami Priorytetu II i VIII PO KL oceniają obecny system oraz kryteria wyboru projektów?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5. Jak powinien funkcjonować w nowej perspektywie tryb wyboru projektów? Jakie kryteria powinny być brane pod uwagę? Jakie zmiany należy wprowadzić w tym zakresie?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. TECHNIKI I NARZĘDZIA BADAWCZE ORAZ PRZEBIEG BADANIA

W celu uzyskania jak najbardziej wiarygodnych wyników i realizacji zaplanowanych celów zastosowana została *triangulacja metodologiczna*, polegająca na wykorzystaniu w toku badań różnorodnych:

1. metod,
2. źródeł pozyskiwania informacji,
3. narzędzi badawczych,
4. perspektyw badawczych.

W badaniu zastosowane zostały zarówno metody jakościowe (analiza desk research, IDI, FGI, panel ekspertów), jak również ilościowe (wywiady CATI, ankieta CAWI).

3.1. Analiza danych wtórnych (Desk Research)

Analiza danych wtórnych (Desk Research) była procesem poszukiwania informacji, które już istnieją. Podczas prac zostały zgromadzone oraz przeanalizowane dostępne dane wtórne, takie jak dokumenty prawne, programowe, literatura przedmiotu, dane statystyczne, itp. (lista dokumentów znajduje się w załączniku nr 5.1 do raportu). Analiza ta zasadniczo przeprowadzona została w początkowym etapie realizacji projektu badawczego.

3.2. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)

Celem realizacji Indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) było zebranie danych jakościowych i pogłębionych o analizowanych zagadnieniach. Informacje zebrane za pomocą Indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI), podobnie jak dane pozyskane poprzez realizację analizy Desk Research, posłużyły do doprecyzowania i rozszerzenia problematyki badawczej podejmowanej w kolejnych etapach realizacji przedmiotu zamówienia.

Realizacja Indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) umożliwiła określenie m.in.:

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- ✓ form wsparcia w ramach PO KL, z których najczęściej korzystali partnerzy społeczno-gospodarczy, w tym najbardziej efektywnych, trafnych i użytecznych w kontekście rozwoju dialogu społecznego;
- ✓ aktywności partnerów społeczno-gospodarczych w pełnieniu przez nich funkcji publicznych, w kontekście uczestnictwa w projektach;
- ✓ adekwatności udzielonego wsparcia do potrzeb uczestników realizowanych projektów;
- ✓ efektów i trwałości działań podjętych w ramach realizacji projektów (Działania 5.4 i 5.5 oraz Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3).

Dobór i liczebność próby

Dobór próby miał charakter celowy. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) przeprowadzone zostały z 16 rozmówcami (**N=16**). W badaniu udział wzięli:

1. Uczestnicy projektów realizowanych w ramach Poddziałania 2.1.2 oraz Poddziałania 8.1.3 (przedsiębiorcy);
2. Uczestnicy projektów realizowanych w ramach Działania 5.4 i 5.5 (administracja publiczna oraz partnerzy społeczno-gospodarczy).

Wywiady pogłębione IDI przeprowadzone zostały w województwach, o największej oraz najmniejszej liczbie uczestników projektów w ramach Poddziałania 2.1.2, Działania 5.4 i 5.5. oraz w przypadku Poddziałania 8.1.3 w województwie opolskim. Ponadto z uwagi na brak możliwości przeprowadzenia wywiadów w województwie śląskim z przedstawicielem administracji szczebla regionalnego oraz w województwie opolskim z przedstawicielem małego przedsiębiorstwa wywiady te, za zgodą Zamawiającego, zostały przeprowadzone odpowiednio w województwie mazowieckim i kujawsko-pomorskim.

1. województwo z największą liczbą uczestników projektów (6 wywiadów) – ***województwo śląskie***;
2. województwo z najmniejszą liczbą uczestników projektów (7 wywiadów) – ***województwo podlaskie***.
3. województwo z niewielką liczbą uczestników w ramach Poddziałania 8.1.3. i 2.1.2. (1 wywiad) – ***województwo opolskie***.
4. ***Województwo mazowieckie*** – 1 wywiad.
5. ***Województwo kujawsko-pomorskie*** – 1 wywiad.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 1. Uczestnicy objęci badaniem IDI wg Działania/Poddziałania

	Województwo podlaskie	Województwo opolskie	Województwo śląskie	Województwo kuj.-pom.	Województwo mazowieckie
Przedsiębiorcy	2 wywiady	1 wywiad	2 wywiady	1 wywiad	
Małe przedsiębiorstwo	Poddziałanie 2.1.2.		-	Poddziałanie 8.1.3.	
Średnie przedsiębiorstwo	-	Poddziałanie 2.1.2.	Poddziałanie 8.1.3.		
Duże przedsiębiorstwo	Poddziałanie 8.1.3.	-	Poddziałanie 2.1.2.		
Administracja publiczna	2 wywiady		1 wywiad		1 wywiad
Szczebel lokalny (urząd miasta/gminy, starostwo pow.)	Działanie 5.4.		Działanie 5.4.		
Szczebel regionalny (urząd marszałkowski, urząd wojew.)	Działanie 5.4.				Działanie 5.4.
Partnerzy społeczno- gospodarczy*	3 wywiady		3 wywiady		
Organizacje związkowe	Działanie 5.4.		Działanie 5.5.		
Organizacje pozarządowe	Działanie 5.4. Działanie 5.4.		Działanie 5.4. Działanie 5.4.		

Źródło: Opracowanie własne.

* w badaniu nie uwzględniono jednostek naukowych, które zgodnie z definicją należą do partnerów społeczno-gospodarczych, z uwagi na fakt, iż jednostki te były bardzo nielicznie reprezentowane wśród uczestników Działania 5.4.

3.3. Zogniskowane wywiady grupowe (FGI)

Celem realizacji Zogniskowanych wywiadów grupowych, było zdobycie danych o charakterze jakościowym. Realizacja FGI umożliwiła m.in.:

- ✓ ocenę wsparcia udzielonego w ramach realizowanych projektów, w tym jego przydatność, z punktu widzenia różnych grup uczestników, jak również określenie najczęściej wykorzystywanych form pomocy;
- ✓ określenie stopnia i zakresu dopasowania wsparcia zaoferowanego w ramach zrealizowanych projektów z PO KL do indywidualnych potrzeb poszczególnych grup docelowych oraz jego efektywności, trafności i użyteczności w kontekście rozwoju dialogu społecznego pomiędzy różnymi kategoriami podmiotów;

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- ✓ określenie aktywności partnerów społeczno-gospodarczych w dialogu społecznym i obywatelskim w związku z realizacją projektów.

Dobór i liczebność próby

Dobór próby miał charakter celowy. Zorganizowano **6 sesji FGI**, w których udział wzięło po 6-13 osób. Wywiady FGI zrealizowane zostały w każdym regionie (NUTS-1):

1. Region Centralny (1 wywiad);
2. Region Południowy (1 wywiad);
3. Region Wschodni (1 wywiad);
4. Region Północno-Zachodni (1 wywiad);
5. Region Południowo-Zachodni (1 wywiad);
6. Region Północny (1 wywiad).

Do udziału w badaniu zostali zaproszeni:

1. Uczestnicy projektów realizowanych w ramach Poddziałania 2.1.2 i Poddziałania 8.1.3 (przedsiębiorcy,) oraz Działania 5.4 i 5.5 (administracja publiczna oraz partnerzy społeczno-gospodarczy¹);
2. Partnerzy społeczni realizujący projekty w ramach Poddziałania 2.1.2 oraz Poddziałania 8.1.3 PO KL.

Uczestników FGI dobrano w ramach dwóch grup:

1. Partnerzy społeczno-gospodarczy oraz administracja publiczna (Region Centralny, Północno-Zachodni, Południowy);
2. Partnerzy społeczni oraz przedsiębiorcy (Region Północny, Wschodni, Południowo-Zachodni).

Takie zróżnicowanie grup FGI umożliwiło pogłębienie informacji na temat działań realizowanych w ramach konkretnych typów projektów: Działanie 5.4 i 5.5 (Grupa 1) oraz Poddziałanie 2.1.2 i 8.1.3 (Grupa 2).

3.4. Ankieta internetowa (CAWI)

Realizacja badania ilościowego z wykorzystaniem ankiety CAWI miała na celu uzyskanie danych ilościowych umożliwiających przeprowadzenie analizy statystycznej.

¹ Należy tutaj dodać, że niektórzy zaproszeni partnerzy społeczno-gospodarczy byli jednocześnie uczestnikami wsparcia jak i beneficjentami co pozwoliło pozyskać szerszą informację na temat oceny wsparcia.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Badanie z wykorzystaniem omawianej techniki zrealizowano z przedsiębiorcami, którzy skorzystali ze wsparcia udzielanego przez partnerów społecznych w ramach realizowanych projektów (Poddziałanie 2.1.2 i 8.1.3).

Problematyka badania objęła diagnozę m.in.:

- ✓ aktywności partnerów społecznych w świadczeniu usług z punktu widzenia przedsiębiorców;
- ✓ rodzaju udzielanego przedsiębiorcom wsparcia, w tym jego adekwatności do potrzeb;
- ✓ charakteru przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia udzielanego przez partnerów społecznych;
- ✓ trwałości i użyteczności wdrożonych przez partnerów społecznych rozwiązań z zakresu podnoszenia zdolności adaptacyjnej pracowników i przedsiębiorstw;
- ✓ ocenę działań partnerów społecznych na rzecz przedsiębiorców, w tym ocenę oferowanej pomocy pod kątem rezultatów i efektów;
- ✓ przyczyn udziału przedsiębiorców w realizowanych projektach.

Dobór i liczebność próby

Liczebność próby w badaniu ustalona została na **N=120** efektywnych ankiet i na takiej próbie badanie zrealizowano. Dobór próby miał charakter warstwowo-losowy. Warstwowanie przeprowadzono odrębnie wg wielkości przedsiębiorstwa. Przy doborze próby Wykonawca wykorzystał informacje z bazy PEFS 2007. W ramach każdej warstwy przeprowadzony został dobór proporcjonalny. Z uwagi na bardzo małą zwrotność wypełnionych ankiet w terminie przewidzianym na realizację tej części badań, Wykonawca dodatkowo wysłał około 7 tysięcy zaproszeń do udziału w badaniu.

Tabela 2. Zrealizowana próba wg wielkości przedsiębiorstwa mierzonej liczbą zatrudnionych pracowników

	Zrealizowana próba [osoba]
Zatrudniony w mikro przedsiębiorstwie	18
Zatrudniony w małym i (lub) średnim przedsiębiorstwie	45
Zatrudniony w dużym przedsiębiorstwie	57
RAZEM	120

Źródło: Opracowanie własne.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W badaniu CAWI udział wzięli zarówno pracodawcy, jak i pracownicy.

Tabela 3. Rozkład wartości próby do badania CAWI wg stanowiska respondenta

Właściciel	9
Dyrektor	8
Członek zarządu	9
Kierownik działu	23
Kierownik działu kadr	11
Pracownik wykonawczy	60
RAZEM	120

Źródło: Opracowanie własne

Określona wielkość próby badawczej umożliwić miała przeprowadzenie analizy statystycznej, jak również zapewnienie możliwości poznania opinii przedsiębiorców/ pracowników biorących udział w realizowanych projektach na temat będący przedmiotem badania.

3.5. Wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo (CATI)

Realizacja badania ilościowego CATI miała na celu uzyskanie danych ilościowych, które umożliwią przeprowadzenie analizy statystycznej. Badanie ilościowe, zrealizowane techniką wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo (CATI) zostało zrealizowane z:

1. Projektodawcami Działów 5.4 i 5.5
2. Projektodawcami Poddziałów 2.1.2 i 8.1.3

Problematyka badania obejmowała określenie m.in.:

- ✓ form wsparcia w ramach PO KL, z których korzystają najczęściej uczestnicy projektów;
- ✓ efektywności, trafności i użyteczności oferowanego wsparcia w kontekście rozwoju dialogu społecznego i wsparcia systemowego;
- ✓ aktywności uczestników w związku z realizowanymi projektami;

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- ✓ adekwatności proponowanych form wsparcia do potrzeb i specyfiki poszczególnych grup docelowych oraz oczekiwań w tym zakresie;
- ✓ aktywności partnerów społeczno-gospodarczych w pełnieniu przez nich funkcji publicznych w kontekście realizacji projektów;
- ✓ problemów w związku z realizacją projektów;
- ✓ ocenę systemu i kryteriów wyboru projektów oraz modyfikacji niezbędnych do przeprowadzenia w tym obszarze.

Dobór i liczebność próby

Liczebność próby w badaniu ustalona została na minimum **N=260** efektywnych wywiadów, a więc takich w ramach których respondent udzielił odpowiedzi na pytania. Biorąc pod uwagę, że populacja beneficjentów Działania 5.4 i 5.5 oraz Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3 liczy 331, badaniem objęta została cała populacja a liczba efektywnie zrealizowanych ankiet wyniosła 260.

Tabela 4. Liczba zrealizowanych wywiadów w badaniu CATI wśród Beneficjentów wg Działania/Poddziałania

Lp	Rodzaj Działania/Poddziałania PO KL	Liczba wywiadów
1.	Beneficjenci Działania 5.4	99
2.	Beneficjenci Działania 5.5	49
3.	Beneficjenci Poddziałania 2.1.2	27
4.	Beneficjenci Poddziałania 8.1.3	85
RAZEM		260

Źródło: Opracowanie własne.

Badanie przeprowadzone zostało w oparciu o bazę danych KSI SIMIK 2007-2013, zawierającą zestawienie projektów zakończonych do dnia **4 października 2013 roku** z Działan 5.4 i 5.5 oraz Poddziałan 2.1.2 i 8.1.3, udostępnioną przez zamawiającego.

Wywiady zostały przeprowadzone z kierownikami projektów bądź osobą wskazaną, posiadającą wiedzę na temat przebiegu zrealizowanego projektu, jak również wypracowanych rezultatów.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3.6. Panel ekspertów (PE)

Panel ekspertów został zorganizowany na etapie konsultacji z Zamawiającym wstępnej wersji raportu końcowego w celu przedyskutowania wstępnych wniosków i rekomendacji powstałych w trakcie realizacji projektu badawczego. Uczestniczyło w nim 9 osób reprezentujących m.in. Instytucję Zarządzającą PO KL, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Konfederację Lewiatan i Pracodawców RP.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4. ANALIZA DANYCH

4.1. Wprowadzenie

Zadaniem niniejszego badania była ocena wybranych działań, mających na celu wzmocnienie struktur dialogu obywatelskiego (Działanie 5.4) oraz społecznego (Działanie 5.5), a także budowanie zdolności partnerów społecznych w zakresie działań związanych z restrukturyzacją oraz poprawą zdolności adaptacyjnych i szkoleniem przedsiębiorców (Poddziałanie 2.1.2 oraz 8.1.3).

Jedną z zasadniczych kwestii było odtworzenie sposobów interpretowania i rozumienia zagadnień kluczowych dla działań podejmowanych w ramach prowadzonych projektów. W analizowanym obszarze pojawiają się zagadnienia, które mogą być rozumiane wieloznacznie – szczególnie istotne są tutaj kwestie związane ze sposobami interpretowania pojęcia partnerów społecznych, społeczno-gospodarczych oraz dialogu obywatelskiego i społecznego.

Do kluczowych obszarów, w których partnerzy społeczno-gospodarczy powinni podejmować swoją aktywność, jest wspieranie wielowymiarowego dialogu społecznego i obywatelskiego. Jak się okazuje **nie istnieje jednolita definicja dialogu obywatelskiego. Nie jest on ani równoległy ani uzupełniający względem dialogu społecznego. Dialog obywatelski jest natury ogólnej i odnosi się do polityki publicznej, jako całości, podczas gdy dialog społeczny obejmuje specyficzne zagadnienia makroekonomiczne oraz jest zorganizowany wokół jasnych celów i przy udziale określonych stron - władz publicznych, pracodawców i pracowników. Dialog obywatelski jest bardziej zróżnicowany i globalny, ale także mniej zorganizowany.** Jego relacje pomiędzy władzami publicznymi i społeczeństwem obywatelskim mogą być poprowadzone poprzez wiele kanałów, z inicjatywy każdej ze stron, przy pomocy takich środków jak spotkania „jeden na jednego”, posiedzenia, konferencje, procedury pisemnych konsultacji itp.².

² Przewodnik dialogu obywatelskiego na rzecz integracji społecznej osób starszych, 2010, s. 3.

Badanie na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju

realizuje Instytut Badań i Analiz GRUPA OSB

Tel. 89 542 42 70, www.badania-rynku.pl; instytut@osb.edu.pl

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Dialog obywatelski to pojęcie, które może być używane w dwóch znaczeniach: szerszym i węższym³. W szerszym ujęciu, dialog obywatelski to różne formy udziału obywateli w komunikowaniu się z władzą publiczną⁴. W węższym zaś ujęciu, zwanym instytucjonalnym, dialog obywatelski rozumiany jest, jako udział zorganizowanych grup obywateli w procesie podejmowania przez władze decyzji publicznych. Istnieją jednakże liczne utrudnienia we wdrażaniu takiego powszechnie łączącego, dialogu obywatelskiego, przeszkody strukturalne, organizacyjne, ale także psychologiczne uniemożliwiają władzom administracji publicznej właściwe odniesienie się do trosk obywateli⁵.

Pojęciowo dialog obywatelski nawiązuje bezpośrednio do dialogu społecznego, który zazwyczaj definiowany jest, jako zinstytucjonalizowana współpraca rządu, związków zawodowych oraz organizacji pracodawców służąca kształtowaniu stosunków pracy i innych kwestii pracowniczych⁶. Doprecyzowując pojęcie dialogu społecznego należy wskazać, że jest on sumą wzajemnych interakcji pomiędzy związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców. Obejmuje także ich relacje z organami państwa, w celu osiągnięcia porozumienia w kwestii kontroli nad zmiennymi czynnikami społecznymi i ekonomicznymi⁷. W Polsce rangę dialogu społecznego podkreśla Konstytucja RP. W jej Preambule istnieje odniesienie do dialogu społecznego, jako podstawowej zasady, którą rządzi się państwo. Natomiast w rozdziale I, art. 20 można przeczytać, że dialog społeczny i współpraca „partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej”⁸.

Dostęp do procesu tworzenia polityki społecznej oraz możliwości wpływania na jej kształt jest także niejednakowy pomiędzy samymi organizacjami. Te, funkcjonujące

³Frieske K. W., Machol-Zajda L. M., Instytucjonalne ramy dialogu społecznego w Polsce: szanse i ograniczenia, w: K. W. Frieske, L. M. Machol-Zajda, B. Urbaniak, H. Zarychta (red.), Dialog społeczny. Zasady, procedury i instytucje w odniesieniu do podstawowych kwestii społecznych – opracowania, PBZ, Zeszyt nr 8, Warszawa 1999, s. 10.

⁴Męcina J., Wpływ dialogu społecznego na kształtowanie stosunków pracy w III Rzeczypospolitej, Warszawa 2010, s. 15.

⁵Przewodnik dialogu obywatelskiego na rzecz integracji społecznej osób starszych, 2010, s. 2.

⁶Schimanek T., Dialog obywatelski Polska 2007. Ocena wybranych instytucji dających obywatelom możliwość wpływania na podejmowanie decyzji publicznych, Warszawa 2007 s. 8.

⁷Dialog społeczny i tworzenie partnerstw na rzecz rynku pracy, Barańska B., Eichner M., Hus K., Majewski J., Tomeczek A., Katowice 2011, s. 19.

⁸Zasady dialogu społecznego. Dokument programowy rządu przyjęty przez radę ministrów w dniu 22 października 2002 r. Załącznik nr 2 Podstawy prawne dialogu społecznego w Polsce i jego ocena. Warszawa 2002, s. 8.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w stolicach i/lub dużych miastach, mają łatwiejszy dostęp do niezbędnych informacji, mogą kontaktować się bezpośrednio z odpowiednimi decydentami, składać propozycje lub przedstawiać stanowiska itp. Natomiast organizacje społeczne z obszarów peryferyjnych, z dala od kręgów władzy, mają większe trudności z dostępem do władz administracji państwowych na szczeblu krajowym, a w rezultacie, z zaangażowaniem się w stałą debatę w zakresie kształtowania polityki społecznej⁹.

Definicje zarówno dialogu społecznego, jak i paktów społecznych są zróżnicowane i zmienne w czasie. Na tę ewolucję znaczeń mają duży wpływ przekształcenia gospodarki rynkowej¹⁰, jednakże w większości krajów europejskich stale rozbudowywane są mechanizmy doskonalące prowadzenie negocjacji i konsultacji rządów z przedstawicielami różnych grup społecznych. Umożliwiają one budowanie szerokiego konsensusu społecznego wokół wartości i kwestii fundamentalnych dla państw i obywateli. Partnerzy społeczni wspólnie z rządem starać się muszą o wypracowanie rozwiązań, które czynią z ich krajów obszar konkurencyjny ekonomicznie, a także przyjazny społecznie¹¹. „Doświadczenia krajów rozwiniętych pokazują, że tworzenie polityk publicznych we współpracy ze środowiskami, których tych polityk publicznych dotyczą, dają dobre efekty. To są lepsze polityki publiczne niż polityki tworzone przez administrację samodzielnie” – panel ekspertów (PE), opinia uczestnika projektu.

Zgodnie z założeniem niniejszego badania ewaluacyjnego, „partnerzy społeczni” interpretowani są, jako grupa odgrywająca szczególną rolę w życiu społecznym i gospodarczym, reprezentująca interesy i problemy świata pracy – między innymi w kwestiach takich, jak: warunki pracy, rozwijanie kształcenia ustawicznego i szkoleń, polityka wynagradzania. Partnerzy społeczni są również uprawnieni do prowadzenia w imieniu swoich członków dialogu społecznego, który może zostać zakończony porozumieniami zbiorowymi dotyczącymi poruszanych kwestii.

Zgodnie z *Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz.U. z 2006 r. Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.) która w art. 6 punkt 1. stwierdza, że programy operacyjne podlegają konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego,

⁹ Przewodnik dialogu obywatelskiego na rzecz integracji społecznej osób starszych, 2010, s. 2

¹⁰ Gardawski J., Dialog społeczny w Polsce – teoria, historia, praktyka, Warszawa 2009. s. 19

¹¹ Dialog. Pismo Dialogu Społecznego" nr 1/2014 (40), s. 2

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, podmioty określane mianem partnerów społecznych i gospodarczych to:

- organizacje pracodawców i organizacje związkowe reprezentatywne w rozumieniu *Ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego* (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.2);
- samorządy zawodowe;
- izby gospodarcze;
- organizacje pozarządowe;
- jednostki naukowe w rozumieniu art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390 i Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 85, poz. 727 i Nr 179, poz. 1484).

Na potrzeby niniejszej ewaluacji przyjęto, że:

- ✓ **partnerzy społeczni** – to organizacje pracodawców i organizacje związkowe będące beneficjentami Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3,
- ✓ **partnerzy społeczno-gospodarczy** – to organizacje pracodawców i organizacje związkowe, organizacje pozarządowe i jednostki naukowe (przede wszystkim taka sytuacja ma miejsce w Działaniu 5.4) będące uczestnikami projektów w Działaniach 5.4. i 5.5.

Dla oceny skuteczności i efektów działań PO KL, podjętych na rzecz wzmocnienia potencjału partnerów społecznych i społeczno-gospodarczych niezbędne jest wskazanie zadań, jakie zostały zaplanowane do realizacji.

Celem Działania 5.4 PO KL było wspieranie potencjału organizacji trzeciego sektora w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform. Wsparcie zostało ukierunkowane na rozwój dialogu obywatelskiego. Natomiast w ramach Działania 5.5 PO KL podjęte zostały działania, których celem było wzmocnienie potencjału związków zawodowych i organizacji pracodawców uczestniczących w dialogu społecznym w zakresie prowadzenia dialogu autonomicznego

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i trójstronnego, w tym uzgadniania polityk we współpracy z administracją publiczną oraz wzmocnienie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia dialogu społecznego.

W przypadku Poddziałania 2.1.2 dążyło się do opracowania, upowszechnienia i wdrożenia nowych rozwiązań, które zwiększają zdolności adaptacyjne pracowników i przedsiębiorstw, w szczególności w zakresie form i metod organizacji pracy (w tym pracy w niepełnym wymiarze, pracy tymczasowej oraz telepracy), zarządzania zmianą gospodarczą oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Ponadto w ramach tego Poddziałania zaplanowano opracowanie i upowszechnianie mechanizmów udziału partnerów społecznych w procesie diagnozowania potrzeb szkoleniowych pracowników i przedsiębiorstw oraz współzarządzania funduszami szkoleniowymi przedsiębiorstw. Trzecim z celów było wsparcie dla tworzenia i zwiększenia wartości funduszy szkoleniowych w MMŚP, połączone z wdrożeniem mechanizmów współzarządzania nimi przez partnerów społecznych.

Z kolei celem Poddziałania 8.1.3 było wzmocnienie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności. Wsparcie można było uzyskać na projekty polegające na:

- a) podejmowaniu inicjatyw na poziomie lokalnym i regionalnym przez związki pracodawców i związki zawodowe, mające na celu zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw, w szczególności w zakresie:
 - ✓ organizacji pracy;
 - ✓ form świadczenia pracy;
 - ✓ promocji podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
 - ✓ godzenia życia zawodowego i prywatnego;
- b) promowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, w szczególności w odniesieniu do lokalnego rynku pracy, warunków pracy pracowników i środowiska naturalnego.

Analiza danych w niniejszym badaniu pozwoliła na odtworzenie i ocenę logiki interwencji publicznej: czyli powiązanie problemów, celów, sposobu ich osiągnięcia, nakładów oraz spodziewanych efektów na poziomie produktu i rezultatu.

Obszar badania nr 1 – Ocena wsparcia udzielanego partnerom społeczno-gospodarczym w celu wzmocnienia ich potencjału i lepszego wypełniania funkcji publicznych (Działanie 5.4 i 5.5.)

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wdrażanie projektów w ramach programu, podlega systematycznemu procesowi monitoringu – gromadzenia i analizowania informacji dotyczących ich przebiegu a przede wszystkim ich efektów. Do tego celu służą wskaźniki, które mają służyć do oceny stopnia realizacji celów projektu określonych we wniosku (tab. 5).

W ujęciu ilościowym działania wspierające realizowane w ramach Działań 5.4 i 5.5 zakończyły się sukcesem, gdyż stopień wykonania wartości docelowej wskaźników znacznie przekroczył zakładaną wartość. Wskaźniki osiągnięto na poziomie od ok. 200 do nawet 428%. Jednakże brak jakościowych kryteriów oceny efektów udzielonego wsparcia, należy uznać za wadę.

Tabela 5. Wskaźniki osiągnięte w ramach Działania 5.4 i 5.5 – wartości dostępne w bazie KSI w październiku 2013 roku

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa (Suma)	Wartość docelowa na podst. podpisanych umów	Wartość osiągnięta (na podst. wniosków o płatność)	Stopień wykonania wartości docelowej [%]
5.4.	Liczba centrów wsparcia organizacji pozarządowych nowoutworzonych lub wspartych w ramach projektu	szt.	60	148	118	196,67%
	Liczba powiatów, na terenie których wdrożono programy z zakresu bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego	szt.	112	229	229	204,46%
	Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych, którzy ukończyli udział w projekcie w ramach projektu - ogółem	osoby	5100	33530	19679	385,86%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5.5.	Liczba przedstawicieli partnerów społecznych, którzy ukończyli udział w projekcie w ramach projektu - ogółem	osoby	4000	10195	10149	253,73%
	Liczba reprezentatywnych organizacji partnerów społecznych, które były objęte wsparciem w zakresie budowania ich potencjału	szt.	7	39	30	428,57%

Źródło: informacje z bazy KSI -Wskaźniki dla PO KL 31.10.2013dot. wartości wskaźników w projektach.

Tabela 6 Wartości wszystkich wskaźników dla Działania 5.4 i 5.5- stan na 31.12.2013

Wskaźniki	Jednostka miary	Rok	Płeć	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015
PRIORYTET V											
Cel szczegółowy 4. Wzrost udziału organizacji pozarządowych oraz partnerów społecznych w tworzeniu i realizacji polityk publicznych w celu poprawy jakości, trafności, skuteczności, użyteczności tych polityk											
Wskaźniki produktu											
Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych, którzy ukończyli udział w projekcie	osoba	Realizacja	O:	0	0	2 212	6 694	8 739	12 473	21 480	-
			K:	0	0	1 320	4 185	5 445	7 587	13 723	-
			M:	0	0	892	2 509	3 294	4 886	7 757	-
		Wartość docelowa		5 100							
		Wartość bazowa		0							
		Szacowana realizacja									25 000
Liczba centrów wsparcia organizacji pozarządowych nowoutworzonych lub wspartych w ramach Priorytetu	instytucja	Realizacja		0	0	1	1	37	96	122	-
		Wartość docelowa		60							
		Wartość bazowa		0							
		Szacowana realizacja									122

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Liczba powiatów, na terenie których wdrożono programy z zakresu bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego	sztuka	Realizacja		0	0	39	76	171	228	229	-
		Wartość docelowa		112							
		Wartość bazowa		0							
		Szacowana realizacja									229
Liczba jednostek samorządu terytorialnego, które wdrożyły standardy współpracy z organizacjami pozarządowymi	instytucja	Realizacja		-	-	-	-	-	-	0	-
				-	-	-	-	-	-	0	-
		Wartość docelowa		187							
				- 20							
		Wartość bazowa		0							
- w tym liczba jednostek samorządu terytorialnego, które wdrożyły standardy w zakresie mechanizmów finansowych		Szacowana realizacja									187
											20
		Wartość docelowa		187							
				- 20							
Liczba konsultacji społecznych, przeprowadzonych przy użyciu aktywnych narzędzi/technik konsultacji	sztuka	Realizacja		-	-	-	-	-	-	0	-
		Wartość docelowa		100							
		Wartość bazowa		0							
		Szacowana realizacja									100
Liczba sieci objętych wsparciem, w tym liczba nowoutworzonych sieci	sztuka	Realizacja		-	-	-	-	-	-	13	-
		Wartość docelowa		25							
		Wartość bazowa		0							
		Szacowana realizacja									25
Liczba wspartych Rad Działalności Pożytku Publicznego działających na poziomie województwa, powiatu oraz gminy	sztuka	Realizacja		-	-	-	-	-	-	0	-
		Wartość docelowa		70							
		Wartość bazowa		0							
		Szacowana realizacja									70
Liczba przedstawicieli organizacji partnerów społecznych, którzy zostali objęci wsparciem w zakresie budowania potencjału eksperckiego	osoba	Realizacja	O:	-	-	-	-	-	-	10 495	-
			K:	-	-	-	-	-	-	4 757	
			M:	-	-	-	-	-	-	5 738	
				-	-	-	-	-	-		

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

a) w tym liczba przedstawicieli organizacji pracodawców			O:	-	-	-	-	-	-	2 028	-
			K:	-	-	-	-	-	-	920	
			M:	-	-	-	-	-	-	1 108	
b) w tym liczba przedstawicieli związków zawodowych			O:	-	-	-	-	-	-	8 467	-
			K:	-	-	-	-	-	-	3 837	
			M:	-	-	-	-	-	-	4 630	
		Wartość docelowa		12 300							
				a) 2 800							
				b) 9 500							
		Wartość bazowa		0							
		Szacowana realizacja									12 300
											2 800
											9 500
Liczba organizacji partnerów społecznych, które zostały objęte wsparciem w zakresie budowania potencjału eksperckiego	instytucja	Realizacja		-	-	-	-	-	-	18	-
		Wartość docelowa		30							
		Wartość bazowa		0							
		Szacowana realizacja									30
Liczba osób, które ukończyły udział w projekcie w ramach Priorytetu, w tym:	osoba	Realizacja	O:	0	0	3 162	9 622	15 722	21 851	26941	
			K:	0	0	1 698	5 376	8 549	11 921	15053	
			M:	0	0	1 464	4 246	7 173	9 930	11888	
- liczba przedstawicieli partnerów społecznych.			O:	0	0	950	2 928	6 983	9 378	10149	
			K:	0	0	378	1 191	3 104	4 334	4592	
			M:	0	0	572	1 737	3 879	5 044	5557	
		Wartość docelowa		9 100							
				- 4 000							
		Wartość bazowa		0							
Liczba reprezentatywnych organizacji partnerów społecznych, które były objęte wsparciem w zakresie budowania ich potencjału	organizacja	Realizacja		0	0	7	7	7	7	7	
		Wartość docelowa		7							
		Wartość bazowa		0							

Wskaźniki	Jednostka miary	Rok	Płeć	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015
PRIORYTET V											
Cel szczegółowy 4. Wzrost udziału organizacji pozarządowych oraz partnerów społecznych w tworzeniu i realizacji polityk publicznych w celu poprawy jakości, trafności, skuteczności, użyteczności tych polityk											
Wskaźniki rezultatu											

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Odsetek jednostek administracji publicznej, które konsultowały i tworzyły akty normatywne z organizacjami pozarządowymi i partnerami społecznymi przy udziale organizacji pozarządowych i partnerów społecznych w podziale na:**	%	Realizacja										
a. urzędy gmin,				35,5%	40,3 %	40,0 %	42,3%	3,7%	0,6%	0,9%	-	
b. starostwa powiatowe				55,0%	71,1 %	71,0 %	70,3%	10,0%	4,4%	0,8%	-	
c. urzędy marszałkowskie				87,5%	100,0 %	100,0 %	100,0%	64,3%	7,1%	13,0 %	-	
d. urzędy wojewódzkie				33,3%	37,5 %	37,5 %	18,8%	0,0%	0,0%	0,0%	-	
e. ministerstwa				33,3%	81,3 %	36,0 %	94,4%	70,6%	30,7%	33,0 %	-	
f. urzędy centralne.				89,5%	35,7 %	81,0 %	38,5%	11,1%	14,0%	8,0%	-	
		Wartość docelowa		a) 2%								
				b) 4%								
				c) 32%								
				d) 1%								
				e) 53%								
				f) 12%								
		Wartość bazowa		a) 2%								
				b) 4%								
				c) 30%								
				d) 0,5%								
				e) 50%								
				f) 10%								
Odsetek organizacji pozarządowych korzystających z centrów wsparcia	%	Realizacja		8,5%	12,0 %	12,0 %	12,4%	2,2%	6,4%	9,5%	-	
		Wartość docelowa		15%								
		Wartość bazowa		7%								
Odsetek powiatów, na terenie których wdrożono programy z zakresu bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego	%	Realizacja		8,4%	10,0 %	10,0 %	20,0%	45,2%	72,6%	72,9 %	-	
		Wartość docelowa		29%								
		Wartość bazowa		8,4%								
Odsetek jst, które	%	Realizacja		-	-	-	-	-	-	0%	-	

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wdrożyły standardy współpracy		Wartość docelowa		10%						
		Wartość bazowa		0%						
Odsetek jednostek administracji, które prowadzą konsultacje społeczne, przy użyciu aktywnych narzędzi/technik konsultacji	%	Realizacja		-	-	-	-	-	-	0%
		Wartość docelowa		3%						
		Wartość bazowa		0%						
Liczba sieci istniejących w poszczególnych województwach	sztuka	Realizacja		-	-	-	-	-	-	0
		Wartość docelowa		16						
		Wartość bazowa		0						
Odsetek przedstawicieli organizacji partnerów społecznych uczestniczących w konsultacjach prowadzonych za pośrednictwem reprezentatywnych partnerów społecznych	%	Realizacja	O:	-	-	-	-	-	-	30,5 %
			K:	-	-	-	-	-	-	30,5 %
			M:	-	-	-	-	-	-	30,5 %
		Wartość docelowa		40%						
		Wartość bazowa		13,56%						

Źródło: Sprawozdanie z PO KL za rok 2013

Należy jednak zwrócić uwagę, że podane wartości nie określają jakości przeprowadzonych działań. Chodzi o ograniczoną adekwatność przyjętych wskaźników do specyfiki celów, jakie miały zostać osiągnięte w ramach Działania 5.4 i 5.5 – słabość przyjętych wskaźników polega przede wszystkim na ograniczeniu się do danych ilościowych, bez uwzględniania komponentu jakościowego. Na ten problem zwracają również uwagę autorzy raportu z badania ewaluacyjnego, pn. „Ocena adekwatności wskaźników założonych dla Działania 5.4 i Działania 5.5 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013”, ich zdaniem tak określone metody pomiaru wskaźników produktu nie spełniają oczekiwań¹². Jednakże budowanie potencjału organizacji partnerów możliwe było dzięki wsparciu uzyskanemu

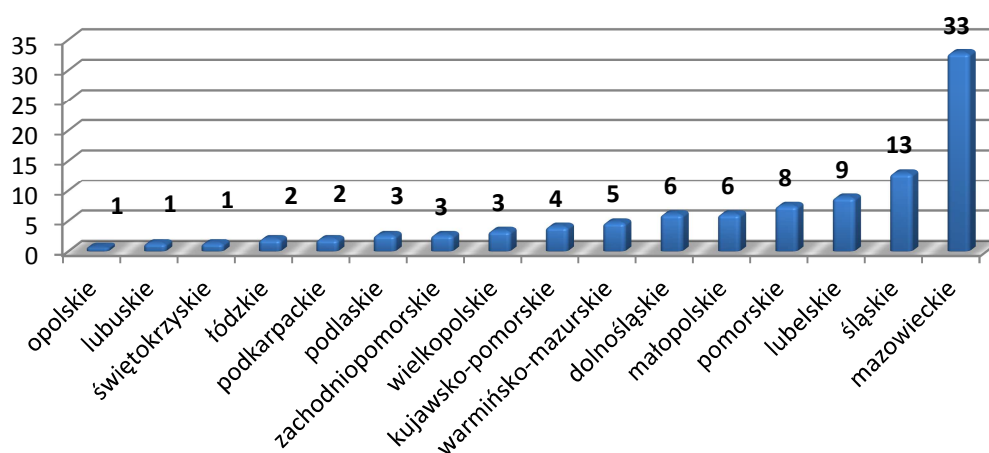
¹² Szczegółowe informacje: Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. „Ocena adekwatności wskaźników założonych dla Działania 5.4 i Działania 5.5 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013”, PSDB Sp. z o.o., Warszawa, czerwiec 2009 r, s. 7- 10. **UWAGA** Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że wyniki tego raportu odnoszą się do wskaźników sprzed przeglądu śródrokowego, który znacznie rozbudował w przypadku Działania 5.4 i 5.5 liczbę wskaźników i poziom ich szczegółowości.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego dzięki osiągnięciu wyżej wymienionych wskaźników, obrazują one bowiem postęp rzeczowy projektów.

Należy jednak podjąć próbę zweryfikowania, ilościowo określonych wyników zrealizowanych projektów. Próbę oceny potencjału, jaki reprezentują organizacje partnerów społeczno-gospodarczych można podjąć nie tylko w oparciu o efekty udzielonego wsparcia, ale także analizując wybrane cechy projektodawców – do których należały organizacje określane mianem partnerów społeczno-gospodarczych.

Ustalenie lokalizacji przestrzennej organizacji projektodawców umożliwić miało przybliżone wnioskowanie na temat potencjału organizacji zlokalizowanych w poszczególnych regionach, w kontekście ich skuteczności w ubieganiu się o środki na analizowane obszary wsparcia. Wiele spośród instytucji realizujących projekty prowadzi swoją działalność na poziomie ponadregionalnym, można jednakże domniemywać, że ich merytoryczny potencjał koncentruje się w jednym ośrodku. Dlatego poproszono respondentów, aby określili lokalizację swojej organizacji na poziomie regionalnym (rys. 1). Obserwowaną prawidłowość potwierdzają dane uzyskane na podstawie analizy bazy KSI (rys. 2 i 3) – choć występują pewne różnice w podanych wartościach wymowa danych jest zasadniczo zbliżona – podział na regiony dominujące oraz zdecydowanie peryferyjne.

Rysunek 1. Lokalizacja organizacji projektodawców w poszczególnych województwach, w opiniach beneficjentów, udział w % (N 146)

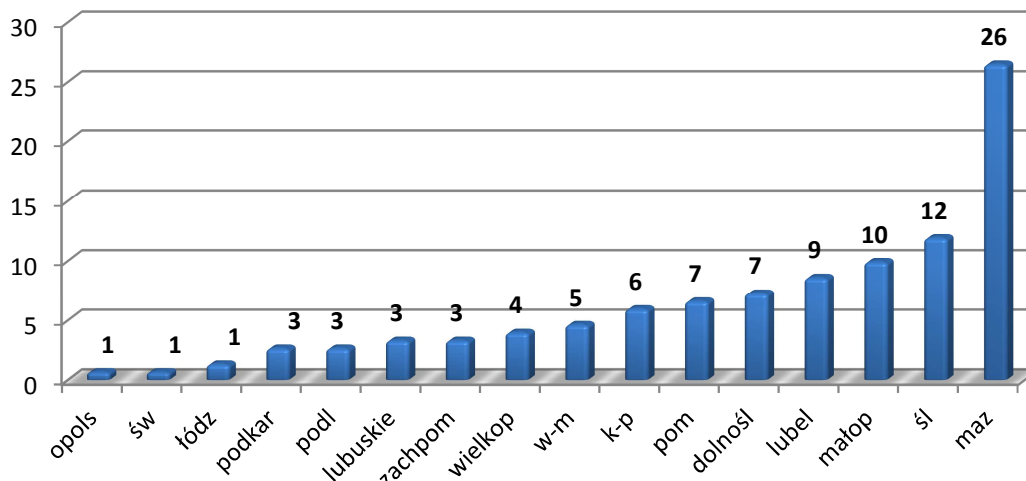

Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

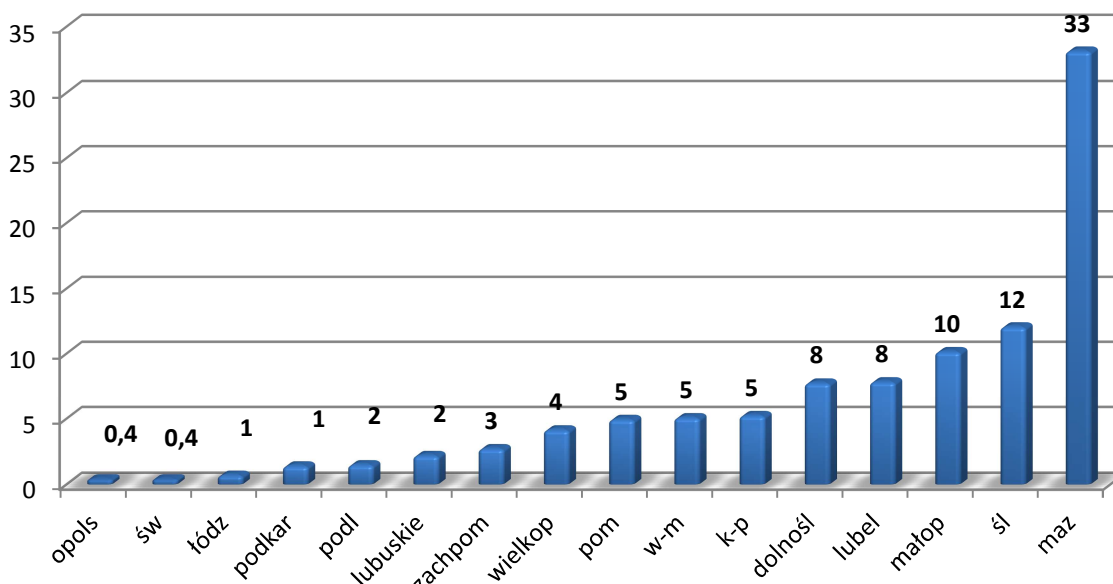
Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 2. Lokalizacja organizacji realizujących projekty w ramach Działania 5.4 i 5.5 w poszczególnych województwach, dane z bazy KSI, udział w % (N 151)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy KSI, stan na październik 2013 roku

Rysunek 3. Wartość zrealizowanych projektów w ramach Działania 5.4 i 5.5 z uwzględnieniem lokalizacji organizacji je realizujących, na poziomie regionów, bez organów władzy administracji rządowej, udział w % (N 149)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy KSI, stan na październik 2013

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Zdecydowanie dominują organizacje zlokalizowane w województwie mazowieckim.

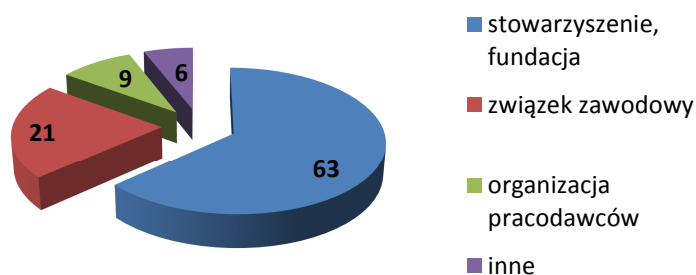
Choć oczywista jest różnica potencjałów między poszczególnymi województwami, choćby w wymiarze gospodarczym, jednakże zaobserwowane dysproporcje są zbyt znaczące. W Warszawie zlokalizowane są siedziby najsilniejszych organizacji należących do trzeciego sektora oraz innych partnerów społeczno-gospodarczych, a także centrale niektórych organizacji działających na skalę ogólnokrajową. Są one w stanie najskuteczniej sprostać skomplikowanym procedurom związanym z aplikowaniem o środki unijne. Dlatego też mają największy udział w ich pozyskiwaniu.

Szczególną uwagę należałoby również zwrócić na drugi koniec skali – województwa opolskie, lubuskie i świętokrzyskie we wszystkich zaprezentowanych zestawieniach plasują się przy samym końcu skali. Nawet jeżeli przyjmie się, że potencjał gospodarczy poszczególnych regionów naszego kraju jest silnie zróżnicowany, to:

zaobserwowane dysproporcje między województwami należy uznać za efekt niewłaściwego dystrybuowania środków przeznaczonych na wsparcie partnerów społeczno-gospodarczych.

Dominującą formą prawną organizacji projektodawców jest stowarzyszenie, fundacja – 63% wskazań, związki zawodowe – 21%, natomiast najmniej licznie reprezentowane były w badaniu organizacje pracodawców – 9% (rys. 4).

Rysunek 4. Forma prawna organizacji beneficjentów, udział w % (N 145)

Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

Oczywiście należy pamiętać, że liczba działających organizacji, które należą do poszczególnych kategorii jest bardzo różna – w przypadku stowarzyszeń można mówić o

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego dziesiątkach tysięcy, i zaledwie o setkach w przypadku organizacji pracodawców¹³. Z danych GUS wynika, że w 2010 roku 75 tys. (93%) organizacji stanowiły stowarzyszenia, fundacje i podobne organizacje społeczne, 3,6 tys. (4%) – organizacje samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców, a 1,8 tys. (2%) – społeczne podmioty wyznaniowe. W ramach kategorii: organizacje samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców należy dodatkowo wyróżnić: samorząd zawodowy rolników (2,1 tys.), pozostałe organizacje samorządu zawodowego (0,4 tys.), organizacje samorządu gospodarczego (0,8 tys.) oraz organizacje pracodawców (0,3 tys.). Zestawienie danych pozwala wywnioskować, że udział organizacji pracodawców oraz związków zawodowych, jako beneficjentów omawianych projektów znacznie przekracza ich udział w globalnej liczbie organizacji zakwalifikowanych do trzeciego sektora.

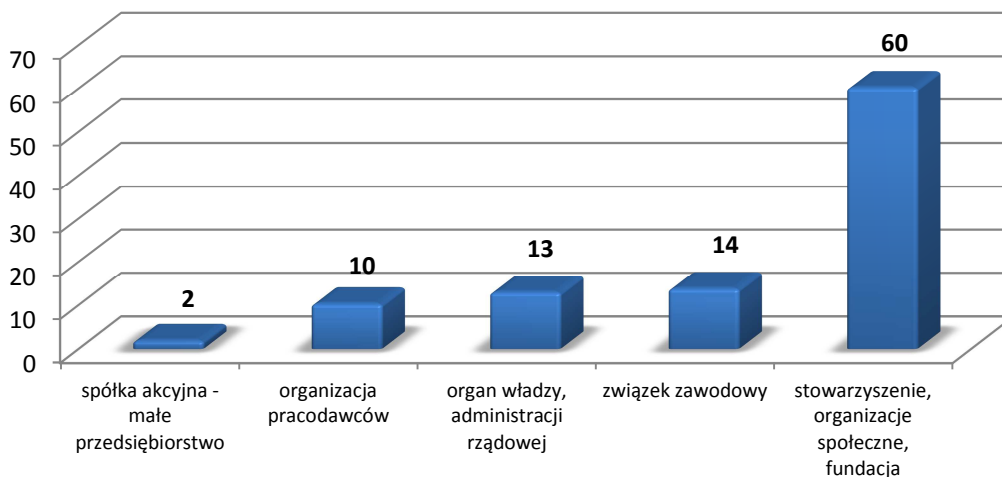
Aby możliwe było bardziej precyzyjne porównanie, zestawione zostały wartości projektów realizowanych przez poszczególne kategorie beneficjentów (rys. 5). Także i w tym zestawieniu uwidacznia się przewaga organizacji działających jako stowarzyszenia, organizacje społeczne i fundacje - 60,27%. Choć ponownie należy wskazać, że jest to i tak proporcjonalnie mniejsza wartość, niż udział tej kategorii w rzeczywistej liczbie organizacji działających na terenie kraju.

¹³ Goś-Wójcicka K., Nałęcz S. (red) Trzeci sektor w Polsce. Stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd zawodowy i gospodarczy oraz organizacje pracodawców w 2010 r. GUS, Studia i analizy statystyczne, Warszawa 2013, s. 25.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 5. Udział poszczególnych kategorii beneficjentów w projektach realizowanych w ramach Działania 5.4 i 5.5, według wartości zrealizowanych projektów, w % (N 151)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy KSI, lata 2007-2013

Zaobserwowana prawidłowość była w trakcie badań jakościowych interpretowana w różny sposób – w zależności od reprezentowanego przez rozmówcę środowiska:

Przedstawiciele organizacji pracodawców jednoznacznie wskazywali, że jest to sytuacja wadliwa, gdyż ze względu na potencjał jaki posiadają, ich rola w dialogu społecznym jest o wiele bardziej znacząca, a różnice w formie prowadzonej działalności wymagają odrębnego podejścia i traktowania.

Także w innych analizach tej kwestii, jako problem o charakterze systemowym, związany z osiągnięciem celów Priorytetu V wskazywany brak identyfikacji kluczowych „aktorów” i „czynników”, mających znaczenie przy działaniach na rzecz realizacji celów i efektów¹⁴.

Obszar badania nr II – Ocena działań partnerów społecznych na rzecz przedsiębiorców (Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3)

Również w przypadku Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3 wdrażanie projektów podlegało monitoringowi przy pomocy wskaźników, mających służyć do oceny stopnia realizacji celów projektu określonych we wniosku. (tab. 7).

¹⁴ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. „Ocena stopnia realizacji celów V Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w kontekście tematyki i jakości wdrażania realizowanych w jego ramach projektów”, Pozarządowa Agencja Ewaluacji i Rozwoju, Warszawa, styczeń 2010 r.; s. 8.

Badanie na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju

realizuje Instytut Badań i Analiz GRUPA OSB

Tel. 89 542 42 70, www.badania-rynku.pl; instytut@osb.edu.pl

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 7. Wskaźniki osiągnięte w ramach Poddziałów 2.1.2 i 8.1.3– wartości dostępne w bazie KSI w październiku 2013 roku.

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa (Suma)	Wartość docelowa na podst. podpisanych umów	Wartość osiągnięta (na podst. wniosków o płatność)	Stopień wykonania wartości docelowej [%]
2.1.2.	Liczba pracowników przedsiębiorstw w wieku powyżej 50 roku życia, którzy zakończyli udział w projekcie szkoleniowym - ogółem	osoby	70000	14581	69869	99,81%
	Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte wsparciem	szt.	60000	99567	107362	178,94%
	Liczba przedstawicieli partnerów społecznych, którzy zostali objęci wsparciem w ramach projektu - ogółem	osoby	1800	5628	5854	325,22%
8.1.3.	Liczba partnerstw (sieci współpracy) zawiązanych na szczeblu lokalnym i regionalnym	szt.	200	458	346	173%

Źródło: informacje z bazy KSI dot. wartości wskaźników w projektach – stan na październik 2013 roku

Tabela 8 Wartości wskaźników dla Działania 2.1.2 i 8.1.3- stan na 31.12.2013

Wskaźniki	Jednostka miary	Rok	Płeć	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PRIORYTET II										
Cel szczegółowy 2. Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej										
Wskaźniki produktu										
Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte wsparciem	przedsiębiorstwo	Realizacja		0	0	22 385	46 444	72 225	97 384	109 678
		Wartość docelowa		60000						

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wskaźniki	Jednostka miary	Rok	Płeć	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
		Wartość bazowa		0							
		Szacowan a realizacja							132 760		
Liczba pracowników przedsiębiorst w, którzy zakończyli udział w projektach szkoleniowyc h, w tym:	osoba	Realizacj a	O:	0	0	56 521	158 538	270 511	367 571	471 469	
K:			0	0	25 463	68 735	120 904	169 962	222 854		
M:			0	0	31 058	89 803	149 607	197 609	248 615		
O:			0	0	8 361	21 598	38 663	54 502	73 577		
K:			0	0	3 549	7 749	15 254	22 238	31 626		
M:			0	0	4 812	13 849	23 409	32 264	41 951		
- liczba osób w wieku powyżej 50. roku życia			Wartość docelowa		350000						
					70000						
			Wartość bazowa		0						
			Szacowan a realizacja							512 325	
										78 709	
Wskaźniki rezultatu											
Odsetek przedsiębiorst w, które inwestują w szkolenie pracowników dzięki wsparciu ze środków EFS w ogólnej liczbie aktywnych przedsiębiorst w	%	Realizacj a		-	-	1%	2,49%	3,09%	3,19%	3,43%	
		Wartość docelowa		3,50%							
		Wartość bazowa		b/d							
Cel szczegółowy 3. Poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą											

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wskaźniki	Jednostka miary	Rok	Płeć	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Wskaźniki produktu											
Liczba przedstawicieli i partnerów, którzy zostali objęci wsparciem w ramach Priorytetu	Partner społeczny	Realizacja	O:	0	0	690	1 133	2 268	4 344	5 998	
			K:	0	0	260	396	855	1 843	2 766	
			M:	0	0	430	737	1 413	2 501	3 232	
		Wartość docelowa		1800							
		Wartość bazowa		0							
		Szacowana realizacja									6 902
PRIORYTET VIII											
Cel szczegółowy 2. Poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą											
Wskaźniki produktu											
Liczba partnerstw (sieci współpracy) zawiązanych na szczeblu lokalnym i regionalnym		Realizacja		0	4	19	82	195	281	348	
		Wartość docelowa	200								
		Wartość bazowa	0								

Źródło: Sprawozdanie z PO KL za rok 2013

Dla Poddziałów 2.1.2 i 8.1.3 większość wskaźników osiągnęła poziom wyraźnie przekraczający zakładaną wartość docelową – w tych przypadkach wskaźniki wykazano na poziomie od 129 do nawet 325%. Jedynie wskaźnik dotyczący liczby pracowników przedsiębiorstw w wieku powyżej 50 roku życia, którzy zakończyli udział w projekcie szkoleniowym, nie osiągnął docelowej wartości. Jednak różnica pomiędzy wartością zakładaną a osiągniętą w tym przypadku nie przekroczyła wartości 1%. Uzyskany efekt

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego należy ocenić pozytywnie, jednakże dla uzyskania pełnego obrazu sytuacji, postuluje się implementację jakościowych narzędzi do oceny efektów udzielonego wsparcia.

Do oceny zdolności partnerów społecznych w zakresie działań związanych z restrukturyzacją oraz poprawą zdolności adaptacyjnych i szkoleniem przedsiębiorstwa (Poddziałanie 2.1.2 oraz 8.1.3) zestawiono wybrane dane charakteryzujące organizacje partnerów społecznych pełniących role beneficjentów projektów.

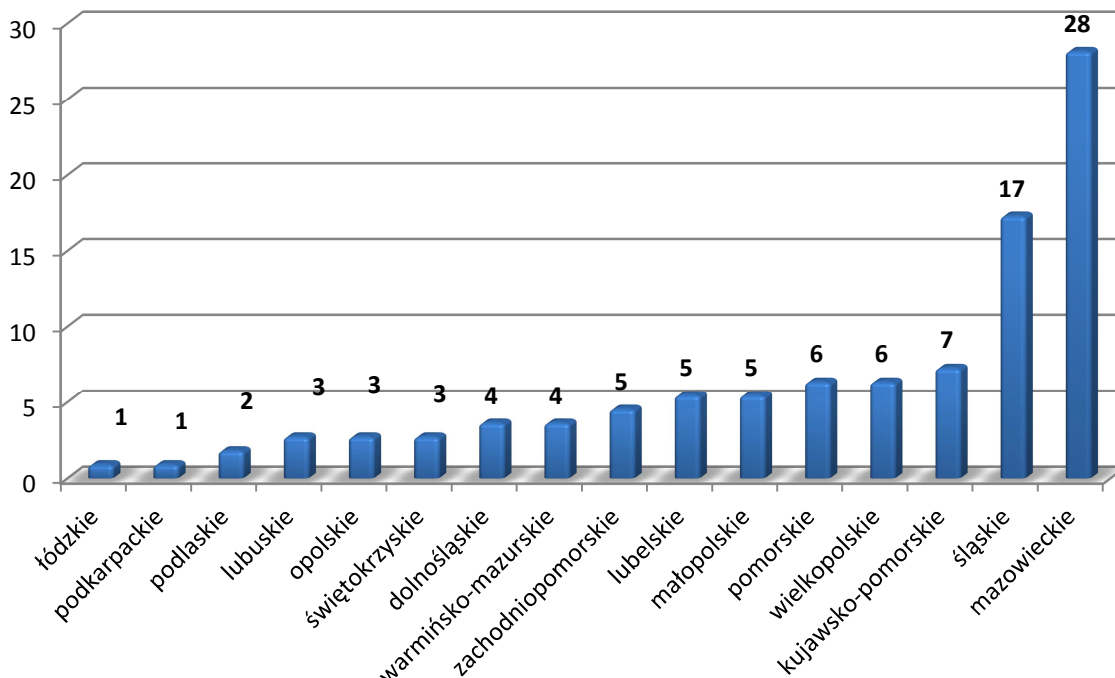
Dane ilościowe uzyskano w wyniku przeprowadzenia ankiety z kierownikami projektów bądź osobami posiadającymi wiedzę na temat przebiegu realizowanego Projektu, jak również wypracowanych rezultatów. Dlatego uznano, że wskazanie lokalizacji organizacji, którą reprezentuje respondent pozwoli określić regiony o największym udziale w pozyskiwaniu wsparcia w ramach analizowanych rodzajów działań.

Dominacja województwa mazowieckiego, także i w przypadku projektów realizowanych w ramach Poddziałania 2.1.2 oraz 8.1.2 jest przeważająca – 28% wskazań (rys. 6). Uzyskane dane potwierdzają dominację zlokalizowanych w stolicy siedzib zwłaszcza dużych organizacji, które najwyraźniej są w stanie skuteczniej sprostać procedurom związanym z aplikowaniem o środki unijne. Dlatego mają największy udział w pozyskanych środkach. Obserwowaną prawidłowość potwierdzają dane uzyskane na podstawie analizy bazy KSI (rys. 7 i 8) – choć występują pewne różnice w podanych wartościach wymowa danych jest zasadniczo zbliżona – podział na regiony dominujące oraz zdecydowanie peryferyjne.

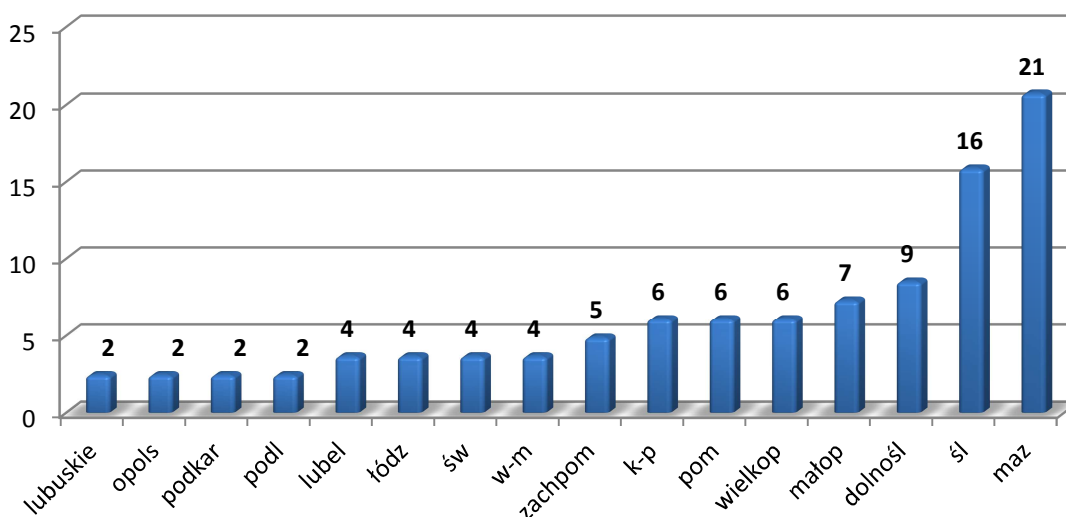
Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 6. Lokalizacja organizacji projektodawców w poszczególnych województwach, w opiniach beneficjentów, udział w % (N 110)

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

Rysunek 7. Lokalizacja organizacji realizujących projekty w ramach Poddziałów 2.1.2 i 8.1.3 w poszczególnych województwach, dane z bazy KSI, udział w % (N 82)

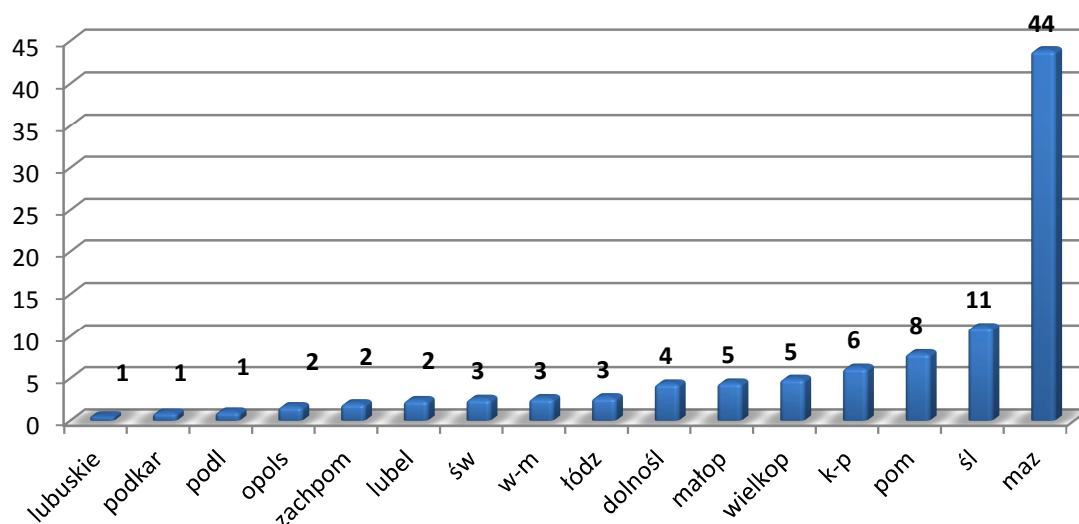

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy KSI

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 8. Wartość zrealizowanych projektów w ramach Poddziałiań 2.1.2 i 8.1.3, z uwzględnieniem lokalizacji organizacji je realizujących, na poziomie regionów, udział w % (N 82)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy KSI

Zdecydowanie dominują organizacje zlokalizowane w województwie mazowieckim.

Choć oczywista jest różnica potencjałów między poszczególnymi województwami, choćby w wymiarze gospodarczym, jednakże zaobserwowane dysproporcje są zbyt znaczące, aby można je wytłumaczyć uwarunkowaniami makroekonomicznymi. W Warszawie zlokalizowane są siedziby najsilniejszych organizacji należących do partnerów społecznych a także centrale niektórych organizacji działających na skalę ogólnokrajową. Są one w stanie najskuteczniej sprostać skomplikowanym procedurom związanym z aplikowaniem o środki unijne. Dlatego mają największy udział w ich pozyskiwaniu.

Taki wynik można zinterpretować jako wskaźnik świadczący o słabości instytucji zlokalizowanych na terenie województw zajmujących pozycje na końcu listy – nie potrafią skutecznie konkurować w omawianym obszarze, z instytucjami zlokalizowanymi w innych województwach, co oznacza, że nawet jeżeli przyjmie się, że potencjał gospodarczy poszczególnych regionów naszego kraju jest silnie zróżnicowany, to:

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego **zaobserwowane dysproporcje między województwami należy zinterpretować, jako wskazówkę świadczącą o ograniczonym potencjale organizacji zlokalizowanych w regionach o najmniejszym udziale w ilości realizowanych projektów oraz pozyskanych środkach.**

Jeśli chodzi o poszczególne kategorie partnerów społecznych, jako projektodawców, to największy udział w wartości uzyskanego wsparcia miały organizacje pracodawców, pozyskując 50% środków (rys. 9). W tym zestawieniu organizacje pracodawców, choć mniej liczne, pozyskały środki większej wartości, niż związki zawodowe, a to potwierdza ich skuteczność i gotowość do absorpcji środków przeznaczonych na wspieranie działalności przedsiębiorstw. Organizacje związkowe natomiast są najliczniej reprezentowane wśród projektodawców – 45 organizacji i wykazały się największą liczbą zrealizowanych projektów – 78 (tab. 9). Globalnie, średnia wartość projektu zrealizowanego w ramach Poddziałiań 2.1.2 i 8.1.3, to 796 tys. złotych, natomiast na jednego beneficjenta przypadało średnio 1 379 tysięcy zł.

Tabela 9. Liczba projektów, liczba beneficjentów oraz wartość projektów zrealizowanych w ramach Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3

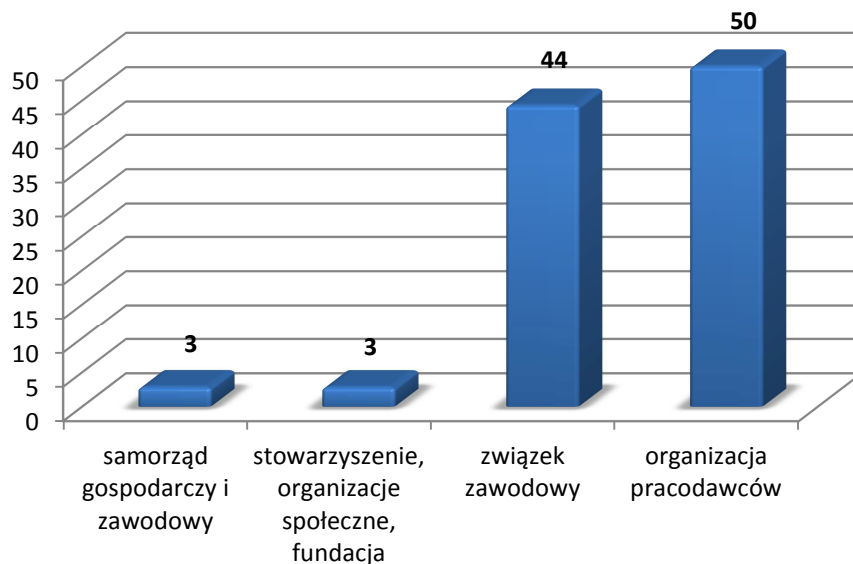
Beneficjent	liczba projektów		liczba beneficjentów		Wartość projektów (zł)	
	2.1.2.	8.1.3.	2.1.2.	8.1.3.	2.1.2.	8.1.3.
organizacja pracodawców	17	38	6	23	34 560 tys.	21 951 tys.
związek zawodowy	14	64	4	41	19 159 tys.	30 909 tys.
samorząd gospodarczy i zawodowy	0	6	0	5	0	3 237 tys.
stowarzyszenie, organizacje społeczne, fundacja	0	3	0	3	0	3 220 tys.

Źródło: informacje z bazy KSI- od 2007 do października 2013

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 9. Udział poszczególnych kategorii partnerów społecznych w wartości zrealizowanych projektów, w % (N 82)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy KSI

Największą wartość miały projekty zrealizowane przez organizacje pracodawców w ramach Poddziałania 2.1.2 – 34 560 tys. zł, z kolei związki zawodowe pozyskały środki wartości 30 909 tys. zł na projekty wykonane w ramach Podziałania 8.1.2. Pozostałe rodzaje organizacji osiągnęły dużo niższą wartość wsparcia – jednak znaczenie ma tutaj ich mniejsza liczebność. Po wyliczeniu średniej wartości wsparcia, przypadającej na jeden projekt nadal najwyższą wartość mają projekty zrealizowane przez organizację pracodawców – 2 039 tys. zł, następnie związki zawodowe – 1 368 tys. zł w ramach Poddziałania 2.1.2 oraz wsparcie uzyskane przez stowarzyszenia, organizacje społeczne, fundacje – 1 073 tys. zł w ramach Podziałania 8.1.3.

Z kolei przy uwzględnieniu liczby beneficjentów, najwyższa średnia wartość także przypadła na projekty zrealizowane przez organizacje pracodawców – 5 760 tys. zł, następnie związki zawodowe – 4 789 tys. zł w ramach Poddziałania 2.1.2 oraz wsparcie uzyskane przez stowarzyszenia, organizacje społeczne, fundacje – 1 073 tys. zł w ramach Podziałania 8.1.3.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4.2. Obszar badania nr 1 – Ocena wsparcia udzielanego partnerom społeczno-gospodarczym w celu wzmocnienia ich potencjału i lepszego wypełniania funkcji publicznych (Działanie 5.4 i 5.5.)

Wypowiedź respondenta, którą można potraktować jako motto, dla dalszej analizy:

„Partycypacja ma takie trzy poziomy, ja tak to rozumiem. Znaczący jest rzeczywiście formalnie. I pierwszym tym poziomem partycypacji jest informowanie mieszkańców o wdrażanych politykach i też informowanie, czy organizacji pozarządowych czy też tych mieszkańców, o tym co się dzieje po prostu w województwie. Takie wzajemne informowanie się. Drugim poziomem jest konsultowanie, czyli przedstawiamy jakiś projekt dokumentu i on jest konsultowany. A takim trzecim najwyższym poziomem to są negocjacje, czyli tworzenie wspólne polityk. I powiem tak, jeżeli chodzi o ten pierwszy i drugi poziom, to my jesteśmy już..., rzeczywiście to realizujemy i się nam bardzo to ułatwia, bo mamy taki kontakt. Mamy też Podlaską Radę Działalności Pożytku Publicznego. To nie jest reprezentacja trzeciego sektora, ale to też jest pewna taka instytucja tego dialogu i dzięki tym dwóm, dwutorowo temu dialogowi rzeczywiście mamy te dwa poziomy partycypacji bardzo spełnione. Pracujemy nad tym trzecim, czyli nad tym współtworzeniem polityk. (...)Ja się przynajmniej zajmuję od pewnego czasu, organizacją takich właśnie zespołów roboczych czy też grup takich roboczych do spraw właśnie tworzenia programów, strategii. I w tych grupach roboczych przedstawiciele wszystkich środowisk biorą udział. Wszystkie sektory, przedstawiciele biznesu, przedstawiciele uczelni wyższych, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele samorządu, i jest takie, że tak powiem, współtworzenie tych dokumentów od samego początku, czyli praca nad głównymi celami, i wizją, i tak dalej, wspólnie to jest tworzone. Ale to jest, że tak powiem, no na razie tylko kilka takich grup udało nam się stworzyć, więc będziemy nad tym mocno pracować”.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

A. Z jakich form wsparcia w ramach PO KL najczęściej korzystają partnerzy społeczno-gospodarczy, a z których najrzadziej? Dlaczego?

Zrealizowane projekty ukierunkowane były przede wszystkim na monitorowanie i ewaluację współpracy pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi – 15%; badania, studia, analizy, ekspertyzy na temat dialogu obywatelskiego, jego kondycji, funkcjonowania, perspektyw i barier w rozwoju oraz potrzeb uczestników dialogu – 12%; upowszechnianie standardów współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi – 10%. Powyższe projekty mieściły się w ramach Działania 5.4. Natomiast kolejne obszary tematyczne udzielonego wsparcia to: studia, analizy, ekspertyzy na temat dialogu społecznego, jego kondycji, funkcjonowania, perspektyw i barier w rozwoju oraz potrzeb uczestników dialogu – 10% oraz monitorowanie i ewaluacja współpracy pomiędzy administracją publiczną a instytucjami dialogu społecznego – 10%, te projekty zrealizowano w ramach Działania 5.5.

Tabela 10. Obszary tematyczne, których dotyczył projekt, Działanie 5.4 i 5.5 (N=147).

Obszary tematyczne:	%
Działanie 5.4 - monitorowanie i ewaluacja współpracy pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi	15,4
Działanie 5.4 - badania, studia, analizy, ekspertyzy na temat dialogu obywatelskiego, jego kondycji, funkcjonowania, perspektyw i barier w rozwoju oraz potrzeb uczestników dialogu	12,4
Działanie 5.4 - upowszechnianie standardów współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi	10,1
Działanie 5.5. - studia, analizy, ekspertyzy na temat dialogu społecznego, jego kondycji, funkcjonowania, perspektyw i barier w rozwoju oraz potrzeb uczestników dialogu	10,1
Działanie 5.5. - monitorowanie i ewaluacja współpracy pomiędzy administracją publiczną a instytucjami dialogu społecznego	10,1
Działanie 5.5. - tworzenie i wdrażanie programów podnoszących kwalifikacje eksperckie tworzenie i wdrażanie programów ukierunkowanych na rozwój dialogu społecznego tworzenie regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomagania organizacji pozarządowych oraz wsparcie działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo-szkoleniowej dla organizacji pozarządowych	7,7
Działanie 5.4 - wzmocnienie szeroko rozumianych konsultacji społecznych, dotyczących regulacji prawnych i uzgadniania polityk publicznych, w tym konsultacji dokonywanych drogą elektroniczną	7,1

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

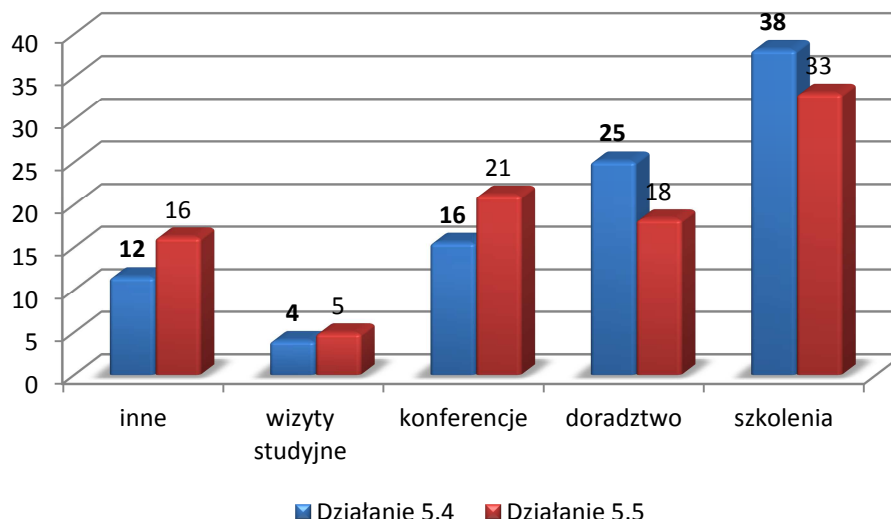
Działanie 5.4 - wypracowanie i upowszechnianie standardów współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi	5,9
Działanie 5.5. - wypracowanie i upowszechnianie standardów współpracy administracji publicznej z partnerami społecznymi	5,3
Działanie 5.4 - tworzenie i wdrażanie programów rozwoju organizacji ukierunkowanych na poprawę efektywności procesów zarządczych i komunikacyjnych, usprawnienie funkcjonowania systemów informacyjnych	4,7
Działanie 5.4 - wzmocnienie kompetencji kadr administracji publicznej mających na celu usprawnienie współpracy z partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi	4,7
Działanie 5.5. - wsparcie udziału partnerów społecznych w pracach europejskich struktur dialogu społecznego	3,0
Działanie 5.5. - upowszechnianie współpracy w zakresie uzgadniania polityk publicznych pomiędzy administracją publiczną i partnerami społecznymi	1,8
Działanie 5.4 - wypracowanie, upowszechnianie i wdrażanie standardów działania trzeciego sektora, zapewniających wysoką jakość realizacji zadań publicznych oraz uzgadniania polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną	1,2
Działanie 5.4 - upowszechnianie współpracy w zakresie uzgadniania polityk publicznych pomiędzy administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi	0,6

Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

Najczęstszą formą wsparcia stosowaną w trakcie realizacji projektów były szkolenia – 38% w przypadku Działania 5.4 i 33% w przypadku Działania 5.5 (rys. 10). Na kolejnych pozycjach plasowało się doradztwo oraz konferencje, choć przez beneficjentów różnych Działań wskazywane z różną częstotliwością – doradztwo częściej wykorzystywane było w przypadku Działania 5.4, natomiast konferencje, w przypadku Działania 5.5. Wśród działań zaliczonych do kategorii „inne”, respondenci najczęściej wymieniali seminaria oraz laboratoria/warsztaty. Należy jednak odnotować, że w większości wypadków mamy do czynienia z działaniami symultanicznymi – tzn. prowadzone w ramach projektów działania rzadko kiedy ograniczały się do jednej tylko formy. Najczęściej miała miejsce sytuacja, gdzie w sposób komplementarny wykorzystywano dwie lub trzy formy wsparcia.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 10. Wykorzystane formy wsparcia, z uwzględnieniem podziału na typy Działań, udział w % (N 147)

Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

Za najefektywniejsze uznać należy połączenie w jednym projekcie zróżnicowanych form wsparcia, uwzględniających zarówno komponent praktyczny jak i teoretyczny.

Jednakże ukierunkowanie wsparcia, wynikające z założeń projektu, nie ograniczało możliwości uzyskania wymiernych, merytorycznych korzyści, wykraczających poza celowo zastosowane formy wsparcia. W opinii uczestnika projektu, wyrażonej w trakcie IDI: „projekt realizowany z udziałem wielu partnerów w skali kraju, jest to istotne, bo mieliśmy możliwość rozmawiania z tym samym szczeblem samorządu województwa, co umożliwia porównywanie rozwiązań, które tam są. Choć sam projekt polegał na tym, że dążono do tego, żeby opracować metodologię, standardy współdziałania z organizacjami pozarządowymi”.

Dzięki projektowi powstała skuteczna platforma integracji oraz wymiany informacji dla instytucji zaangażowanych w jego realizację, ale już w sprawach niekoniecznie związanych z celem głównym projektu.

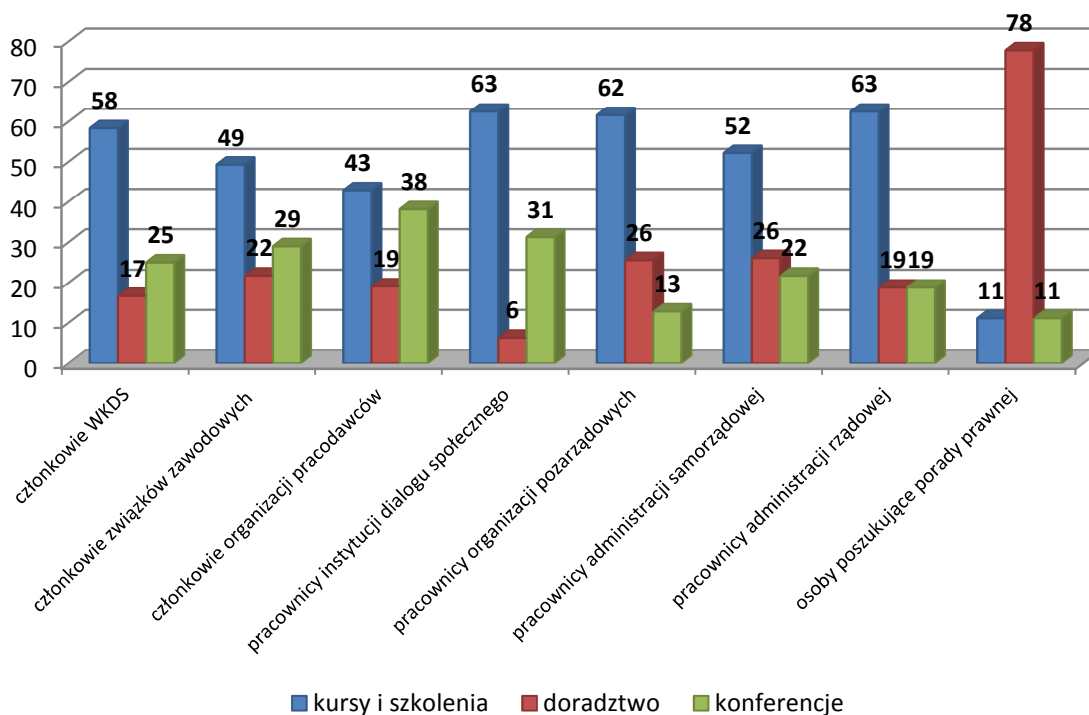
Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

B. Jak kształtują się różnice w korzystaniu ze wsparcia, biorąc pod uwagę formę organizacyjną partnerów społeczno-gospodarczych – która „branża” jest najbardziej aktywna w korzystaniu ze wsparcia w PO KL i w jakich formach wsparcia?

Zdecydowana większość zrealizowanych w projektach działań skierowana była na potrzeby organizacji pozarządowych – 29% oraz związków zawodowych – 19% spośród wszystkich wskazań. Pozostałe kategorie odbiorców wsparcia uzyskały znacznie mniejszy udział – administracja samorządowa – 10%, organizacje pracodawców – 9%, instytucje dialogu społecznego – 9% (N 147, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Specyfika założeń poszczególnych działań powoduje, że wybrane kategorie odbiorców wsparcia reprezentowane są częściej. W przypadku Działania 5.4 najliczniej reprezentowane były organizacje pozarządowe – 38%, następnie administracja samorządowa – 11% oraz związki zawodowe – 8% spośród organizacji uczestniczących w projektach realizowanych w ramach Działania 5.4. Natomiast wśród odbiorców wsparcia udzielonego w ramach Działania 5.5, przeważały związki zawodowe 37%, kolejna kategoria, to organizacje pracodawców 14%, następnie instytucje dialogu społecznego i organizacje pozarządowe – po 9%.

Poszczególne kategorie odbiorców w różnym zakresie korzystały z oferowanych form wsparcia. Co prawda w przypadku większości uczestników projektów przeważają kursy i szkolenia (oprócz kategorii: „osoby poszukujące porady prawnej”), jako dominująca forma wsparcia, to jednak udział poszczególnych kategorii wsparcia zmienia się w zależności od kategorii odbiorców wsparcia (rys. 11). W przypadku uczestników będących członkami organizacji pracodawców, odnotować należy ponadprzeciętny udział konferencji jako wykorzystywanej przez nich formy wsparcia – 38% wskazań. Natomiast pracownicy instytucji dialogu społecznego zdecydowanie rzadziej, niż pozostali uczestnicy, korzystali ze wsparcia w postaci doradztwa – 6% wskazań.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Rysunek 11. Formy udzielonego wsparcia wobec poszczególnych kategorii odbiorców, udział w % (N 147)

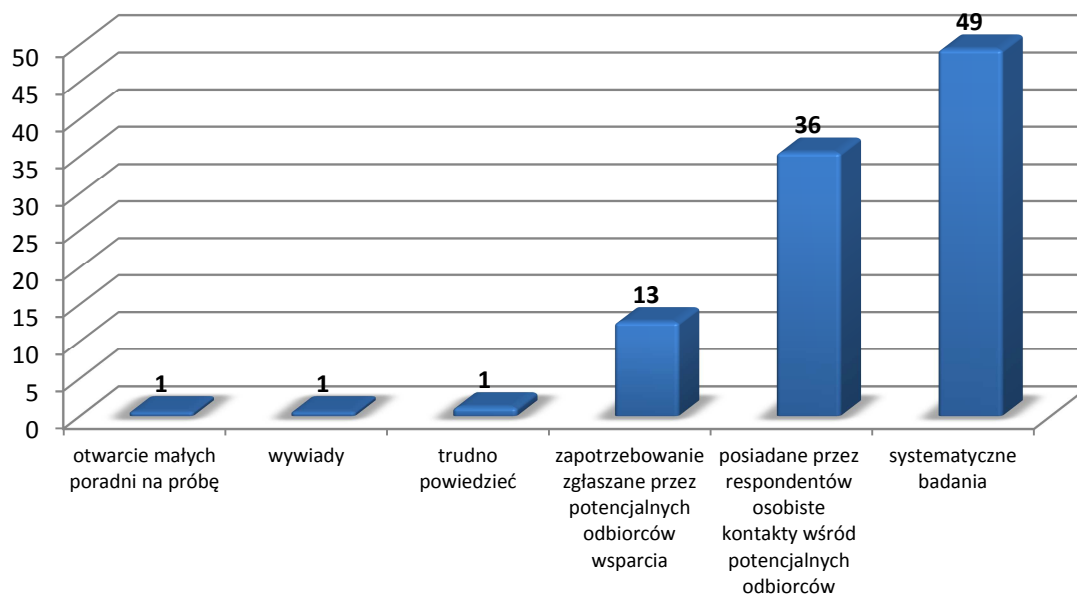
Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

C. Które z form wsparcia okazały się najbardziej efektywne, trafne i użyteczne w kontekście rozwoju dialogu społecznego i wsparcia systemowego dla trzeciego sektora, a które najmniej i dlaczego? Jakie są ich mocne i słabe strony?

Jednym z kluczowych aspektów analizy efektów uzyskanego wsparcia, jest ocena przygotowania wykonawców projektów, do ich realizacji. Czynnikiem zasadniczym jest posiadanie wiedzy na temat rzeczywistych potrzeb potencjalnych uczestników projektów. Zdecydowana większość badanych beneficjentów wskazała, że przed rozpoczęciem projektu diagnozowano potrzeby przyszłych odbiorców wsparcia – 91%. Należy odnotować, że badani zadeklarowali, iż owa diagnoza polegała przede wszystkim na systematycznych badaniach – 49%, pozyskiwaniu informacji poprzez posiadane przez respondentów osobiste kontakty wśród potencjalnych odbiorców wsparcia – 36% oraz, że zapotrzebowanie zgłaszane było przez potencjalnych odbiorców wsparcia – 13% wskazań osób deklarujących prowadzenie diagnozy (rys. 12).

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 12. Sposoby diagnozowania potrzeb potencjalnych uczestników, przed rozpoczęciem projektów, udział w % (N 133)

Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

Jednakże w trakcie dalszej analizy, pojawiają się pewne wątpliwości, co do jakości prowadzonych działań diagnostycznych. Badani projektodawcy nie byli w stanie określić, czy zainteresowanie poszczególnymi formami wsparcia zależne było od rodzaju uczestników, i czy jakieś formy wsparcia preferowane były przez pewne typy uczestników. Generalnie, na tą kwestię odpowiedziała ok. jedna trzecia respondentów, a spośród nich aż 66,7% stwierdziło, że „trudno powiedzieć”. Uzyskany wynik można zinterpretować następująco – o ile działania diagnostyczne są prowadzone, o tyle ograniczają się one raczej do sfery deklaratywnej – pytania potencjalnych uczestników, „co oni by chcieli”.

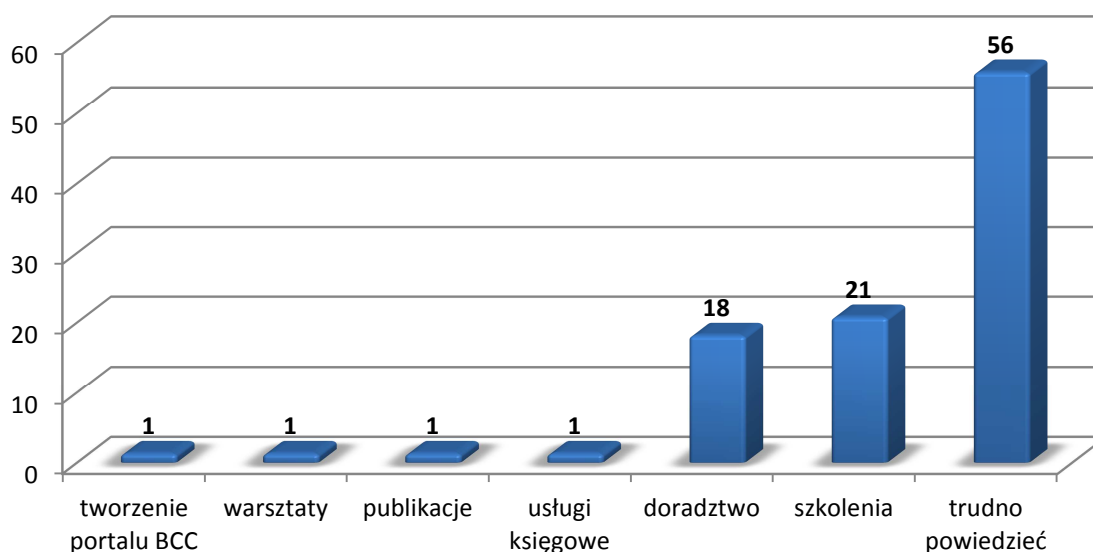
Nie są podejmowane skuteczne próby kategoryzacji prowadzonych działań oraz potrzeb uczestników, w taki sposób aby przygotować dla nich jak najtrafniejszą ofertę, dopasowaną nie tyle do deklaracji, ale do rzeczywistych potrzeb.

Potwierdzeniem zawartych powyżej sugestii jest trudność, jaką mieli badani w określeniu, które formy wsparcia zrealizowane w projekcie cieszyły się wśród uczestników projektów największym zainteresowaniem. Tylko połowa badanych udzieliła odpowiedzi na to pytanie, a 56% spośród nich stwierdziła, że „trudno powiedzieć” (rys. 13). Uzyskano, co

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
prawda 21% wskazań na szkolenia, oraz 18% na doradztwo, jako najchętniej wybierane formy wsparcia, jednakże może to być raczej stwierdzenie faktu, że takie wsparcie jest oferowane najczęściej.

Rysunek 13. Formy wsparcia, które zdaniem respondentów, cieszyły się największym zainteresowaniem wśród odbiorców, udział w % (N 77)

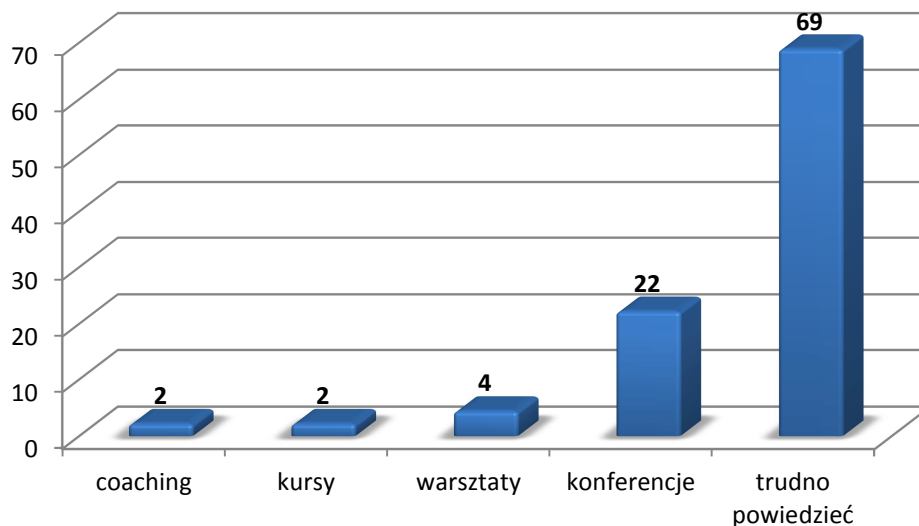

Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

Podobna sytuacja występuje przy próbie określenia, które formy wsparcia zrealizowane w projekcie cieszyły się wśród uczestników projektów najmniejszym zainteresowaniem (rys. 14). Odpowiedzi udzieliło nieco mniej niż jedna trzecia badanych, a wśród nich dominuje wskazanie – trudno powiedzieć 69% oraz konferencje – 22%.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 14. Formy wsparcia, które zdaniem respondentów, cieszyły się najmniejszym zainteresowaniem odbiorców, udział w % (N 45)

Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

Respondenci zapytani o rezultaty udzielonego wsparcia, wskazywali głównie na efekty w postaci konsultacji – 48 wskazań, podniesienia kwalifikacji – 35, trudno powiedzieć – 18, publikacja – 13 oraz podniesienie świadomości uczestników – 10 wskazań (N 146, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Zaprezentowane dane są w liczbach bezwzględnych, gdyż w większości przypadków badani wskazywali na pojedyncze rezultaty, których nie dało się przyporządkować do szerszej kategorii. To co symptomatyczne, jako rezultaty podawano zrealizowane w projekcie działania (np. konsultacje, publikacja, 10 raportów, szkolenia, spotkania itd). W zdecydowanej mniejszości są wypowiedzi nawiązujące do osiągniętego, rzeczywistego (mniej lub bardziej mierzalnego) efektu (np. podniesienie kwalifikacji, podniesienie świadomości uczestników, poprawa dostępności usług, itd.).

Zaprezentowane powyżej dane należy interpretować, następująco: **Brak jest pogłębionej, jakościowej analizy udzielanego uczestnikom wsparcia, projektodawcy ograniczają się do ewaluacji wskaźnikowej, wymaganej przy realizacji projektów.**

Trudno oczywiście wymagać od wszystkich projektodawców, którzy operowali w bardzo zróżnicowanych obszarach, aby tak samo dogłębnie analizowali omówione powyżej obszary, jednakże w opisanej tutaj sytuacji mamy do czynienia z koncentracją na odpowiedzi

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego na pytanie: co zrobiliśmy? Natomiast problemowym staje się odpowiedź na kwestię: po co to robiliśmy? Oraz jakie to przyniosło efekty?

W takcie jakościowej części badań respondenci mieli możliwość podzielenia się swoimi pogłębionymi przemyśleniami na temat efektów działań realizowanych w ramach omawianych kierunków wsparcia. Zwracali oni przede wszystkim uwagę na fakt, że:

Jakość dialogu, zarówno społecznego jak i obywatelskiego, oraz problemy z uzyskaniem wymiernych efektów wzmacniania partnerów społecznych, są przede wszystkim konsekwencją bardzo słabego angażowania się poszczególnych grup w aktywność społeczną – wskazywano, że mało pracodawców i pracowników jest zrzeszonych w organizacjach mających ich reprezentować.

Ograniczenia te widoczne są szczególnie w odniesieniu do funkcjonowania małych i średnich firm i to zarówno z perspektywy ich pracowników jak i właścicieli.

„Łatwiej możemy policzyć ile osób nie należy, a tak naprawdę pozostali należą. Jednak firma to ponadnarodowy koncern, wśród zarządzających taką firmą, już jest inna świadomość, szczególnie kadry kierowniczej” – FGI, opinia beneficjenta projektu.

Jak wspomniano, problemy z dialogiem szczególnie dotkliwie uwidaczniają się w małych i średnich firmach:

„doświadczenie z kontaktów związku zawodowego, ze średnim pracodawcą. Staram się skontaktować z pracownikami pewnego zakładu. Daliśmy swoje namiary, ulotka dotarła do pracodawcy. I od razu mamy od niego informacje zwrotną – czemu tu mieszacie, czego wy chcecie?” – FGI, opinia beneficjenta projektu.

Z drugiej jednak strony przeważająca większość badanych beneficjentów – 64% stwierdziła, że po zakończeniu projektu nadal współpracują z organizacjami, którym udzielono wsparcia (N 147, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). W dodatku, kontynuacja współdziałania dotyczy przede wszystkim realizacji innych projektów – 25%, ogólnie określonej, aktywnej współpracy i doradztwa – po 23% oraz przekazywania informacji o możliwości uczestniczenia w projektach – 11% (N 94, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Oznacza to, że utrzymywane są systematyczne kontakty, i pozyskanie informacji o efektach udzielonego wsparcia, nie powinno nastręczać problemów.

Powyższe dane można zinterpretować, jako świadectwo **braku wśród beneficjentów projektu orientacji w rzeczywistej sytuacji odbiorców wsparcia po zakończeniu**

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego **projektu**. Uzyskane sprzeczne wyniki świadczą raczej o tym, że respondenci podzielili się swoimi domysłami, niż zweryfikowaną praktycznie wiedzą.

Wynika z tego, że brak jest monitoringu uzyskanych efektów w ramach prowadzonych działań projektowych.

Jak już wspomniano wcześniej, w jakościowej części badania zarówno przedstawiciele administracji, jak i partnerzy społeczno-gospodarczy podkreślali znaczenie uzyskiwania, wypracowywania jakichś wymiernych narzędzi (dokumentów, przyjętych rozwiązań organizacyjnych), które dają efekt trwałości zrealizowanym w projekcie działaniom, dodatkowo wskazywano na:

Skuteczność działań realizowanych przy pomocy różnorodnych form wsparcia, czy to w postaci szkoleń, konferencji, wyjazdów studyjnych, inicjowanych partnerstw, prowadzonych w ramach jednego projektu. Ocena skuteczności wsparcia uzależniona była od jego jakości, a nie formy w jakiej zostało zrealizowane.

Najważniejszą kwestią jest „pozostawienie” po projekcie wypracowanych rozwiązań w postaci jakiegoś dokumentu. Przy znacznej rotacji pracowników takie formy jak np. szkolenia czy konferencje nie oznaczają się trwałością, natomiast wypracowane dokumenty mogą być wykorzystane w przyszłości przez nową kadrę.

D. Czy dzięki realizacji projektów PO KL nastąpił wzrost aktywności partnerów społeczno-gospodarczych w pełnieniu przez nich funkcji publicznych (biorąc m.in. pod uwagę opinie przedstawicieli administracji publicznej na ten temat)?

Środki pozyskiwane w ramach omawianych działań umożliwiają organizacjom wypełnianie ich celów statutowych, a w przypadku partnerów społeczno-gospodarczych ich rola jako organizacji realizujących funkcje publiczne zawarta jest właśnie w statucie. Dodatkowo, zadania jakie mają realizować w ramach projektów związane są także z wypełnianiem różnorodnych funkcji publicznych. Dlatego sam udział w projektach realizowanych w ramach Działań 5.4 i 5.5 daje efekt w postaci zwiększenia aktywności w wypełnianiu różnorodnych funkcji publicznych.

W badaniu ilościowym respondenci stwierdzili, że zainicjowane w projekcie przedsięwzięcia, po jego zakończeniu nadal funkcjonują – 78%, jednak niemal jedna piąta – 18% nie jest w stanie tego określić (N 147, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Działania

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego kontynuowane po zakończeniu projektu, to przede wszystkim doradztwo – 20%, stosowanie wypracowanych procedur w ramach projektu – 14% oraz dalej istniejące sieci współpracy partnerów – 9% (N 112, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). W przypadku tego pytania, respondenci podali dodatkowo znaczną liczbę bardzo różnorodnych odpowiedzi – począwszy od przedsięwzięć trudno mierzalnych takich, jak: wykorzystanie wiedzy w praktyce, aktywna współpraca czy upowszechnianie idei dialogu społecznego; aż do znacznie bardziej wymiernych: biuro porad obywatelskich czy prowadzenie serwisu internetowego.

Z zebranego w trakcie badań materiału wynika, że zarówno przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych jak i administracja publiczna wskazują na wzrost aktywności partnerów społeczno-gospodarczych. Przejawia się to zaangażowaniem we wspieraniu swoich interesariuszy (np. szkolenia, pomoc prawna) oraz współpracą z administracją publiczną różnego szczebla (np. badania, ekspertyzy).

Pośród respondentów, którzy wskazali, że zainicjowane przedsięwzięcia już nie funkcjonują wskazywano, że jest to spowodowane przede wszystkim przez brak wsparcia finansowego na kontynuację działań (N 6, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5).

Odnotowany wzrost aktywności partnerów społeczno-gospodarczych spowodowany jest głównie ich zaangażowaniem w realizowane, różnorodne projekty. Brak jednoznacznych podstaw do oceny, czy obserwowany poziom aktywności utrzyma się po ich zakończeniu. W przypadku poszczególnych przedsięwzięć, wymagających stałego finansowania (np. centra wspierania organizacji pozarządowych), po zakończeniu projektu ich aktywność zanika.

Dodatkowo, zagrożeniem jest podnoszona przez przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych sytuacja, dotycząca organizacji, które funkcjonują tylko po to, żeby realizować projekty, które są dla nich źródłem utrzymania. W takim przypadku odbywa się to kosztem realizowania funkcji publicznych – np. zmiana kluczowych elementów statutu – np. określających kluczowe cele organizacji, żeby wystartować w projekcie.

Zarówno w trakcie wywiadów grupowych (PE, FGI) jak i indywidualnych (IDI) przedstawiciele administracji publicznej zdecydowanie deklarowali podniesienie poziomu profesjonalizmu w działaniach realizowanych przez partnerów społeczno-gospodarczych, jako efektu realizacji projektów PO KL.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

E. Czy realizowane w tym zakresie projekty były adekwatne do potrzeb i specyfiki działań partnerów społeczno-gospodarczych? Jeżeli nie – co należałoby zmienić i w jaki sposób?

Jak należało oczekiwać, beneficjenci stwierdzili, że w trakcie realizacji projektów uczestnicy projektów nie zgłaszali niedopasowania wsparcia do swoich oczekiwań – 93%, wskazań, w ich opinii odbiorcy otrzymywali dokładnie to, czego potrzebowali (N 147, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Realizacja złożonego przedsięwzięcia, jakim jest projekt unijny może napotkać szereg problemów. Jednakże zdaniem większości badanych wnioskodawców – 69%, w trakcie trwania projektu nie pojawiały się żadne poważniejsze trudności związane z jego realizacją (N 147, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Jeżeli już, to problemy najczęściej dotyczyły trudności w porozumieniu się z partnerami – 20% spośród osób dostrzegających trudności w trakcie trwania projektu. Zwracano również uwagę na kwestie finansowe, związane z niedoszacowaniem kosztów prowadzonych działań – 18% oraz uwarunkowania projektowe, czyli wymagane procedury, terminowość, sprawozdawczość – 14%. Stosunkowo niewielki, choć już widoczny udział miały wskazania na trudności z naborem odbiorców wsparcia – 8%. Najliczniejszą grupę stanowiły jednak osoby, które określając przyczyny napotkanych trudności wskazały na kategorię „inne” – 37% (N 42, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Do tej kategorii należy szereg pojedynczych, bardzo różnorodnych przypadków, np.: realizacja projektu pokrywała się z godzinami pracy, długie procedury, zbyt wielu chętnych, ograniczenia terytorialne, niepotrzebne dyskusje, problemy z ministerstwem, problemy merytoryczne, problemy kadrowe, początkowy brak zainteresowania, problemy komunikacyjne, specyfika projektu zakładała udział przede wszystkim mężczyzn.

Wśród wymienionych, nie pojawiają się bariery związane z ewentualnym brakiem przystosowania wsparcia, do potrzeb i specyfiki działań partnerów społeczno-gospodarczych – oferta jest urozmaicona, zapotrzebowanie na wsparcie wciąż na tyle duże, że pozwala to na płynne dostosowanie świadczonego wsparcia do charakterystyki uczestników.

Z wypowiedzi przedstawicieli administracji publicznej oraz osób reprezentujących organizacje partnerów społeczno-gospodarczych uzyskanych w trakcie badań jakościowych

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego wyłania się wielowymiarowa ocena adekwatności uzyskanego wsparcia. Wskazywano na trzy obszary, w których poszczególni uczestnicy dokonywali oceny:

- rozwój indywidualny – podniesienie własnych kompetencji, bez względu na użyteczność dla organizacji;
- integracja środowiskowa – nawiązanie/ zacieśnienie współpracy w ramach danego środowiska, oraz/ lub współpraca międzyśrodowiskowa;
- pełna realizacja zakładanych w projekcie celów np. opracowanie i wdrożenie konkretnych rozwiązań administracyjnych na potrzeby danej organizacji, zawiązanie porozumień, sieci partnerstw.

Oznacza to, że nawet jeśli zakładane cele wsparcia nie zostały osiągnięte, to pozostaje jeszcze wartość dodana w postaci rozwoju indywidualnych kompetencji i/lub nawiązanie kontaktów z ważnymi partnerami.

Problemem nie jest zakres dostosowania udzielonego wsparcia do potrzeb i specyfiki działań partnerów, a raczej brak jednoznacznej perspektywy, ku czemu realizowane działania mają prowadzić:

„brak pomysłu na systemowe prowadzenie dialogu społecznego, i to jest jakby pytanie najbardziej do administracji, jakiego rodzaju partnerów chcą sobie, po tych siedmiu latach, za pieniądze unijne wyhodować?” – PE, opinia beneficjenta projektu.

Postulowane są rozstrzygnięcia o charakterze strategicznym, które umożliwią określenie roli i miejsca partnerów społeczno-gospodarczych w procesie wzmocnienia dialogu społecznego i obywatelskiego.

F. Jakie są efekty podjętych w ramach PO KL działań w zakresie wypracowywania i upowszechniania standardów działania partnerów społeczno-gospodarczych we współpracy z administracją publiczną? Czy zostały wypracowane trwałe standardy tej współpracy?

Ocena efektów podjętych w ramach PO KL działań w zakresie wypracowywania i upowszechniania standardów działania partnerów społeczno-gospodarczych we współpracy z administracją publiczną jest zróżnicowana.

„Posługiwanie się całym sztafażem dialogu społecznego, no usadawia nas w innej jakby pozycji. Występujemy jako reprezentant szerszego środowiska i mogliśmy pozyskać do

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego *dyskusji partnerów pozostałych, jak związki zawodowe, dostrzeżona została konieczność konsultacji*” – IDI, opinia beneficjenta projektu.

„Są takie instytucje, są takie miejsca, z którymi się dobrze współpracuje, urzędnik jakoś taki jest gotowy do współpracy można powiedzieć. No ale my mamy też doświadczenia, współpracy gorszej. I to już zdecydowanie zależy od człowieka, który podejmuje decyzje” – FGI, opinia uczestnika projektu.

Przedstawiciele administracji publicznej i partnerów społeczno-gospodarczych (w trakcie badań jakościowych – IDI, FGI) **podkreślali znaczenie uzyskiwania, wypracowywania jakichś wymiernych narzędzi, rozwiązań, które dają efekt trwałości zrealizowanym w projekcie działaniom:**

„ten projekt się zakończył dokumentem, który to zebrał i służy do zarządzania wiedzą. Czyli na przykład jest osoba, zaangażowana bezpośrednio w projekt, dzięki niemu uzyskała umiejętności oraz wiedzę, ale gdyby się okazało, że znajdzie intratną posadę, to ja nie zostaję bez wiedzy, tak? Bo jest opracowany dokument, jakieś trwałe rozwiązanie” – IDI, opinia uczestnika projektu.

„w trakcie projektu zostały określone zasady dobrej partycypacji. Często bowiem dokument kierowany do konsultacji jest już gotowy, a to jest za późno. Natomiast, jeżeli zapraszam zanim cośkolwiek zrobię, zbieram uwagi na wstępie i wtedy moja, taka ludzka chęć do uwzględnienia jest większa. Bo jeżeli ja już mam coś gotowe, zbudowane i ktoś przychodzi i mówi, że to jest źle, to ja automatycznie zaczynam się bronić i jest opór. O takich zasadach należy nie tylko mówić, ale w oparciu o nie formułować obowiązujące procedury” – FGI, opinia uczestnika projektu.

Przedstawiciele administracji publicznej deklarowali, że wypracowane w formie dokumentów standardy są wdrażane, jako trwałe rozwiązania. Jednakże jako symptomatyczną należy uznać sytuację zaobserwowaną w toku realizacji badań – w przypadku, kiedy do badania zakwalifikowany został uczestnik projektu zajmujący stanowisko kierownicze w administracji, okazywało się, że osoba taka nie jest zorientowana w przebiegu projektu, gdyż do udziału w nim delegowani byli jej podwładni.

Natomiast partnerzy społeczno-gospodarczy podkreślali, że:

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Bez względu na istniejące opracowania i dokumenty, kluczowym czynnikiem jest postawa poszczególnych urzędników – szczególnie piastujących kierownicze stanowiska. Przyjęte standardy współpracy, bez „woli politycznej” ich stosowania są zapisami martwymi. Nie oznacza to, że takie rozwiązania nie powstają. Problemem jest ich praktyczna aplikacja. W przypadku, kiedy po stronie administracji publicznej jest rzeczywista wola współpracy, najskuteczniejsze rozwiązania to takie, które wypracowane zostają w formule partnerskiej, z udziałem różnorodnych gremiów reprezentujących zróżnicowaną gamę uczestników. Dzięki takiemu przygotowaniu uzyskany efekt w postaci wypracowanych standardów współpracy, prawnych form współpracy, udziału w organizacji, w kształtowaniu polityk publicznych, ich realizacji jest skuteczny ale również trwały.

G. Czy nastąpił wzrost kompetencji kadry administracji publicznej w zakresie usprawnienia współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi? Jak oceniają tę współpracę pracownicy administracji a jak partnerzy społeczno-gospodarczy?

Ocena wzrostu kompetencji kadry administracji publicznej w zakresie usprawnienia współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi jest zbliżona w obydwu grupach respondentów. Zdaniem przedstawicieli administracji publicznej efektem projektów jest wzrost kompetencji kadry urzędniczej, wskazywano na niejednoznaczny efekt w postaci „większego zrozumienia” potrzeb i sytuacji partnerów społeczno-gospodarczych, uzyskany zarówno dzięki podniesieniu poziomu wiedzy w tym zakresie, jak również poprzez realizowane formy bezpośredniej współpracy i wymianę poglądów – FGI, podsumowanie opinii uczestników. Także w przypadku partnerów społeczno-gospodarczych przeważały opinie, że przedstawiciele administracji publicznej są bardziej świadomi specyfiki i roli partnerów społeczno-gospodarczych.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jednakże, jak już wspomniano, kwestią zasadniczą jest postawa poszczególnych urzędników – szczególnie piastujących kierownicze stanowiska, gdyż wysokie kompetencje podwładnych nie muszą się przekładać na decyzje przełożonych.

Postulowane jest większe, bezpośrednie zaangażowanie w proces kształtowania dialogu społecznego i obywatelskiego osób pełniących kluczowe stanowiska w jednostkach administracji publicznej

H. Czy wsparcie z PO KL przyczyniło się do zwiększenia aktywnego uczestnictwa partnerów społeczno-gospodarczych w dialogu społecznym i obywatelskim na różnych szczeblach (regionalnym, branżowym, krajowym, międzynarodowym)? Jaki był realny wpływ partnerów społeczno-gospodarczych na tworzenie i konsultowanie polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną na niniejszych szczeblach?

Jakie są efekty podjętych w ramach PO KL działań w zakresie tworzenia i wspierania sieci partnerów społecznych i organizacji pozarządowych o charakterze terytorialnym oraz branżowym? Czy utworzone sieci cechują się trwałością? Jak utworzenie tych sieci wpłynęło na rozwój dialogu społecznego i obywatelskiego w regionach?

Jakie są efekty i trwałość podjętych w ramach PO KL działań w zakresie tworzenia regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomagania organizacji pozarządowych oraz wsparcia działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo – szkoleniowej dla organizacji pozarządowych?

Jak już wspomniano jakość dialogu, zarówno społecznego jak i obywatelskiego, oraz problemy z uzyskaniem wymiernych efektów wzmacniania partnerów społecznych, są przede wszystkim konsekwencją bardzo słabego angażowania się poszczególnych grup w aktywność społeczną – realizowane przez GUS od 15 lat badania statystyczne pokazują stałą redukcję bazy członkowskiej organizacji trzeciego sektora¹⁵. Konsekwencją są ograniczone zasoby jakimi dysponują poszczególne organizacje i wszyscy partnerzy społeczni razem. Przekłada się to bezpośrednio na ograniczone możliwości uczestnictwa w dialogu – np. brak kompetentnych kadr oraz słabą pozycję w relacji z aparatem urzędniczym – np. ze względu na ograniczoną reprezentatywność.

¹⁵ GUS, Departament badań społecznych i warunków życia oraz urząd statystyczny w Krakowie, Wstępne wyniki badania społecznej i ekonomicznej kondycji organizacji trzeciego sektora w 2012 r., Warszawa 2014, s. 1.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wsparcie z PO KL przyczyniło się do zwiększenia zainteresowania aktywnym uczestnictwem partnerów społeczno-gospodarczych w dialogu społecznym i obywatelskim na różnych szczeblach. Różne są jednak uzasadnienia tej sytuacji. Zaangażowanie w dialog może być pochodną zaangażowania w realizację projektów, **wraz z zakończeniem działań projektowych ustaje zainteresowanie uczestnictwem w dialogu**. Jednakże z drugiej strony uzyskane w ramach PO KL wsparcie dało szansę na podniesienie kompetencji kadry partnerów społeczno-gospodarczych, wzmocniło je organizacyjnie i finansowo dzięki czemu wzrosło poczucie podmiotowości oraz chęć grania aktywnej roli w relacjach z administracją publiczną. Jednakże, w obydwu wskazanych przypadkach, zainteresowanie aktywnym uczestnictwem w dialogu, nie musi się przekładać na rzeczywiste weń zaangażowanie. Ocena wpływu partnerów społeczno-gospodarczych na tworzenie i konsultowanie polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną jest następująca:

- organizacje pozarządowe: władze (różnego szczebla) traktują dialog obywatelski raczej jako zło konieczne, a nie prawdziwe narzędzie do podnoszenia jakości prowadzonych działań. Za ten stan winę ponosi co do zasady personel wyższego szczebla kierowniczego, a szczególnie osoby pełniące funkcje polityczne. **Największe problemy występują na poziomie administracji publicznej wyższych szczebli** – centralnego i regionalnego, nieco lepiej sytuacja prezentuje się na poziomie lokalnym;
- organizacje pracodawców i związki zawodowe: **większe poczucie sprawstwa**. Choć zdarzają się sytuacje, kiedy dialog ma charakter pozorowany, to jednak wprowadzenie formalnych rozwiązań prowadzenia dialogu społecznego oraz siła jaką reprezentują organizacje partnerów społeczno-gospodarczych daje efekt w postaci wpływu na prowadzone przez administrację działania i realizowaną politykę – organizacje uczestniczą w forach, których efekty pracy przenoszone są do praktycznej realizacji.

Jednym z narzędzi wzmacniania udziału partnerów społeczno-gospodarczych w dialogu, są powoływane sieci partnerstw zarówno pomiędzy organizacjami pozarządowymi, jak i z udziałem administracji publicznej. Jednakże złożoność materii, w której przyszło operować realizatorom projektów, prowadzić może czasami do pewnych sprzeczności. Otóż zdaniem wnioskodawców którzy udzielili odpowiedzi na pytanie, najsilniej widocznym efektem w działaniach odbiorców po skończeniu projektów, są

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego partnerstwa – 47% deklaracji (N 45, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Natomiast, zdaniem 34% osób, które udzieliło odpowiedzi na kolejne pytanie, po skończeniu projektu efektem najsłabiej widocznym w działaniach odbiorców są też partnerstwa (N 41, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Czynnikiem limitującym skuteczność wprowadzonego rozwiązania, jest wspomniane już ograniczone poczucie sprawstwa organizacji partnerów społeczno-gospodarczych, szczególnie w relacji z przedstawicielami administracji publicznej, którzy nie są zainteresowani realną współpracą – w zależności od nastawienia decydentów. Wskazuje się na niską kulturę prowadzenia dialogu w kraju – w tej kwestii podstawowe wyzwania stanowią bariery mentalnościowe i brak tradycji prowadzenia dialogu¹⁶. Dodatkowo, jak zauważają autorzy raportu pn. *Ocena adekwatności wskaźników założonych dla Działania 5.4 i Działania 5.5 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013*” doprecyzowania wymaga pojęcie „sieci wsparcia” – nie jest jasne, czy chodzi o porozumienia (sieci) organizacji pozarządowych, o których mowa w jednym z typów działań, czy też o centra informacji i wspomagania lub inne sieci organizacji wspierających¹⁷.

W dominującej mierze działanie sieci partnerstw daje efekty praktyczne, mają one jednak niewymierny charakter – są płaszczyzną artykulacji interesów/problemów poszczególnych uczestników, dają poczucie integracji środowiska, umożliwiają nawiązanie bezpośrednich kontaktów między organizacjami.

Natomiast w przypadku regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomagania organizacji pozarządowych oraz wsparcia działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo – szkoleniowej dla organizacji pozarządowych problemem zasadniczym, jest źródło finansowania prowadzonych działań. W znakomitej większości pochodzi ono ze środków unijnych. Odcięcie/ ograniczenie tego źródła finansowania zagraża dalszemu funkcjonowaniu centrów, bez względu na jakość prowadzonych działań oraz występującą realnie potrzebę funkcjonowania centrum.

¹⁶ Czyżewski M., Kowalski S., Piotrowski A., (red.), Rytualny chaos. Studium dyskursu publicznego, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010.

¹⁷ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. „Ocena adekwatności wskaźników założonych dla Działania 5.4 i Działania 5.5 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013”, PSDB Sp. z o.o., Warszawa, czerwiec 2009 r., s. 9. UWAGA Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że wyniki tego raportu odnoszą się do wskaźników sprzed przeglądu śródkresowego, który znacznie rozbudował w przypadku Działania 5.4 i 5.5 liczbę wskaźników i poziom ich szczegółowości.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„Powstało w ramach projektu kilkanaście centrów wspierania NGO-sów, po skończonym projekcie został jeden, może jeszcze gdzieś funkcjonuje drugi. Władze samorządowe, nie są zainteresowane żeby w jakikolwiek sposób partycypować w kosztach. Jest świetnie przygotowana kadra, są ludzie którzy przychodzą do tych siedzib, gdzie one były umieszczone w ramach projektu, ale tam już nie ma tego” – PE, opinia uczestnika.

Odbiorcy wsparcia korzystający z usług centrów informacji i wspomagania, pozytywnie oceniają efekty ich funkcjonowania. Wskazywano na fachowość udzielanego wsparcia oraz elastyczność w reagowaniu na zapotrzebowanie zgłaszane przez organizacje potrzebujące wsparcia. Dlatego też:

W przypadku wypracowania w projekcie rozwiązań organizacyjnych – w postaci powołania do życia instytucji wspierającej (centra wspierania, biura poradnictwa), bądź zawiązania sieci partnerskiej postulowana jest konieczność wydłużenia perspektywy finansowania uzyskanych rozwiązań, pod warunkiem wbudowania mechanizmów jakościowej oceny działań realizowanych przez podmiot korzystający ze wsparcia.

Z wypowiedzi przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych wynika bowiem, że szczególnie w przypadku przedsięwzięć wymagających stałego finansowania, po zakończeniu projektu ich aktywność zanika.

Projekty finansowane ze środków PO KL (działania 5.4 i 5.5) przyczyniły się do zwiększenia aktywnego uczestnictwa partnerów społeczno-gospodarczych w dialogu społecznym i obywatelskim. Jak już wspomniano, wymiar efektów wsparcia był różnorodny. Zwrócono uwagę, na aspekty indywidualne – zmiany mentalnościowe, podniesienie kompetencji kadry oraz instytucjonalne – opracowywane i stosowane rozwiązania organizacyjne, formalno-prawne. Zakres uczestnictwa partnerów społeczno-gospodarczych w dialogu limitowany jest postawą urzędników (szczególnie szczebel krajowy i regionalny). Na poziomie międzynarodowym zaangażowanie organizacji ograniczone jest przede wszystkim słabością tego sektora w Polsce – ograniczone zasoby, początkowe stadium integracji całego środowiska.

I. Czy wsparcie z PO KL pozwoliło na usprawnienie funkcjonowania organizacji partnerów społeczno-gospodarczych pod kątem procesów zarządczych i komunikacyjnych?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zarówno przedstawiciele administracji publicznej jak i partnerów społeczno-gospodarczych wskazywali, że postępuje proces profesjonalizacji kadry partnerów społeczno-gospodarczych. Czynnikiem zasadniczym są środki unijne umożliwiające zatrudnianie pracowników oraz podnoszenie przez nich kompetencji. Wskazywano również na znaczenie czynnika czasu – wraz z upływem lat coraz więcej organizacji nabiera niezbędnego doświadczenia w zakresie zarządzania organizacją, proces ten odbywa się także przy udziale środków PO KL:

„wsparcie obejmowało przeglądanie dokumentacji stowarzyszenia i sprawdzania, czego brakuje w tej dokumentacji, co należałoby uzupełnić, jakie dokumenty byłyby ważne, czy te dokumenty wszystkie są takie, jak należy, no i w razie potrzeby były poprawiane” – IDI, opinia beneficjenta projektu.

Organizacje partnerów społeczno-gospodarczych koncentrują się przede wszystkim na realizacji stawianych sobie celów – np. wspierania pracowników, pomagania ubogim – natomiast konieczność sprostania wymaganiom formalnoprawnym, związanym z prowadzoną aktywnością, nierzadko wykracza poza kompetencje pracowników. *Dzięki różnym formom wsparcia – np. w postaci konsultacji, szkoleń, coachingu, zakres kompetencji kadry uległ podniesieniu i/lub wypracowane zostały nowe rozwiązania organizacyjne* – FGI, podsumowanie opinii uczestników spotkania.

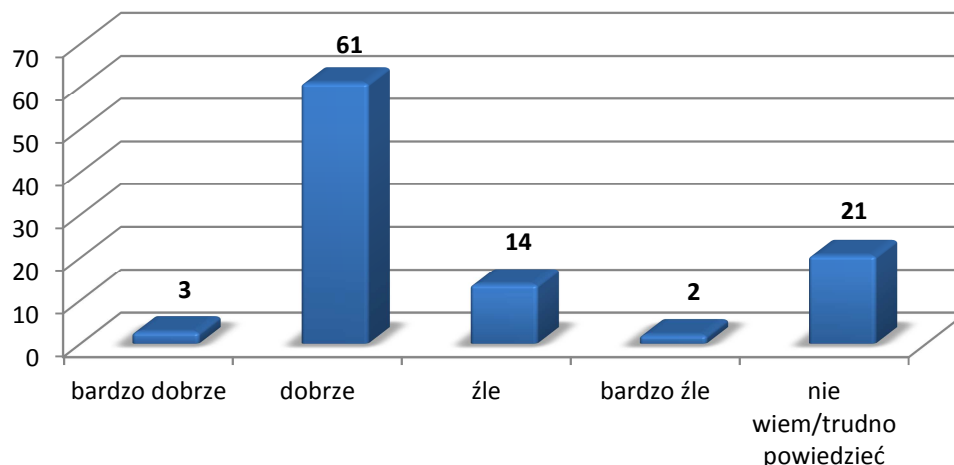
Z perspektywy beneficjentów projektów realizowanych w ramach opisywanego działania wskazywano, że efektem ubocznym dużego wpływu środków PO KL na strukturę organizacyjną partnerów społeczno-gospodarczych jest koncentracja na rozbudowie i wzmacnianiu kompetencji kadry specjalizującej się w pozyskiwaniu i administrowaniu środkami unijnymi, co może prowadzić do tego, że działania organizacji ograniczają się/ skupiają się na aktywności okołoprojektowej.

J. Który z trybów (systemowy czy konkursowy) charakteryzuje się większą skutecznością i trwałością realizowanego wsparcia na rzecz rozwoju dialogu społecznego i obywatelskiego?

W oparciu o doświadczenia osób reprezentujących poszczególne organizacje podjęto próbę oceny funkcjonowania w latach 2007-2013 systemu wyboru projektów. Przeważają opinie: dobrze – 61% oraz trudno powiedzieć – 21% (rys. 15)..

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

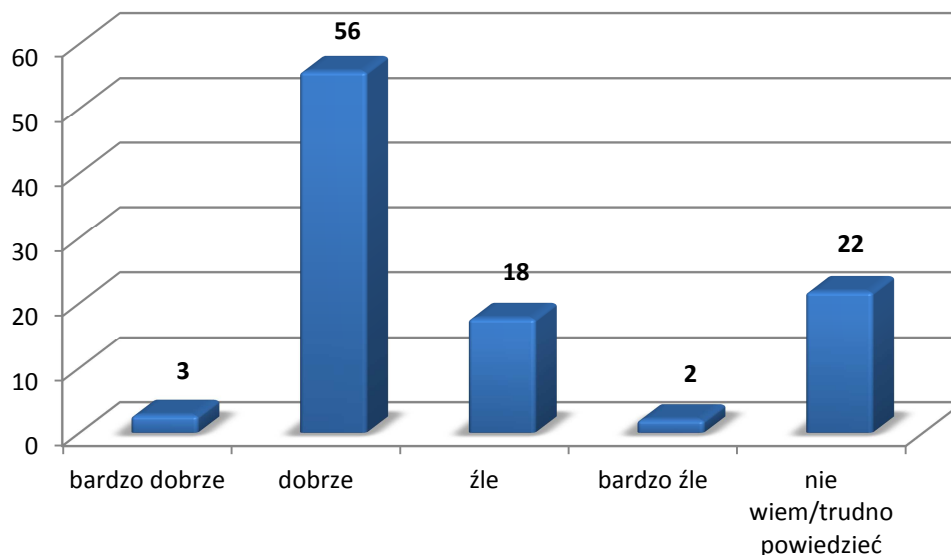
Rysunek 15. Ocena sposobu funkcjonowania obowiązującego w latach 2007-2013 systemu wyboru projektów, udział w % (N 146)

Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

Podobnie sytuacja wygląda przy ocenie funkcjonujących w latach 2007-2013 kryteriów wyboru projektów. Nieco mniej wskazań na: dobrze – 56%, a więcej na: trudno powiedzieć – 22% (rys. 16). W świetle danych zebranych w trakcie jakościowej części badań należy stwierdzić, że zaprezentowane oceny mają raczej charakter zachowawczy – respondenci woleli unikać zbyt kategorycznych stwierdzeń. Odpowiedź „dobrze” powinno się traktować, jako wskazanie neutralne, bowiem w rozmowach przeprowadzonych w jakościowej części badań, osoby reprezentujące organizacje realizujące projekty artykułowały znacznie bardziej krytyczne stanowisko.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Rysunek 16. Ocena funkcjonujących w latach 2007-2013 kryteriów wyboru projektów, udział w % (N 147)

Źródło: badania własne (badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5)

Próba określenia jaki typ projektów (systemowy czy konkursowy) charakteryzuje się większą skutecznością i trwałością realizowanego wsparcia na rzecz rozwoju dialogu społecznego i obywatelskiego, nie powiodła się w badaniu ilościowym, gdyż ponad połowa respondentów – 60% stwierdziła, że nie wie/trudno powiedzieć. Natomiast większość pozostałych – 27%, uważa, że tryb konkursowy daje lepsze rezultaty. W trakcie badań jakościowych, uczestnicy projektów wskazywali na podobne uwarunkowania związane ze skutecznością i trwałością uzyskiwanych efektów, bez względu na tryb, w jakim był realizowany projekt.

Także autorzy opracowania poświęconego ocenie wsparcia realizowanego w trybie konkursowym i systemowym zwracają uwagę na występujące podobieństwa, ich zdaniem – „problemy związane z realizacją projektów nie różnią się w sposób zasadniczy pomiędzy badanymi trybami. Istotne bariery, z którymi borykają się projektodawcy systemowi, powiązane w sposób bezpośredni z trybem wyboru, to przede wszystkim brak odpowiedniego rozeznania, co do faktycznej możliwości osiągnięcia celów projektu zakładanych na etapie planowania”. **Problemy dla trybu konkursowego, wynikające z jego specyfiki, dotyczą w głównej mierze chęci osiągnięcia jak największej liczby punktów przy ocenie wniosku,**

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego **przez co projekty często odpowiadają na kryteria oceny, a nie na faktyczne potrzeby grupy docelowej**¹⁸.

Jednym z najczęstszych zarzutów pod adresem projektów finansowanych ze środków PO KL, jest zawłość procedur. Jednakże, respondenci poproszeni o wskazanie, co należałoby w nich zmienić, aby wsparcie udzielane partnerom społeczno-gospodarczym było skuteczniejsze, w większości stwierdzili, że: trudno powiedzieć – 37% oraz ogólnie zadeklarowali konieczność zmniejszenia biurokracji – 21%. Co ciekawe, trzecią najliczniej wskazywaną kategorią było: nie potrzeba zmian – 7% (N 147, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Trzeba jednakże odnotować, że odpowiedzi respondentów były w tym pytaniu bardzo rozproszone – wskazywano pojedyncze propozycje, które nie dały się przyporządkować do szerszych kategorii. Zwracano uwagę, na konieczność np.: lepszego dopasowania do rzeczywistych potrzeb, zmiany systemu oceny, wprowadzenia dodatkowych punktów za wcześniejsze projekty, zwiększenia innowacyjności, promowania kontynuacji działań, udostępnienia warunków ubiegania się o realizację projektu przed jego ogłoszeniem, wprowadzenia preselekcji wniosków.

W takcie badań jakościowych zwracano uwagę na problemy, określone mianem technicznych, ale uciążliwych – *bardzo długi okres zamykania projektów, które są rozliczane w Warszawie, a my musimy czekać* – FGI, opinia beneficjenta projektu.

Podobnie w przypadku pytania o zmiany w zasadach konkursowych, większość respondentów wskazała odpowiedź: trudno powiedzieć – 52%, oraz: ograniczenie biurokracji – 5%. Także tutaj pojawiły się deklaracje, że zmiany są niepotrzebne – 12% (N 147, badanie CATI, projektodawcy 5.4 i 5.5). Spośród licznych, pojedynczych propozycji zmian pojawiły się między innymi sugestie: wprowadzenia dodatkowych punktów za partnerstwa, krótszego czasu oceny wniosków, bardziej klarownych kryteriów oceny, likwidacji podziału "kobiety/mężczyźni", zwiększenia środków na kadrę zarządzającą, ujednolicenia oceny ekspertów, uszczelnienia przebiegu konkursu, wprowadzenia ciekawszych tematów projektów, wyrównania szans dla małych projektów, preferowania sprawdzonych partnerów,

¹⁸ Raport końcowy: Badanie ewaluacyjne pn. „Ocena wsparcia w ramach projektów PO KL, realizowanych w trybie konkursowym i systemowym, Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Przedsiębiorstwo Społeczne, Szczecin 2013 r.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pomocy instytucjom zaczynającym, kontroli obszaru realizacji projektów, żeby nie powielala się tematyka na danym terenie, większej samodzielności przy podejmowaniu decyzji, i inne.

Jak widać w powyższym zestawieniu, respondenci niezbyt precyzyjnie potrafili oddzielić sugestie dotyczące zmian w stosowanych procedurach od propozycji zmian w zasadach konkursowych. Co więcej, wśród propozycji pojawiają się wzajemnie sprzeczne – z jednej np. strony postuluje się potrzebę wsparcia instytucji zaczynających (FGI, opinia beneficjenta projektu), a z drugiej wprowadzenia dodatkowych punktów za wcześniejsze projekty (FGI, opinia beneficjenta projektu). Oznacza to, że punkt widzenia oraz interesy poszczególnych organizacji realizujących projekty jest często różny a wręcz sprzeczny, dlatego nie da się stworzyć jednego uniwersalnego rozwiązania.

Jednakże można również wskazać takie kwestie, co do których panuje niemal powszechna zgoda:

Od ogólnie określonej konieczności ograniczenia zbiurokratyzowania systemu (ustalenia końcowe FGI), poprzez zmiany systemu oceny projektów – podniesienie profesjonalizmu pracy ekspertów (ustalenia końcowe FGI), aż do uelastycznienia całego procesu: od etapu naboru wniosków – zwiększenie ich innowacyjności, aż do realizacji projektu – zwiększenie samodzielności przy podejmowaniu decyzji (ustalenia końcowe FGI).

Na podstawie zebranych danych należy wskazać na większą zdolność do realizacji celów wyznaczonych w ramach Działania 5.4 i 5.5 organizacji dysponujących dużym potencjałem organizacyjnym oraz kompetencyjnym. Szczęólnego znaczenia nabiera możliwość dotarcia do zróżnicowanych gremiów – z jednej strony takie organizacje dysponują kontaktami z liczną grupą osób, podmiotów zrzeszonych, i są w stanie do nich skutecznie docierać. Z drugiej, dzięki swojej sile, są bardziej równorzędnym partnerem w relacjach z administracją publiczną.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4.3. Obszar badania nr II – Ocena działań partnerów społecznych na rzecz przedsiębiorców (Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3)

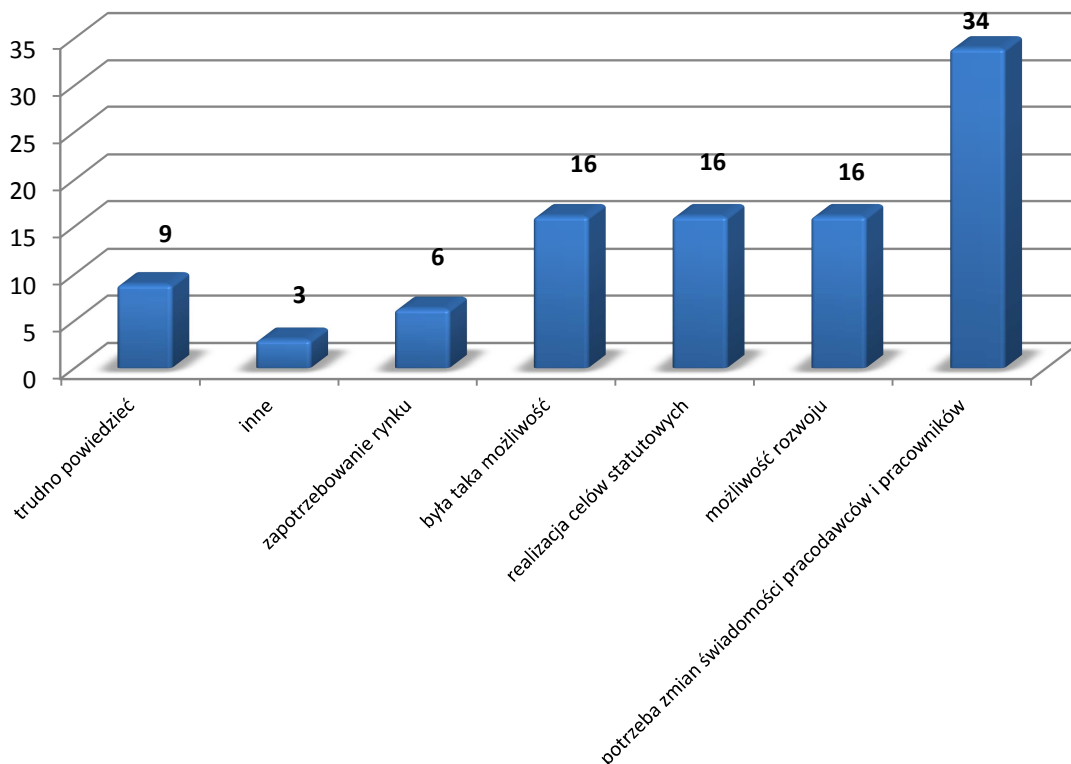
Prezentowane poniżej dane ilościowe są wynikiem przeprowadzenia badania zrealizowanego techniką wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo (CATI) wśród projektodawców zaangażowanych w projekty realizowane w ramach Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3 (N=112) oraz badania CAWI (N=120) z wykorzystaniem ankiety wysyłanej pocztą elektroniczną, zrealizowanego z przedsiębiorcami, którzy skorzystali ze wsparcia udzielanego przez partnerów społecznych w ramach realizowanych projektów – Poddziałanie 2.1.2 i 8.1.3.

Wyniki wykorzystane do opisów jakościowych, są efektem realizacji wywiadów FGI oraz IDI zrealizowanych z beneficjentami oraz odbiorcami wsparcia uzyskanego w ramach projektów – Poddziałanie 2.1.2 i 8.1.3.

A. Jakie są przyczyny aktywności partnerów społecznych w obszarze Priorytetu II i VIII jako beneficjentów wsparcia?

Osoby zaangażowane w realizację projektów wskazywały, że główną przyczyną aplikowania przez ich organizację o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego była **potrzeba zmian świadomości pracodawców i pracowników – 34%**, następne trzy kategorie odpowiedzi: była taka możliwość, realizacja celów statutowych oraz możliwość rozwoju, zostały wybrane przez taką samą ilość respondentów – 16% (rys. 17).

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Rysunek 17. Przyczyny aplikowania o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego, udział w % (N 74)

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

Odpowiedź „możliwość rozwoju” należy interpretować, jako wskazanie, że: zaangażowanie w realizację projektów jest źródłem niezbędnego finansowania działalności organizacji. Dzięki finansowaniu projektów z funduszy unijnych organizacje partnerów społecznych mają szanse na profesjonalizację swoich działań. Dla wielu partnerów społecznych źródłem utrzymania są prowadzone zajęcia – szkolenia, kursy. Jednak bez środków unijnych liczba osób z nich korzystających byłaby znacznie mniejsza – ze względu na ograniczenia finansowe – a tym samym organizacjom byłoby o wiele trudniej się utrzymać. W konsekwencji, dwa rodzaje odpowiedzi: „była taka możliwość” oraz „możliwość rozwoju” należy interpretować jako tożsame. Znajduje to swoje potwierdzenie w wypowiedziach uzyskanych w trakcie jakościowego etapu badań. Organizacje realizujące projekty, szczególnie sektor pozarządowy oraz partnerzy społeczni stosują kryteria, które należy uznać za racjonalne:

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„jeżeli w statut związku pracodawców wpisane jest, że organizacja jest powołana po to, żeby szkolić pracowników to jeżeli pojawia się oferta, że można to zrobić za środki unijne, to dlaczego tego nie robić? Jeżeli organizacja sama nie ma zbyt dużo własnych środków, jeżeli pojawia się opcja wypełniania swojej misji poprzez fundusze unijne, to jest to odpowiedź na pytanie, dlaczego? co skłoniło?. Po prostu, jest możliwość, róbmy to, do czego została powołana ta instytucja, jeżeli dają na to pieniądze, no to super” – FGI, beneficjent projektu.

Powiązanie możliwości realizowania funkcji publicznych – świadczenie usług na rzecz interesariuszy, przy jednoczesnym pozyskiwaniu środków umożliwiających funkcjonowanie organizacji – finansowanie kadry itd., należy ocenić jako rozwiązanie właściwe. Jednak postuluje się implementację jakościowych narzędzi do oceny efektów udzielonego wsparcia.

B. Jak przedsiębiorcy oceniają działania partnerów społecznych na ich rzecz? Czy pomoc oferowana przedsiębiorcom przynosi oczekiwane rezultaty, efekty? Jeśli nie, to jakie są tego przyczyny? Czy wsparcie pomogło partnerom społecznym spełniać właściwie pojętą rolę partnerów społecznych w przypadkach restrukturyzacji przedsiębiorstw/zmiany gospodarczej? Czy partnerzy społeczni stali się bardziej aktywnymi uczestnikami procesów zapobiegania negatywnym skutkom zmiany gospodarczej? Jeśli tak – w jakim stopniu, jeżeli nie – jakie występowały bariery?

Czy dzięki realizacji projektów PO KL nastąpił wzrost aktywności partnerów społecznych w świadczeniu usług? W jaki sposób i w jakim stopniu zmienił się zakres i jakość świadczonych przez nich usług? Czy przedsiębiorcy dostrzegają zmianę w jakości, zakresie, sposobie świadczenia usług (lub prowadzenia działań) na ich rzecz przez partnerów społecznych?

Większość spośród projektodawców – 69% (N 112, CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3) deklaruje, że wspierają przedsiębiorstwa, także poza działaniami związanymi z realizacją projektów. Aktywność ta związana jest przede wszystkim z prowadzeniem szkoleń – 23%, organizacją spotkań z przedsiębiorcami – 23%, badaniem potrzeb przedsiębiorców – 19%, doradztwem i/lub poradnictwem – 19 oraz przekazywaniem informacji o projektach/możliwym wsparciu – 13% (N=76, badanie CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3).

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Z opinii odbiorców wsparcia wynika, że poziom zaangażowania analizowanych organizacji we wspieranie działalności przedsiębiorstw w postaci działań pozaprojektowych, jest niższy, niż one same deklarują. Większość przedsiębiorców – 43% twierdziła, iż poza projektem, w którym uczestniczyli, żadna forma wsparcia ze strony projektodawców nie była realizowana, a kolejne 30% nie potrafiło tego ocenić (N 120, CAWI, uczestnicy projektów 2.1.2 i 8.1.3).

Większość uczestników projektów – 68% (N 120, CAWI, uczestnicy projektów 2.1.2 i 8.1.3) oczekuje w przyszłości, że partnerzy społeczni będą nadal wspierać ich firmy, przede wszystkim poprzez różnego rodzaju szkolenia oraz pomoc prawną. Oznacza to, że zapotrzebowanie na aktywność partnerów społecznych jest bardzo duża. Jednak:

przedstawiciele partnerów społecznych potwierdzali, że ich oferta nie zawsze trafia tam gdzie jest niezbędna. Ze wsparcia korzystają także firmy, które stać byłoby na zakup usługi po cenach rynkowych.

Przedsiębiorcy niejednoznacznie oceniają działania partnerów społecznych prowadzone na ich rzecz w ramach realizowanych projektów. Nie zawsze bowiem istnieje zgoda co do tego, czy efekt proponowanych przez partnera działań jest korzystny dla firmy jako całości, raczej dla jej pracowników, czy też samego właściciela. Dodatkowo w przypadku niektórych z podjętych działań, efekt jest ograniczony, ze względu na ich małą skalę – w ramach projektów polegających na dostarczeniu rozwiązań z zakresu zmiany gospodarczej, przewidywania i zarządzania zmianą, objęto wsparciem tylko 4 przedsiębiorstwa.

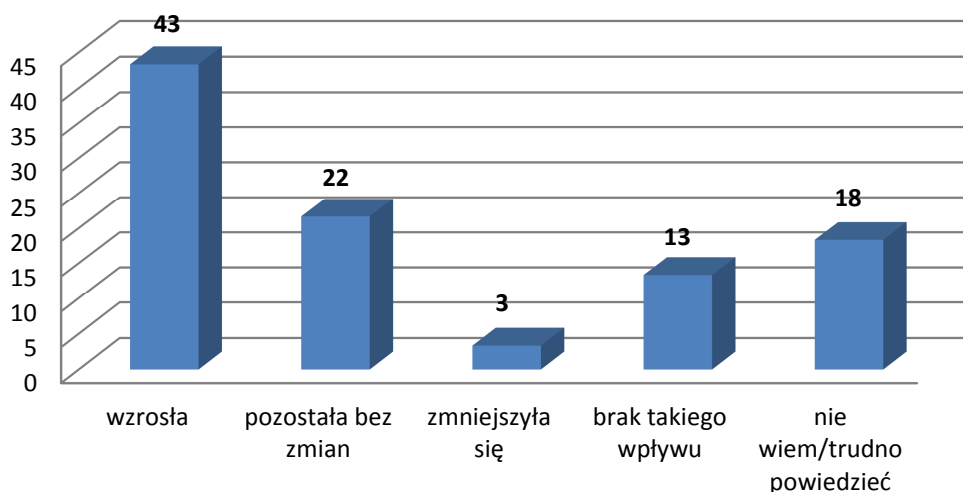
Przedsiębiorcy nie dostrzegają natomiast – poza udziałem w projekcie – w jaki sposób, na ich działalność przekłada się aktywność organizacji pracodawców.

Osoby uczestniczące w projekcie, mają pewną trudność w ocenie, czy w ostatnich latach zmieniły się jakościowo i ilościowo działania prowadzone na rzecz firm przez partnerów społecznych, większość (40%) stwierdza, że nie wie, nieco mniej (38%) dostrzega korzystne zmiany (N 120, CAWI, uczestnicy projektów 2.1.2 i 8.1.3).

Zdaniem większości badanych uczestników projektów, aktywność partnerów społecznych, byłaby bardzo utrudniona lub wręcz niemożliwa bez wsparcia środkami unijnymi. W opinii 43% uczestników finanse unijne spowodowały wzrost aktywności partnerów społecznych (rys. 18). Efekt tych działań, zdaniem uczestników projektów

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego wypowiadających się w trakcie badań FGI oraz IDI, ma zarówno wymiar ilościowy, w postaci np.: zwiększenia dostępności szkoleń, jak i jakościowy gdyż oferowane usługi stały się bardziej kompetentne oraz obejmują szerszy zakres spraw.

Rysunek 18. Opinia uczestników projektu na temat wpływu środków unijnych na aktywność partnerów społecznych, udział w % (N 120)

Źródło: badanie własne (CAWI, uczestnicy 2.1.2 i 8.1.3)

„Zastrzyk finansowy”, uzyskany dzięki realizacji projektów PO KL **zdecydowanie wzmocnił aktywność partnerów społecznych w świadczeniu usług. Jednakże ocena tej aktywności nie jest jednoznaczna.** Podnoszonym problemem, jest zbyt duża koncentracja na realizowaniu projektów – jako źródła utrzymania – a nie rzeczywiste zaangażowanie w rozwiązywanie problemów, które dotyczą przedsiębiorców. Bez wątpienia zdecydowanej poprawie uległa jakość usług świadczonych przez partnerów społecznych, głównie dzięki poprawie jakości pracy zatrudnianej kadry. Przedsiębiorcy, szczególnie ci reprezentujący małe firmy, sygnalizowali jednak przesyt liczbą oferowanych im i ich pracownikom szkoleń z zagadnień, które są dla nich nieinteresujące, bo nie są związane bezpośrednio z zakresem prowadzonej działalności.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

C. Czy realizowane projekty są adekwatne do potrzeb i specyfiki partnerów społecznych a także przedsiębiorców? Jakiego wsparcia w największym stopniu oczekują przedsiębiorcy od partnerów społecznych? Jak działania PO KL pomagają lub mogą pomóc w jego udzielaniu?

W przypadku organizacji beneficjentów, pełniących rolę partnerów społecznych, wskazywano, że udział w projektach EFS jest ważnym elementem określającym ekonomiczną sytuację organizacji – pozyskane w ramach projektów środki wspierają proces profesjonalizacji kadry, umożliwiając finansowanie etatów osób zatrudnionych w organizacjach. Natomiast przy ocenie adekwatności realizowanych projektów do potrzeb i specyfiki organizacji, wskazywano jako problematyczny zawarty w projektach wymóg, aby działanie prowadziło do uzyskania założonego produktu. Natomiast specyfika działalności organizacji – udział w konsultacjach rozwiązań prawnych – powoduje, że nie da się ocenić, czy wypracowane przez organizację rozwiązania zostaną zaaplikowane. **Wiele spośród realizowanych przez te organizacje działań nie jest skierowanych bezpośrednio do przedsiębiorców, lecz związanych z reprezentowaniem ich interesów. W konsekwencji efektem prowadzonych działań nie jest produkt, dający się policzyć za pomocą przyjętych wskaźników.**

Natomiast jeśli chodzi o ocenę adekwatności wsparcia do potrzeb odbiorców, którymi są przedsiębiorcy jak można się domyślać, respondenci zatrudnieni w organizacjach realizujących projekty generalnie stwierdzili, że nie zgłaszali niedopasowania wsparcia – 93% (N=112, badanie CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Także sami uczestnicy projektów potwierdzali, że uzyskane wsparcie odpowiadało na rzeczywiste potrzeby przedsiębiorstwa – 88%, przeciwnego zdania było zaledwie – 3% respondentów (N=120, badanie CAWI, uczestnicy 2.1.2 i 8.1.3).

W trakcie jakościowej części badań zdarzało się, że uczestnicy projektów krytyczniej oceniali adekwatność uzyskanego wsparcia do potrzeb, podając jednocześnie bardzo zróżnicowane uzasadnienia dlaczego tak było.

W przypadku pracowników dużych firm, udział w szkoleniach oraz kursach kształcących jest stałym elementem ścieżki rozwoju zawodowego – mniejsze znaczenie ma, czy podnoszenie kompetencji odbywa się przy wsparciu środków unijnych czy bez niego. Pracownik jest kierowany na konkretne zajęcia przez dział firmy, zajmujący się tą sferą, jego

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego indywidualne motywy mają, z punktu widzenia samego uczestnictwa w zajęciach, mniejsze znaczenie.

Przedsiębiorcy natomiast wskazywali przede wszystkim na potrzebę pozyskania wiedzy ułatwiającej prowadzenie działalności gospodarczej, szczególnie w sferze prawnej oraz marketingu. Z uzyskanych wypowiedzi wynika, że działania realizowane w projektach wychodzące poza sferę stricte związaną z kompetencjami zawodowymi spotykają się z niezrozumieniem przedsiębiorców, bądź wręcz niechęcią – spowodowaną przede wszystkim nieuzasadnionymi, wysokimi – zdaniem respondentów, kosztami działań, które są – ich zdaniem – właściwie niepotrzebne:

„byliśmy w Brukseli, pokazywali nam jak działają ich rozwiązania w praktyce, były też tutaj na miejscu szkolenia, i trzeba powiedzieć, że kadra była na poziomie, bo nawet ciekawie mówili, i było sporo zajęć praktycznych, tylko ja się pytam, po co to wszystko? Tyle pieniędzy wydanych na rzeczy, które nie są ważne, to wszystko co było w projekcie, to ciekawe rzeczy, ale dla mnie mało ważne” – FGI, uczestnik projektu.

Oczekiwania przedsiębiorstw w stosunku do partnerów społecznych uwarunkowane są przede wszystkim wielkością firmy. Duże przedsiębiorstwa dysponujące działami HR są w stanie wygenerować konkretne zapotrzebowanie na problematykę czy też obszar oczekiwanego wsparcia, odpowiadające zapotrzebowaniu różnych szczebli hierarchii oraz działów firmy. W przypadku małych firm ocena adekwatności zrealizowanych projektów związana jest z indywidualnym światopoglądem, doświadczeniem właściciela – udzielone wsparcie, może mieć wysoką merytoryczną wartość, jednak w opinii przedsiębiorcy może zostać uznane za nieprzydatne.

Zdecydowanie najmniej wątpliwości dotyczyło projektów, polegających na zrealizowaniu specjalistycznych, branżowych szkoleń, podnoszących kwalifikacje pracowników w obszarze ich kompetencji zawodowych.

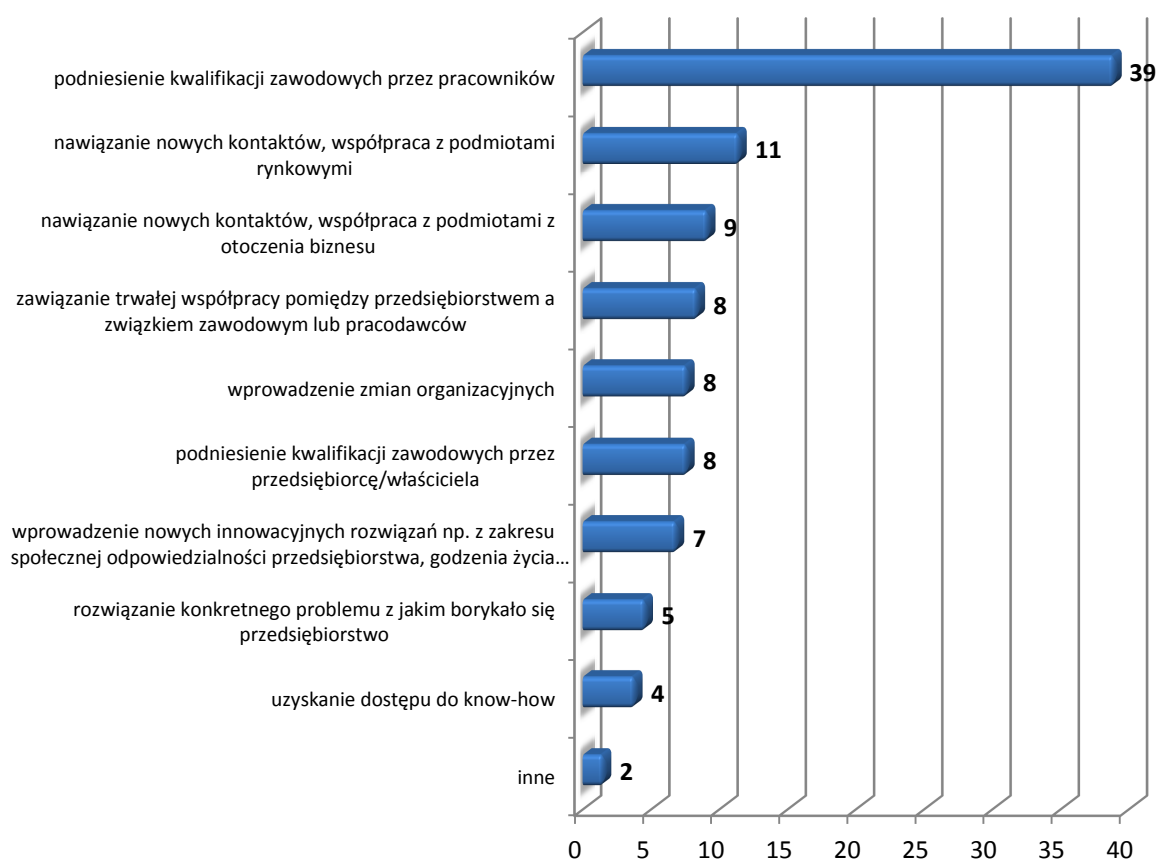
Uczestnicy projektów, szczególnie zatrudnieni w dużych i średnich firmach stwierdzali, że gdyby nawet nie było oferty udziału w szkoleniu dofinansowanym ze środków unijnych, oni sami, bądź też ich firmy skorzystałyby z oferty dostępnej na rynku komercyjnych szkoleń.

W opinii uczestników projektów najczęściej wskazywanym rezultatem uzyskanej przez firmę pomocy, jest podniesienie kwalifikacji zawodowych przez pracowników – 39%,

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego następnie nawiązanie nowych kontaktów, współpraca z podmiotami rynkowymi – 11% oraz nawiązanie nowych kontaktów, współpraca z podmiotami z otoczenia biznesu – 9%, kolejno zawiązanie trwałej współpracy pomiędzy przedsiębiorstwem a związkiem zawodowym lub pracodawców, podniesienie kwalifikacji zawodowych przez przedsiębiorcę/właściciela i wprowadzenie zmian organizacyjnych – po 8% wskazań (rys. 19).

Rysunek 19. Rezultaty uzyskanego wsparcia, w opiniach uczestników projektów, udział w % (N 79)

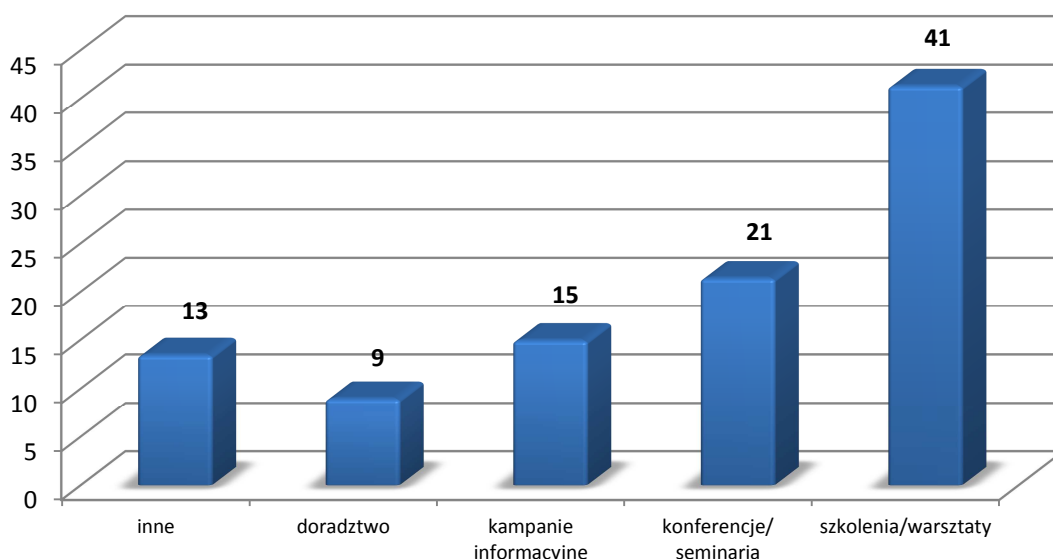
Źródło: badanie własne (CAWI, uczestnicy 2.1.2 i 8.1.3)

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

D. Jakie wsparcie najczęściej, a jakie najrzadziej oferują przedsiębiorcom partnerzy społeczni? W jaki sposób przedsiębiorcy dowiedzieli się o projektach realizowanych w ramach Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3? W jak sposób uzyskali wiedzę na temat możliwości udziału w projekcie? Które narzędzia i kanały komunikacji stanowią najskuteczniejszą metodę promocji projektów?

Oferta, z której korzystali uczestnicy, to zdaniem projektodawców, przede wszystkim szkolenia 41%, następnie konferencje i seminaria 21% (rys. 20).

Rysunek 20. Formy wsparcia oferowane przedsiębiorstwom w ramach projektu, w opiniach beneficjentów, udział w % (N 112)

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

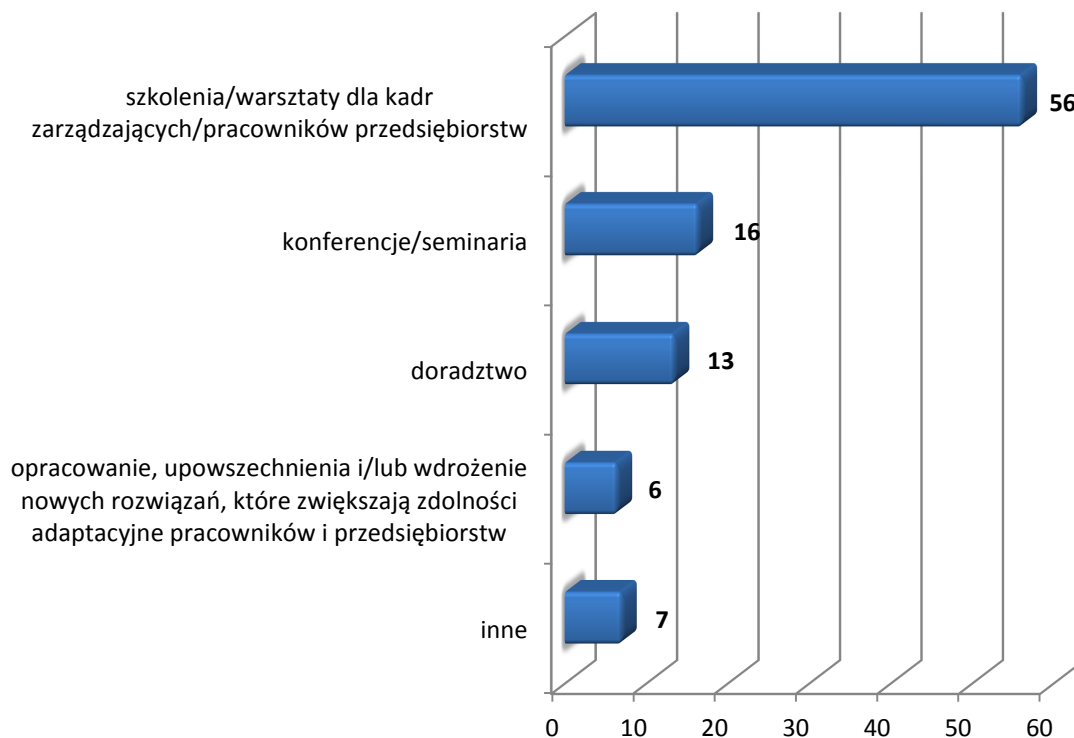
Z informacji uzyskanych od projektodawców wynika, że szkolenia dotyczyły głównie tematyki dotyczącej elastyczności zatrudnienia – 35% i umiejętności miękkich – 19% (N 80, badanie CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Zakres problemowy prowadzonych zajęć był bardzo szeroki, wymieniano między innymi szkolenia z mediacji, negocjacji, dialogu społecznego, podstaw biznesu, prawa pracy, bezpieczeństwa pracy, zarządzania firmą, CSR, zarządzania wiekiem, gender index, języka obcego, obsługi komputera, ekonomii, pogodzenia życia prywatnego i zawodowego, postępowania arbitrażowego, zarządzania ryzykiem podatkowym, itd.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Badani projektodawcy wskazywali, że udzielone wsparcie doradcze miało przede wszystkim ogólny charakter – 22%, następnie dotyczyło form zatrudnienia – 16% oraz dialogu społecznego – 16% (N 18, badanie CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Prowadzono również doradztwo o charakterze finansowym i ekonomicznym – 11% (N 80, badanie CATI projektodawcy, 2.1.2 i 8.1.3). W działaniach informacyjno-promocyjnych organizacje realizujące projekty koncentrowały się przede wszystkim na upowszechnianiu zagadnień związanych z elastycznymi formami zatrudnienia – 31% wskazań, CSR – 10%, dialogiem społecznym, dobrymi praktykami oraz partnerstwem w biznesie – po 6% wskazań (N 73, badanie CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Natomiast zdaniem osób korzystających ze wsparcia, polegało ono przede wszystkim na organizowaniu szkoleń/warsztatów dla kadr zarządzających/pracowników przedsiębiorstw – 56% wskazań, prowadzeniu konferencji/seminariów – 16% oraz doradztwie – 13% (rys. 21).

Rysunek 21. Formy wsparcia oferowane przedsiębiorstwom w ramach projektu, w opiniach uczestników projektów, udział w % (N 120)

Źródło: badanie własne (CAWI, uczestnicy 2.1.2 i 8.1.3)

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tematyka szkoleń koncentrowała się przede wszystkim na zagadnieniach związanych z organizacją pracy – 32%, zarządzaniem – 22% oraz identyfikacją potrzeb w zakresie kwalifikacji pracowników – 7% i diagnozowaniem potrzeb szkoleniowych z udziałem partnerów społecznych – 4% deklaracji (N 92, badanie CAWI, uczestnicy projektów 2.1.2 i 8.1.3).

W przypadku doradztwa, działania prowadzone w ramach projektu nakierowane były na wsparcie zarządzania zasobami ludzkimi – 35%, wprowadzenie nowych form organizacji pracy – 27% oraz dotyczyło szeroko pojętej ekonomii – 10% deklaracji (N 40, badanie CAWI, uczestnicy projektów 2.1.2 i 8.1.3).

Konferencje i/ lub seminaria w których uczestniczyli odbiorcy wsparcia poświęcone były przede wszystkim podnoszeniu kwalifikacji zawodowych – 24%, promocji społecznej odpowiedzialności biznesu – 23%, zarządzaniu zmianą gospodarczą (np. wypracowanie standardów działania wykorzystywanych w procesie restrukturyzacji przedsiębiorstw), godzeniu życia zawodowego z rodzinnym – po 13 wskazań oraz formom, metodom organizacji i świadczeń pracy (np. praca w niepełnym wymiarze, pracy tymczasowa, praca na zastępstwo, telepraca) i diagnozowaniu potrzeb szkoleniowych pracowników i przedsiębiorstw (np. wypracowanie standardów zarządzania zmianą oraz zarządzania zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach) – po 12% wskazań deklaracji (N 62, badanie CAWI, uczestnicy projektów 2.1.2 i 8.1.3).

Porównanie wypowiedzi projektodawców oraz uczestników projektów pozwala na dokonanie następującej obserwacji: działania promocyjne stosowane, jako jedna z form wsparcia, nie są w ogóle przez odbiorców identyfikowane, jako jeden z elementów udzielonego wsparcia. W przypadku pozostałych form wsparcia – szkoleń, konferencji i doradztwa, z zaprezentowanych danych wynika, że pod względem merytorycznym oferowano odbiorcom bardzo zróżnicowaną tematykę.

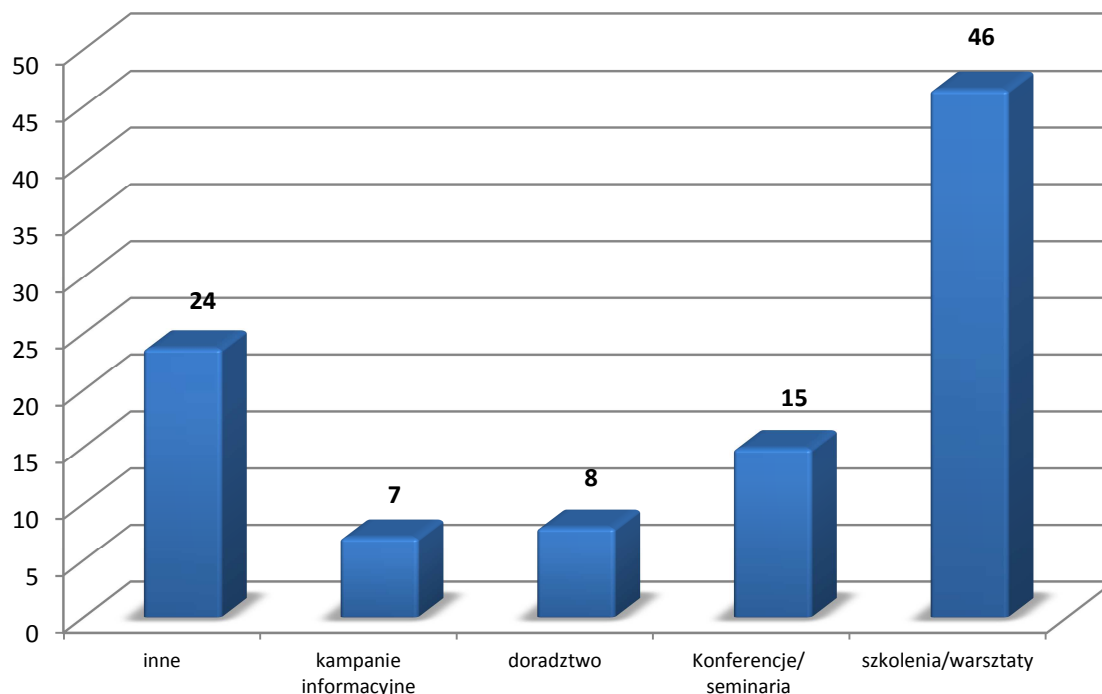
Z oceny dokonanej przez beneficjentów wynika, że zdecydowanie największym zainteresowaniem uczestników projektów cieszyły się szkolenia – 46% (rys. 22), które poświęcone były elastycznym formom zatrudnienia oraz prawu pracy, lobbingowi oraz mediacjom. W tym kontekście warto tutaj zwrócić uwagę, że w trakcie spotkań FGI oraz wywiadów pogłębionych, ze strony beneficjentów, ale także uczestników projektów (szczególnie właściciele firm) padały deklaracje, że rynek jest już przesyceny ofertą

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego szkoleniową, projektodawcy muszą stosować coraz więcej zabiegów pozamerytorycznych, aby zachęcić uczestników do skorzystania z nich.

Akcentowano jednak różnicę między szkoleniami specjalistycznymi, skierowanymi do konkretnej grupy osób podnoszących swoje kwalifikacje, a szkoleniami ogólnymi, poruszającymi kwestie społecznie ważne, ale nie przekładające się na konkretny efekt dla uczestnika.

Problemy z rekrutacją, dotyczą tej drugiej kategorii szkoleń.

Rysunek 22. Formy wsparcia, które cieszyły się największym zainteresowaniem uczestników projektu, w opinii beneficjentów, udział w % (N 112)

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

Zarówno odbiorcy wsparcia jak i przedstawiciele projektodawców zwracali uwagę na konieczność zróżnicowania oferty realizowanej w ramach jednego projektu – wiedza teoretyczna powinna być przekazywana, ale obecny musi być również moduł praktyczny, realizowany np. w postaci wyjazdów studyjnych bądź zajęć umożliwiających opanowanie praktycznych umiejętności, uzupełniony poprzez obecność doświadczonego doradcy.

Projektodawcy poproszeni o ocenę jakości własnych działań generalnie wstrzymali się od odpowiedzi. Na pytanie o formy wsparcia – oferowane przez ich organizacje w trakcie

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego projektu – które cieszyły się najmniejszym zainteresowaniem uczestników, większość – 45% stwierdziła, że trudno powiedzieć, a 20%, że w ich przypadku takie, nieinteresujące formy wsparcia, nie wystąpiły (N 91, CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3).

Nieco inaczej kwestia ta prezentuje się z punktu widzenia uczestników projektów. Jednakże z opinii zaprezentowanych w trakcie jakościowej części badań nie da się jednoznacznie wskazać, która z form wsparcia jest właściwa, a która nie. Zdaniem badanych wszystko zależy od założeń projektu, a tym samym tematu, sposobu w jaki jest przedstawiany (nie tyle forma, co jakość ma tutaj znaczenie) oraz cech, oczekiwań uczestnika. Wystarczy, że któryś z wymienionych elementów nie będzie współgrał i efektem będzie niepowodzenie.

Najslabiej respondenci oceniali prowadzone działania promocyjno-informacyjne. Zasadniczo w niewielkim stopniu docierały one do świadomości respondentów, co może być konsekwencją natłoku informacji, konkurujących ze sobą o uwagę odbiorcy, a jak wynika z częściowych badań ewaluacyjnych¹⁹, odbiorcom zaproponowano zbyt małą liczbę działań zaskakujących czy niestandardowych.

Dla osiągnięcia zakładanych celów wsparcia zasadnicze znaczenie ma nie tyle wybrana forma podjętej interwencji, a jakość i różnorodność wykorzystanych narzędzi:

Należy podkreślić znaczenie kompleksowych realizacji, w których wykorzystywane są zróżnicowane, nieszablonowe formy oddziaływania.

Uczestnicy projektów o projektach realizowanych w ramach Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3 dowiedzieli się przede wszystkim drogą służbową – 30% wskazań na odpowiedź „od przełożonych” (N 119, badanie CAWI, uczestnicy 2.1.2 i 8.1.3). Ważna również była aktywność samych projektodawców, w ten sposób informacja o projekcie dotarła do 28% osób. Znacznie mniejszą rolę, jako pośrednicy w przekazywaniu informacji spełniły: media (Internet, prasa, TV) 9%, przypadków oraz znajomych 8%.

Szczególnie w przypadku pracowników, udział w projekcie niekoniecznie był spowodowany autonomiczną decyzją danej osoby. Decydujące znacznie ma tutaj decyzja podjęta przez kierownictwo firmy. Dlatego duże znaczenie ma również wskazanie, jakie są najskuteczniejsze sposoby promowania udziału w projektach wśród osób decydujących

¹⁹ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. „Ocena trafności, skuteczności, efektywności i trwałości działań podejmowanych w projektach promocyjno-informacyjnych realizowanych w ramach Poddziałania 8.1.3 PO KL w województwie kujawsko-pomorskim”, ASM - Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o., Toruń, październik 2011 r., s. 5.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego o przystąpieniu do nich. Tutaj kluczowe znaczenie ma zdolność partnerów społecznych do bezpośredniego docierania do swoich członków. W takim przypadku, prezentowana oferta, nie jest dla przedsiębiorcy/decydenta „anonimowa”.

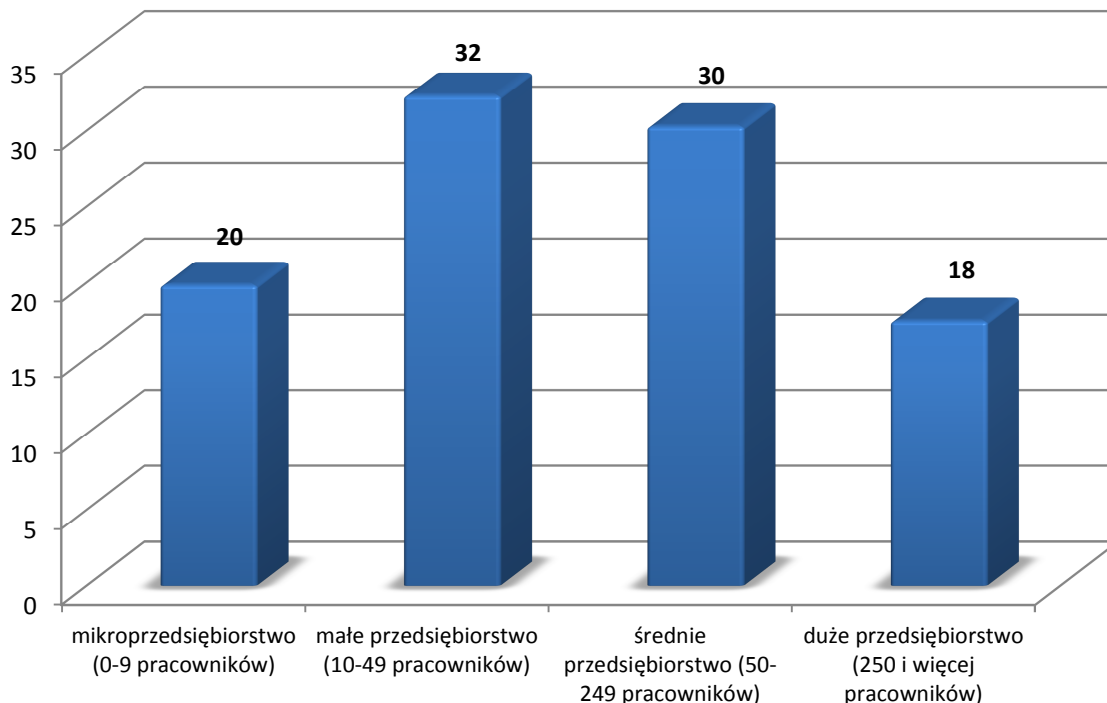
E. Jaki jest charakter przedsiębiorstw, które w największym stopniu korzystają ze wsparcia udzielanego przez partnerów społecznych?

Najczęściej, zdaniem respondentów reprezentujących organizacje realizujące projekty, ze wsparcia korzystały firmy należące, w ramach branż PKD, do sektorów: przetwórstwo przemysłowe – 12%, budownictwo – 10% oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 8% (N 112 badanie CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Jednakże wyniki badania przeprowadzonego wśród osób korzystających ze wsparcia, wskazują, że zdecydowanie najliczniej reprezentowane są osoby zatrudnione w firmach należących do sektora: pozostała działalność usługowa – 27%, dopiero kolejne jest przetwórstwo przemysłowe – 14% oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 8% (N 120, badanie CAWI, uczestnicy projektów 2.1.2 i 8.1.3).

Podobna rozbieżność wystąpiła w wynikach opisujących wielkość zatrudnienia w firmach korzystających ze wsparcia. Zdaniem osób reprezentujących organizacje realizujące projekty, najliczniej reprezentowanymi uczestnikami projektów są pracownicy małych firm – 32% wskazań, następnie średnich firm – 30% (rys. 23). Natomiast respondenci, będący uczestnikami projektów najczęściej wskazywali – 48%, że pracują w dużych przedsiębiorstwach (rys. 24).

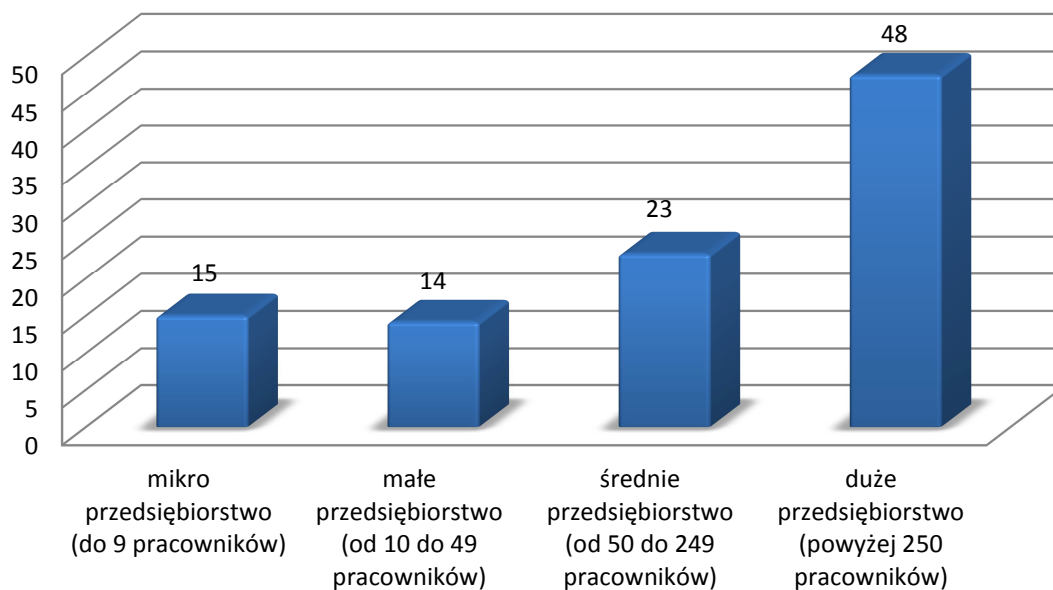
Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 23. Wielkość przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia, w opiniach beneficjentów, udział w % (N 112)

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

Rysunek 24. Wielkość przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia, deklaracje uczestników projektów, udział w % (N 120)

Źródło: badanie własne (CAWI, uczestnicy 2.1.2 i 8.1.3)

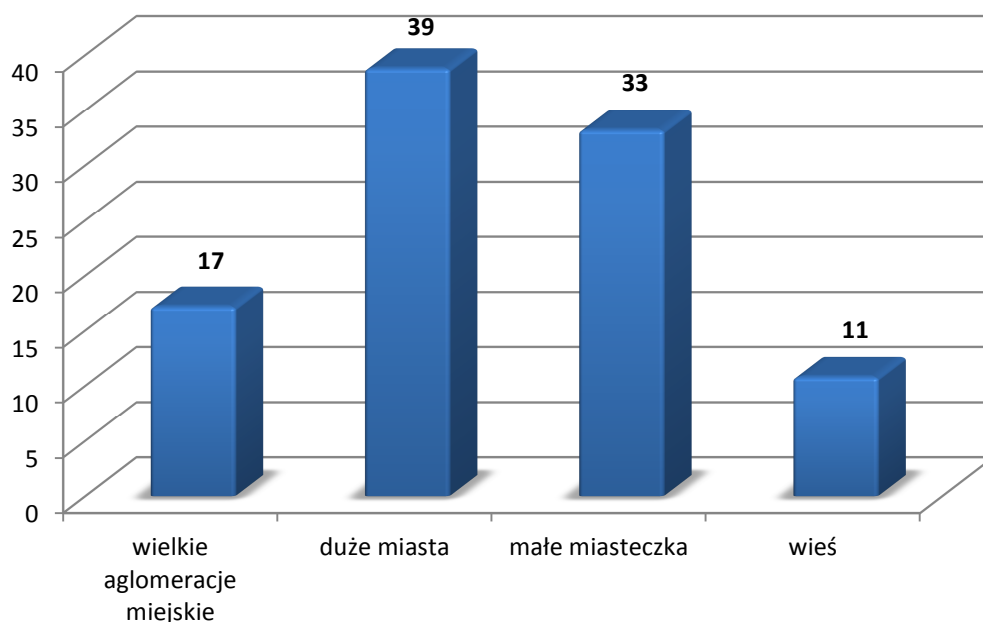
Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zaobserwowane rozbieżności rodzą podejrzenie, że organizacje realizujące projekty nie są w pełni zorientowane, kim są odbiorcy pozyskiwanego wsparcia. W trakcie badań jakościowych uczestnicy wskazywali, że:

Poza kryteriami formalnymi, wynikającymi z wymagań projektowych, kryterium wystarczającym do przyjęcia uczestnika, jest jego chęć skorzystania ze wsparcia. Nie dokonuje się pogłębionej analizy przydatności oferowanego produktu z rzeczywistymi uwarunkowaniami występującymi w firmach bądź instytucjach, do których działanie może być – zgodnie z wymaganiami konkursowymi – skierowane.

Środki pozyskiwane w ramach Poddziałów 2.1.2 oraz 8.1.3, zdaniem respondentów reprezentujących projektodawców, najczęściej trafiały do odbiorców zamieszkujących w dużych miastach – 39% oraz w małych miasteczkach – 33% (rys. 25).

Rysunek 25. Lokalizacja przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia, w opiniach beneficjentów, udział w % (N 112)

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

Wskazania te, świadczą o znaczącej dysproporcji, na niekorzyść terenów wiejskich, w prowadzeniu działań wspierających. Bez wątpienia nie jest to sytuacja pożądana, zwłaszcza jeśli uzupełnić prezentowane tutaj dane, opiniami uzyskanymi w trakcie badań jakościowych, w trakcie których przyznawano, że koszty projektów realizowanych na wsiach są wyższe.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Realizacja projektów podlega swoistej logice – wsparcie kierowane jest nie do tych przedsiębiorstw, które go najbardziej potrzebują, ale do tych, z którymi kontakt jest najłatwiejszy – ze względu na ich dogodną lokalizację, bliskie relacje z właścicielem, bądź kierownictwem firmy.

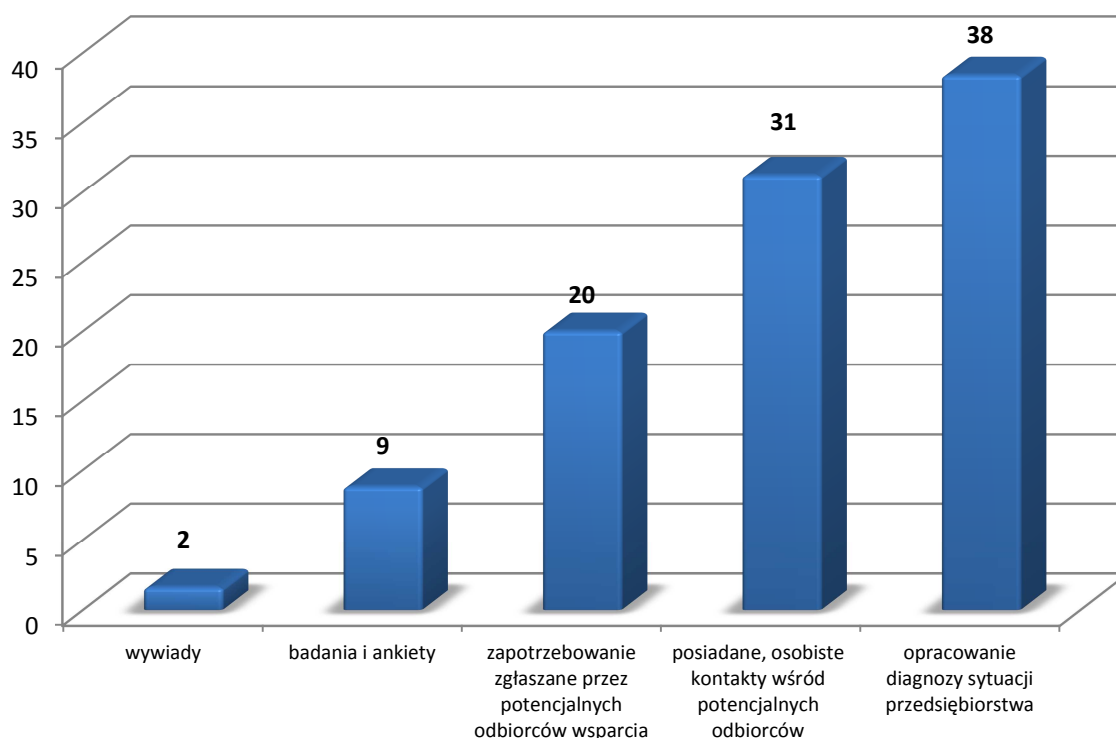

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

F. W jakim stopniu partnerzy społeczni są zaangażowani w badanie potrzeb szkoleniowych przedsiębiorców/ w badanie potrzeb dotyczących rozwoju firm w projektach współfinansowanych przez EFS? Czy istnieją dobre przykłady w tym zakresie? Jakież?

W zdecydowanej większości przypadków badani beneficjenci wskazywali, że przed rozpoczęciem projektu potrzeby przedsiębiorstw – potencjalnych uczestników projektów były diagnozowane w zakresie pożądanego wsparcia – 77% wskazań (N 111, badanie CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Informacje zbierano w trakcie opracowywania diagnozy sytuacji przedsiębiorstwa – 38%, dzięki posiadanym, osobistym kontaktom wśród potencjalnych odbiorców – 31% oraz poprzez zapotrzebowanie zgłaszane przez potencjalnych odbiorców wsparcia – 20% deklaracji (rys. 26).

Rysunek 26. Metody diagnozowania zapotrzebowania przedsiębiorstw w zakresie pożądanego wsparcia, stosowane przed rozpoczęciem projektu, w opiniach beneficjentów, udział w % (N 85)

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Natomiast 44% uczestników projektów deklaruje, że rozpoznanie potrzeb firmy miało miejsce, a z kolei 38% nie jest w stanie tego stwierdzić. Nieliczni badani poproszeni o wskazanie metody przeprowadzonej diagnozy, odpowiedzieli na to pytanie. Ich zdaniem diagnoza najczęściej polegała na bezpośredniej rozmowie projektodawcy z przedstawicielem przedsiębiorstwa – 32 wskazania oraz opracowanie przez projektodawcę diagnozy sytuacji przedsiębiorstwa – 10 osób, i w wyniku przeprowadzenia ankiety – 7 (N 85, badanie CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Wyniki podane zostały w wartościach bezwzględnych, gdyż na to pytanie odpowiedzi udzieliła nieliczna grupa badanych, prezentowanie ujęcia procentowego, mogłoby stworzyć mylne wrażenie, że działania diagnostyczne są rozpoznawane przez wielu spośród odbiorców wsparcia.

„Powiem szczerze, w zależności od tego, jaki jest temat konkursu, czasami mamy już pomysł i jakby wychodzimy z gotową ofertą, a czasami jest tak, że dzwонimy i robimy rekonesans, jakie jest konkretne zapotrzebowanie” – IDI, beneficjent projektu.

W przypadku pracowników dużych firm sytuacja jest inna: *„u nas sama firma często wysyła takie jakby zapytanie, jakie byśmy chcieli mieć szkolenia, ankietę po prostu przeprowadza, czy to z języków obcych, czy obsługi komputera, po prostu jest wywiad, realizowany przez odpowiednią komórkę HR”* – IDI, uczestnik projektu.

Z uzyskanych w trakcie wszystkich etapów badań informacji wyłania się niejednoznaczny obraz dotyczący zaangażowania partnerów społecznych w badanie potrzeb szkoleniowych przedsiębiorców oraz potrzeb dotyczących rozwoju firm. Zdaniem osób reprezentujących partnerów społecznych, prowadzą oni systematyczną diagnozę potrzeb potencjalnych odbiorców wsparcia, potwierdzają to zresztą opinie samych przedsiębiorców. Problem pojawia się jednak w momencie, kiedy ocenie poddana zostanie jakość prowadzonych działań oraz cel jakiemu mają służyć. Jak się okazuje, najczęściej podstawą do określenia, że jakaś forma, temat wsparcia jest potrzebny, jest deklaracja potencjalnego uczestnika.

Nie zawsze i nie wszyscy przedsiębiorcy potrafią jednak dokonać racjonalnej analizy potrzeb firmy, dodatkowo, pewne zagadnienia – nie związane bezpośrednio z obszarem działalności – mogą być uznawane za nieprzydatne. Choć ich wprowadzenie w praktyce, mogłoby dać praktyczny, pozytywny efekt.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Dzięki projektom, w których partnerzy społeczni zaangażowani byli w badanie potrzeb szkoleniowych przedsiębiorców oraz w badanie potrzeb dotyczących rozwoju firm, udało się wypracować wskazówki dotyczące zalecanych praktyk. Przede wszystkim konieczne jest odrębne zróżnicowane podejście do firm, uzależnione zwłaszcza od ich wielkości. W małych i mikro firmach ocena sytuacji – np. określenie, jakie obszary kompetencji pracowników/właścicieli wymagają podniesienia – jest stosunkowo nieskomplikowana. Zasadnicze problemy pojawiają się na etapie przekonania przedsiębiorcy do zastosowania zaproponowanych działań. W przypadku średnich i dużych firm trudność polega na przeprowadzeniu dogłębnej diagnozy sytuacji i zaproponowaniu skutecznych rozwiązań, które mają dać pozytywny dla firmy efekt. Samo wdrożenie rozwiązań, przy wsparciu istniejącej w firmie struktury organizacyjnej, nie wymaga ze strony partnerów społecznych znacznego zaangażowania.

Zalecić należy także dostarczenie przedsiębiorcom prostych narzędzi (szczególnie sektor MMŚP), dzięki którym sami mogą dokonać wstępnej diagnozy, analizy sytuacji firmy (np. w postaci dostępnego online szablonu), co w dalszej perspektywie, ma ich zachęcić do skorzystania z bardziej zaawansowanych form prowadzenia oceny sytuacji firmy, udostępnianych przez partnerów społecznych.

Akcentowano konieczność włączenia kadry kierowniczej w realizowany proces diagnozy – jej aktywność na etapie rozpoznania sytuacji, daje większe szanse na aplikację działań będących odpowiedzią na uzyskane w trakcie diagnozy informacje.

Ważna jest także płaszczyzna na jakiej dochodzi do wymiany informacji między partnerami społecznymi a przedsiębiorcami. W przypadku małych firm, komunikowanie bazuje na relacjach bezpośrednich, zawiązanych dzięki wcześniejszej współpracy, powiązaniach instytucjonalnych (członkostwo w danej organizacji), bądź kontaktach personalnych. Dlatego organizacje zrzeszające przedsiębiorstwa mają lepsze rozeznanie w ich rzeczywistych potrzebach, ponieważ, oprócz świadczenia usług pomocowych, są forum w ramach którego następuje artykulacja potrzeb. Większe jest też poczucie odpowiedzialności samej organizacji wobec uczestników, kiedy łączą ich głębsze relacje, wykraczające poza realizację projektu. Dlatego wspieranie przedsiębiorców przez organizacje ich reprezentujące jest rozwiązaniem skuteczniejszym, w porównaniu do działań beneficjentów, którzy nie dysponują zinstytucjonalizowanymi kontaktami z przedsiębiorstwami.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

G. Na ile opracowane, upowszechnione i wdrożone przez partnerów społecznych rozwiązania z zakresu podnoszenia zdolności adaptacyjnej pracowników i przedsiębiorstw okazały się nowymi, trwałymi i użytecznymi dla ich odbiorców?

Ocena uzyskanego wsparcia wiąże się zapewne z opinią na temat jego efektów. W większości wypadków zostały one określone jako przydatne, innowacyjne oraz wskazywano, że ułatwiło rozwiązanie istniejących problemów (tab. 11).

Tabela 11. Ocena uzyskanego wsparcia z punktu widzenia przedsiębiorstwa

Ocena uzyskanego wsparcia, z punktu widzenia przedsiębiorstwa	%
przydatne	58,38
innowacyjne	15,61
ułatwiło rozwiązanie istniejących problemów	13,29
nie wpłynęło na jakość funkcjonowania firmy	5,20
schematyczne	2,89
umożliwiło firmie konkurowanie na rynku	2,31
standardowe	1,73
bezużyteczne	0,58
przestarzałe	0,00

Źródło: badanie własne (CAWI, uczestnicy projektów 2.1.2 i 8.1.3)

Zdecydowana większość organizacji realizujących projekty deklaruje, że także po ich zakończeniu prowadzili monitoring uzyskanych efektów – 64% (N 111, CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Odbywa się to przede wszystkim przez okazjonalne kontakty z przedsiębiorstwem – 39%, systematycznie prowadzoną ewaluację – 32% oraz dzięki inicjatywie przedsiębiorstw, które same zgłaszają uwagi i zastrzeżenia – 23% (N 71, CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Natomiast w przypadku tych nielicznych organizacji, które takiego monitoringu nie prowadzą (14%), spowodowane jest to przede wszystkim brakiem środków finansowych oraz brakiem takich wymogów.

Prowadzony po zakończeniu projektu monitoring daje możliwość oceny trwałości rezultatów uzyskanych w projekcie. W przypadku zdecydowanej większości badanych projektodawców, ich przedstawiciele twierdzili, że zainicjowane w projekcie przedsięwzięcia

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego nadal funkcjonują – 69% wskazań. Natomiast 30% projektodawców stwierdziło, że tak już nie jest. (N 112, CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Jak się jednak okazuje, owe efekty należą raczej do kategorii trudno wymiernych, gdyż polegają przede wszystkim na możliwości zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce – 47% deklaracji respondentów (N 70, CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3).

Zasadniczym efektem realizowanych działań jest podniesienie zakresu wiedzy i kompetencji osób, które uczestniczyły w szkoleniach. Co nie przekłada się jednoznacznie na poprawę funkcjonowania firmy. Jednak bez wsparcia środków zewnętrznych nawet takiego efektu mogłoby nie być, gdyż „przedsiębiorcy sami nie widzą potrzeby żeby inwestować w pracowników” – PE opinia uczestnika spotkania. Choć ocena efektu w postaci poprawy adaptacyjności przedsiębiorstw nie jest jednoznaczna, to realizowane wsparcie należy kontynuować.

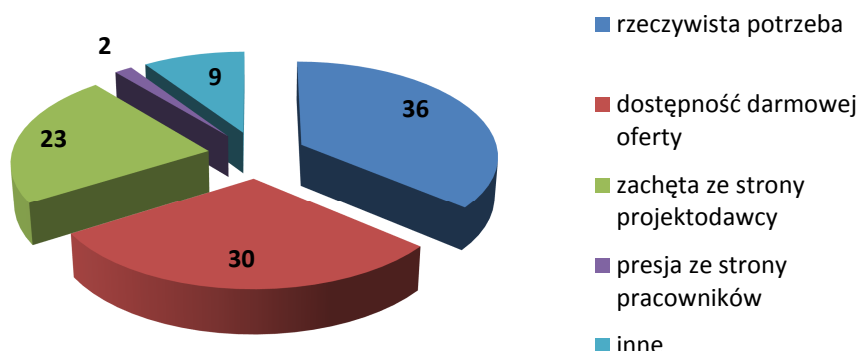
Zagadnienia dodatkowe:

H. Jaka jest główna przyczyna udziału przedsiębiorców w realizowanych przez partnerów społecznych projektach? Co skłoniło ich do wzięcia udziału w realizowanych projektach?

Projektodawcy zasadniczo uważają, że głównym powodem, dla którego firmy decydowały się na wzięcie udziału w projekcie była rzeczywista potrzeba, która w nich wystąpiła – 36% (rys. 27). Znaczny udział mają wypowiedzi wskazujące na to, że dla firm wystarczającym argumentem była dostępność darmowej oferty – 30%, istotne znaczenie mają również naciski ze strony projektodawcy, które przekonują przedsiębiorców zdaniem 23% badanych. Znacznie rzadziej – pozycje te zawierają się w kategorii inne – badani deklarowali, że zachętę stanowiła atrakcyjność projektu, jego aktualność, bądź rozpoznawalność organizacji realizującej projekt.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

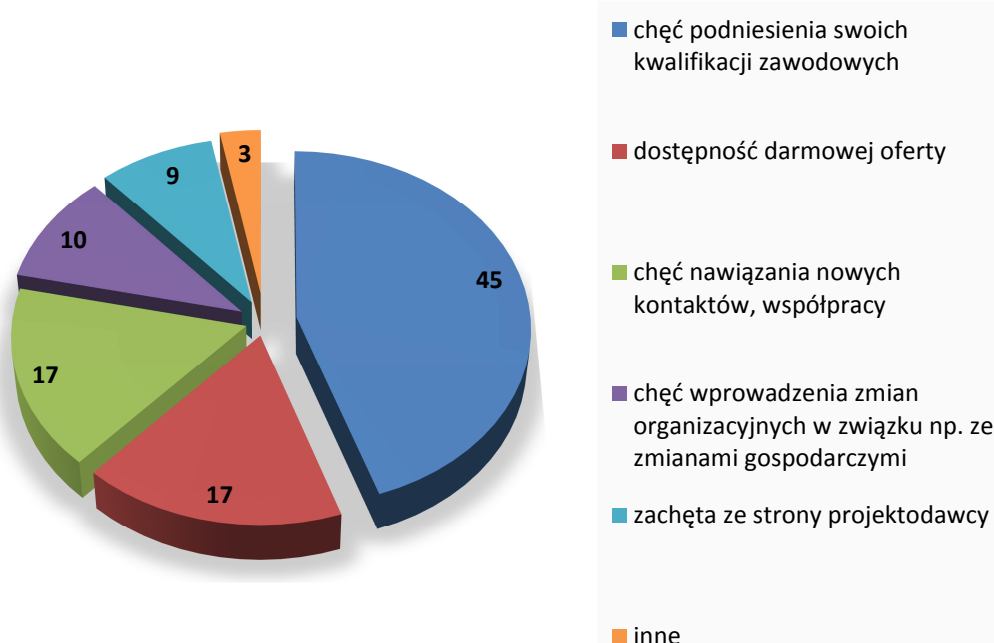
Rysunek 27. Opinie przedstawicieli instytucji realizujących projekty na temat przyczyn, które skłoniły przedsiębiorców do wzięcia udziału w projekcie, udział w % (N 111)

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

Natomiast sami uczestnicy projektów jako główną przyczynę swojego udziału w projekcie wskazywali chęć podniesienia własnych kwalifikacji zawodowych – 45% (rys. 28). Znacznie mniej kierowało się dostępnością darmowej oferty – 17% oraz chęcią nawiązania nowych kontaktów – 17%. W tym wypadku można uznać, że zaprezentowane tutaj (rys. 27 i 28) różne perspektywy, w znacznym stopniu się pokrywają. Chęć podniesienia kwalifikacji, jest bez wątpienia rzeczywistą potrzebą, i w obydwu przypadkach kategoria ta zyskała największą liczbę wskazań.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Rysunek 28. Główne przyczyny udziału w projekcie, w opinii uczestników projektów, udział w % (N 120)

Źródło: badanie własne (CAWI, uczestnicy 2.1.2 i 8.1.3)

Bardziej szczegółowa interpretacja kwestii powodów, dla których odbiorcy wsparcia decydują się na udział w projekcie jest możliwa dzięki informacjom uzyskanym w trakcie jakościowej części badań.

Przed wszystkim zwrócono uwagę, że: „w przypadku firm małych i średnich, oraz mikrofirm, to tylko dzięki temu, że były pieniądze z Unii, to przedsiębiorcy mogli skierować swoich pracowników na szkolenia zawodowe, i sami mogli z nich skorzystać, w innym wypadku nie byłoby ich stać” – FGI, uczestnik projektu.

Jak już wskazywano przedsiębiorcy wskazywali na potrzebę pozyskania wiedzy ułatwiającej prowadzenie działalności gospodarczej, szczególnie w sferze prawnej oraz marketingu.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W przypadku firm, szczególnie należących do sektora MMŚP, bez wsparcia środków zewnętrznych, podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników i właścicieli byłoby bardzo ograniczone, dlatego też realizowane wsparcie należy kontynuować.

I. Czy i w jakim zakresie partnerzy społeczni będący beneficjentami Priorytetu II i VIII napotkali na problemy podczas realizacji projektów? Czy i w jaki sposób beneficjenci rozwiązywali problemy pojawiające się podczas realizacji projektów?

Zdobyte przez większość organizacji doświadczenie procentuje. Otóż 76% spośród badanych stwierdziło, iż podczas realizacji projektu nie napotkali na żadne problemy (N=110, badanie CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3). Wśród osób, które stwierdziły, że jakieś problemy miały miejsce, większość wskazywała na trudności z naborem odbiorców wsparcia, finansowe – niedoszacowanie kosztów prowadzonych działań oraz opór ze strony przedsiębiorców wobec proponowanych zmian. Jedynie sporadycznie wskazywano na utrudnienia związane z nadmierną formalizacją i biurokratyzacją całego procesu. Taki wynik jest niespójny z deklaracjami uczestników jakościowej części badań, oni w swoich wypowiedziach koncentrowali się głównie na tej problematyce, wskazując jako kluczowe bariery związane z wymaganiami projektowymi, które ograniczają skuteczność w osiąganiu zakładanych celów:

„Projekty są bardzo sformalizowane, mają milion różnych dokumentów, które w odczuciu naszym są często niepotrzebne. Jakies tam informacje do informacji, załącznik załącznika, wyjaśnienia wyjaśnień. Znaczący my (projektodawcy) to jesteśmy może do tego przyzwyczajeni, natomiast uczestnik, który przychodzi i ma tak, do wypełnienia, podpisy przy każdym danych osobowych, upoważnienie do przetwarzania czegoś, najpierw jeszcze ankietę taką, śmaka i owaka. No to ludzi zniechęca. Patrzą na tą stertę papierów i mówią, matko... no błagam, no to jest po prostu przesada” - FGI, beneficjent projektu.

„Mniej sformalizować, tak, bo za dużo formalności, jeżeli będzie mniej formalności, to będzie może większe zainteresowanie, tak, no bo jeżeli mikro, mały przedsiębiorca przystępując do projektu dostaje taką teczkę dokumentów do wypełnienia, to mówi – ja nie mam czasu na to, do widzenia” - FGI, beneficjent projektu.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
„Duże znaczenie ma większa elastyczność w realizowaniu wizji rozwoju, odejście od projektu rozumianego jako przejście z punktu A do punktu B, w okresie dwudziestu czterech miesięcy”
– PE, opinia uczestnika spotkania.

Poza kwestiami formalnymi, także bariery mentalnościowe, wskazywane były przez projektodawców, jako przyczyna ograniczająca skłonność właścicieli firm i ich pracowników do korzystania z wszelkich form doskonalenia zawodowego i podnoszenia kompetencji:

„Od tego trzeba zacząć, jak człowiek się realizuje? Przez co? U ludzi musi rozwijać się ta świadomość potrzeby rozwoju i adaptacji. Trzeba mieć chęć do tego, jeżeli tej chęci do rozwijania się brakuje, to nic człowieka nie zmusi, żeby coś zrobić” – IDI, beneficjent projektu.

„Zawsze zmiana łączy się z jakimś stresem, tak, my jesteśmy bardziej zadowoleni, jak mamy stałą pracę, tak, wiemy, że idę o tej i o tej, wychodzę, idę do domu i mam wolne, tak. Niestety te czasy już minęły, prawda? Teraz właśnie, no trzeba, no niestety mieć elastyczne godziny pracy, trzeba co chwilę zmieniać, swoje kompetencje, przebranżawiać się. Nie wszyscy są na to gotowi” – FGI, beneficjent projektu.

W przypadku barier o charakterze biurokratycznym, sposobem na radzenie sobie z ich negatywnymi konsekwencjami jest doświadczenie kadry zarządzającej. O ile rotacja osób zatrudnionych przy realizacji projektów jest znaczna, o tyle potencjał partnerów społecznych w dużej mierze opiera się na stanowiącej trzon organizacji kadrze zarządzającej. Natomiast rozwiązaniu problemów będących konsekwencją uwarunkowań mentalnościowych służy zaangażowanie partnerów społecznych w realizowanie ich misji, przejawiające się także realizacją projektów ze środków unijnych, których celem jest zmiana negatywnego stanu.

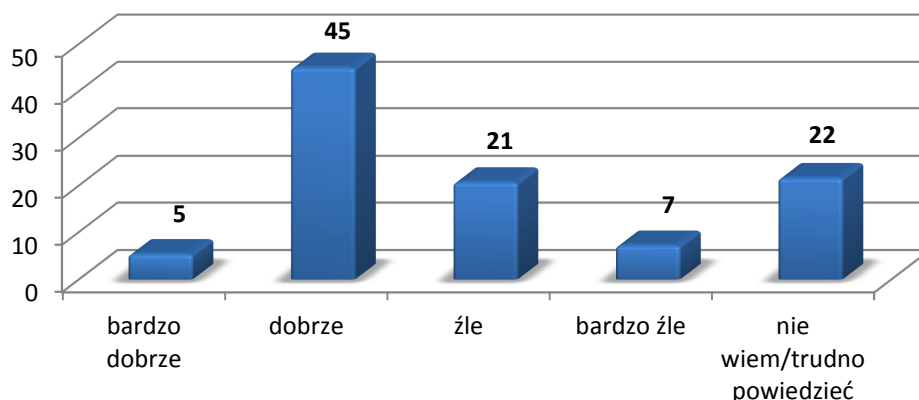
Podstawą jest wzajemne zaufanie, kapitał społeczny, natomiast zmiany postaw nie zachodzą w krótkim okresie czasu, to są zmiany długofalowe i należy podejmować działania wielopłaszczyznowe. Konieczność zmiany mentalności dotyczy wszystkich uczestników procesu realizacyjnego, jednym ze sposobów realizacji tego celu jest zaangażowanie partnerów społecznych w działania na rzecz firm i ich pracowników.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

J. W jaki sposób partnerzy społeczni będący beneficjentami Priorytetu II i VIII PO KL oceniają obecny system oraz kryteria wyboru projektów? Jak powinien funkcjonować w nowej perspektywie tryb wyboru projektów? Jakie kryteria powinny być brane pod uwagę? Jakie zmiany należy wprowadzić w tym zakresie?

W oparciu o doświadczenia osób reprezentujących poszczególne organizacje podjęto próbę oceny funkcjonującego w latach 2007-2013 systemu wyboru projektów. Przeważają opinie: dobrze – 45% oraz trudno powiedzieć – 21% (rys. 29).

Rysunek 29. Jak beneficjenci oceniają funkcjonujący w latach 2007-2013 system wyboru projektów, udział w % (N 111)

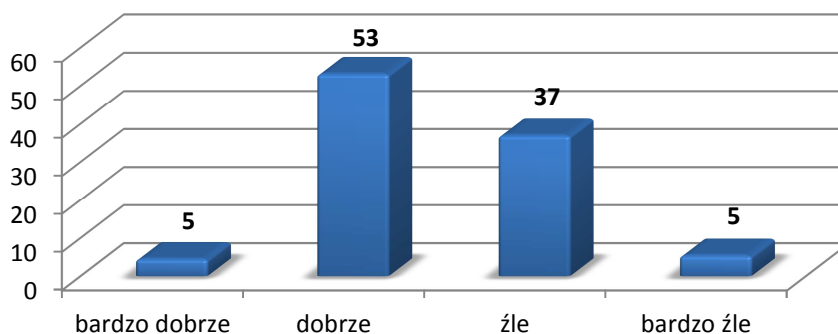

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

Nieco inaczej sytuacja wygląda przy ocenie funkcjonujących w latach 2007-2013 kryteriów wyboru projektów. Więcej jest wskazań na: dobrze – 53%, a drugą najczęściej wskazywaną oceną było stwierdzenie: źle – 37% (rys. 30). W świetle danych zebranych w trakcie jakościowej części badań należy stwierdzić, że głównym argumentem uzasadniającym tak liczne negatywne wskazania, był zarzut dotyczący: nadmiernej formalizacji kryteriów wyboru projektów, skutkującej ich niewielką innowacyjnością oraz brakiem elastyczności w prowadzonych działaniach.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 30. Jak beneficjenci oceniają funkcjonujące w latach 2007-2013 kryteria wyboru projektów, udział w % (N 111)

Źródło: badanie własne (CATI, projektodawcy 2.1.2 i 8.1.3)

Perspektywa zmian związana z kolejnym okresem programowania nie jest jeszcze dla beneficjentów klarowna. Pomimo często wieloletniego doświadczenia w realizowaniu projektów w ramach PO KL większość osób reprezentujących organizacje realizujące projekty, nie potrafiła zaproponować kierunków zmian, jakie miałyby spowodować, że wsparcie udzielane na rzecz przedsiębiorców będzie skuteczniejsze, zwłaszcza w analizowanym tutaj obszarze.

Z jednej strony pojawiają się głosy pozytywnie oceniające rysujące się perspektywy wraz z sugestiami co należałoby zmienić:

„Znaczy ja myślę, że już teraz poszło to w dobrą stronę, tak. Mamy teraz regionalne programy operacyjne, które, jakby cała pula środków na region będzie tutaj rozdzielana. Bo wydaje mi się, że jednak regionalizowanie tego, no moim zdaniem jest lepszym rozwiązaniem” – IDI, beneficjent projektu.

Ale z drugiej strony wskazywane są poważne ograniczenia oraz obawy związane chociażby, z wciąż istniejącymi barierami mentalnymi:

„ja myślę, że to jest trochę tak, że dopóki wszystko jest w porządku, to się o tym nie myśli, że jest związek pracodawców, czy jest związek zawodowy pracowników. Dopiero jak się pojawia sytuacja kryzysowa, wtedy pracodawca szuka wsparcia w organizacji pracodawców, a pracownicy szukają wsparcia w związkach zawodowych” – FGI, beneficjent projektu.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Choć badani nie mają jednoznacznej wizji przyszłości, z ich wypowiedzi wynika, że realizowane w ramach projektów działania były potrzebne, i w dającej się przewidzieć perspektywie nadal tak będzie. Korekty wymagają przede wszystkim sposoby, w jaki odbywa się dystrybucja środków. Postulowano możliwość realizowania projektów na zasadzie linii budżetowej. Umowy miałyby mieć formę kontraktów warunkowych – po wynegocjowaniu celu końcowego oraz sposobów jego weryfikacji, następuje realizacja podzielona na etapy, które są rozliczane w oparciu o kryteria jakościowe.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4.4. Podsumowanie

Dla skutecznej realizacji każdego typu działań, konieczne jest określenie strategicznych założeń i celów. Aby określić najefektywniejsze sposoby wsparcia partnerów społeczno-gospodarczych, niezbędna jest odpowiedź na pytanie, kim są owi partnerzy, konieczna jest odpowiedź na pytanie do kogo ma być skierowane wsparcie. A następnie dlaczego, właśnie tam? Czy celem samym w sobie jest wzmacnianie tych organizacji, czy też mają one pełnić jakąś określoną, konkretną funkcję do wykonania? Dopiero następnym etapem może być precyzyjniejsze określenie sposobów alokowania środków aby skutecznie uzyskać zamierzony efekt.

Z punktu widzenia kolejnych działań skierowanych na wspieranie omawianego obszaru, należy przede wszystkim doprecyzować pojęcie „partnerów społecznych”²⁰. Dodatkowo, z oceny celów i efektów realizowanych np. w ramach Priorytetu V wynika, że sposób ich sformułowania na poziomie poszczególnych dokumentów jest niejednorodny, na różnym poziomie szczegółowości, w niektórych przypadkach o nachodzących na siebie zakresach pojęciowych²¹, co dodatkowo stanowiło utrudnienie w skutecznym osiągnięciu efektów. Bez rozstrzygnięć strategicznych, osiągnięcie optymalnego potencjału jest bardzo utrudnione.

Zagadnienia kluczowe (Działanie 5.4 i 5.5)

Dla zwiększenia skuteczności realizowanych w ramach Działania 5.4 i 5.5 projektów niezbędne są rozstrzygnięcia o charakterze strategicznym, które umożliwią określenie ról i miejsca partnerów społeczno-gospodarczych w procesie wzmacniania dialogu społecznego i obywatelskiego.

Zdecydowanie, jako beneficjenci zrealizowanych projektów, dominują organizacje zlokalizowane w województwie mazowieckim. Zaobserwowane, tak znaczące dysproporcje

²⁰ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. „Ocena adekwatności wskaźników założonych dla Działania 5.4 i Działania 5.5 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013”, PSDB Sp. z o.o., Warszawa, czerwiec 2009 r., s. 12.

²¹ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. „Ocena stopnia realizacji celów V Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w kontekście tematyki i jakości wdrażania realizowanych w jego ramach projektów”, Pozarządowa Agencja Ewaluacji i Rozwoju, Warszawa, styczeń 2010 r., s. 4.

Badanie na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju

realizuje Instytut Badań i Analiz GRUPA OSB

Tel. 89 542 42 70, www.badania-rynku.pl; instytut@osb.edu.pl

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego między województwami należy uznać za efekt niewłaściwego dystrybuowania środków przeznaczonych na wsparcie partnerów społeczno- gospodarczych. Postulowano wprowadzenie rozwiązań umożliwiających uwzględnienie dysproporcji między regionami, ze wskazaniem na potrzebę podjęcia dodatkowych działań celem wzmocnienia partnerów społeczno-gospodarczych z województw najsłabszych.

Kwestia narzędzi stosowanych w ramach projektów realizowanych przy wsparciu środków PO KL Działanie 5.4. i 5.5. wymaga wielopłaszczyznowej interpretacji. Bez wątpienia dominującą ilościowo formą wsparcia są szkolenia. Nie jest jednak tak, że preferencja tej metody wynika z jej przewagi jakościowej nad innymi stosowanymi rozwiązaniami – elementem wymagań konkursowych jest osiągnięcie celu w postaci policzalnego „produktu” – liczba przeszkolonych osób jest wskaźnikiem łatwym do wykazania, co sprzyja stosowaniu tej formy wsparcia, nawet jeśli nie jest niezbędna.

Kwestią kluczową wydaje się dopasowanie wszystkich elementów w jedną spójną całość – celu projektu, oczekiwań odbiorców oraz wyboru i jakości zastosowanego narzędzia. Tylko takie, całościowe ujęcie pozwala osiągnąć zadowalające efekty. Najistotniejsza nie jest forma wsparcia, ale logiczna spójność pomiędzy wymienionymi elementami. W przypadku podejmowania w projekcie złożonych zagadnień, takich jak np. uwarunkowania dialogu społecznego, konieczne jest stosowanie szerokiego wachlarza form wsparcia – od zajęć polegających na prezentowaniu teorii, przez kontakt z praktycznym jej zastosowaniem, aż do wspierania działań realizowanych już po projekcie.

Dzięki realizacji projektów PO KL nastąpił znaczący wzrost aktywności partnerów społeczno-gospodarczych w pełnieniu przez nich funkcji publicznych. Związane jest to zarówno ze zmianami w ramach samej administracji publicznej – np. wprowadzane formalne regulacje, ale także w mentalności urzędników, jak i dzięki postępującej poprawie jakości funkcjonowania partnerów – szczególnie poprzez wzrost profesjonalizmu realizowanych przez nich działań.

Ocena adekwatności zrealizowanych projektów do potrzeb i specyfiki działań partnerów społeczno-gospodarczych jest zróżnicowana. Udzielone w projektach wsparcie należy uznać za trafne i to w różnych wymiarach. Zarówno, jako element samodoskonalenia się osoby, która brała udział w projekcie, jako płaszczyzna integracji różnych środowisk zaangażowanych w pełnienie funkcji publicznych (inne organizacje, sektor publiczny,

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego prywatny), a także jako niezbędne wsparcie w procesie profesjonalizacji działań – opracowanie procedur, wsparcie prawne.

W projektach, których celem było wypracowanie i upowszechnianie standardów działania partnerów społeczno-gospodarczych we współpracy z administracją publiczną, udawało się osiągnąć rezultat, co najmniej w postaci wypracowania modelu. Jednak aplikacja wypracowanych rozwiązań nie zawsze kończyła się sukcesem. Ze względu na uwarunkowania – polityczne, personalne; rozwiązania, w postaci np. opracowanych dokumentów, bądź powołania formalnych płaszczyzn współpracy, faktycznie nie stały się praktycznie wykorzystywanym narzędziem. Podobnie oceniany był efekt działania w zakresie tworzenia i wspierania sieci partnerów społecznych i organizacji pozarządowych o charakterze terytorialnym oraz branżowym, a także tworzenie regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomagania organizacji pozarządowych oraz wsparcia działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo – szkoleniowej dla organizacji pozarządowych. Odnotowano przypadki sprawnego funkcjonowania wspomnianych rozwiązań, jak i takie, gdzie ich istnienie ogranicza się do wymiaru formalnego, bez większego, praktycznego znaczenia.

W przypadku wypracowania w projekcie rozwiązań organizacyjnych – w postaci powołania do życia instytucji wspierającej (centra wspierania, biura poradnictwa), bądź zawiązania sieci partnerskiej postulowana jest konieczność wydłużenia perspektywy finansowania uzyskanych rozwiązań, pod warunkiem wbudowania mechanizmów jakościowej oceny działań realizowanych przez podmiot korzystający ze wsparcia.

Jednakże, nawet kiedy realizacja celu nie zakończyła się pełnym sukcesem – wdrożeniem praktycznego, trwałego rozwiązania – należy ocenić, że także takie projekty mają sens, bo w ich trakcie następuje proces zmiany świadomości uczestników, dzięki któremu w przyszłości będzie większa szansa na skuteczne wdrożenie rozwiązań podnoszących jakość dialogu.

Na podstawie zebranych danych należy wskazać, że większą zdolność do realizacji celów wyznaczonych w ramach Działania 5.4 i 5.5 mają organizacje dysponujące dużym potencjałem organizacyjnym oraz kompetencyjnym. Szczęólnego znaczenia nabiera możliwość dotarcia do zróżnicowanych gremiów – z jednej strony takie organizacje dysponują kontaktami z liczną grupą zrzeszonych osób lub podmiotów, i są w stanie do nich

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego skutecznie docierać. Z drugiej, dzięki swojej sile, są bardziej równorzędnym partnerem w relacjach z administracją publiczną.

Ocena kompetencji kadry administracji publicznej w zakresie usprawnienia współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi jest niejednoznaczna. Z jednej strony w dwustronnych relacjach wiele się zmieniło na korzyść, przede wszystkim dzięki podniesieniu kompetencji kadry administracyjnej oraz wprowadzanym rozwiązaniom organizacyjnym. Z drugiej jednak strony istotny jest personalny wymiar owej relacji – wszystko zależy od cech osoby, pełniącej funkcje kierownicze w danej jednostce administracji publicznej. Prawidłowość ta dotyczy wszystkich szczebli administracji – od jednostek centralnych, przez regiony, aż do gmin. Kompetentna i przychylna dialogowi społecznemu i obywatelskiemu osoba na kierowniczym stanowisku jest kluczowym elementem skutecznej, bądź nie, współpracy między urzędem a partnerami społeczno-gospodarczymi. Nawet najwyższy poziom kompetencji podwładnych nie zastąpi woli politycznej kierownictwa.

Na pewno wsparcie z PO KL przyczyniło się do zwiększenia zainteresowania aktywnym uczestnictwem partnerów społeczno-gospodarczych w dialogu społecznym i obywatelskim na różnych szczeblach. Jednakże ocena na ile realny jest wpływ partnerów społeczno-gospodarczych na tworzenie i konsultowanie polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną nie jest już tak jednoznaczna.

Władze (różnego szczebla) traktują dialog raczej, jako niechcianą konieczność, a nie prawdziwe narzędzie do podnoszenia jakości prowadzonych działań. Wprowadzane są nowe rozwiązania, zmieniane procedury, ale nadal występuje opór spowodowany tzw. urzędniczą mentalnością – tam gdzie władza potrzebuje wsparcia, zwraca się do partnerów społeczno-gospodarczych o pomoc. Jeśli jednak chodzi o włączanie ich w procesy decyzyjne, to nie są uznawani za równorzędnych partnerów. Za tą negatywną sytuację winę ponosi personel wyższego szczebla kierowniczego, a szczególnie osoby pełniące funkcje polityczne – nie uczestniczą one w projektach, w wielu wypadkach niewiele wiedzą o dialogu, a przede wszystkim nie są nim zainteresowane. Największe problemy występują na poziomie administracji publicznej wyższych szczebli – centralnego i regionalnego. Nieco lepiej sytuacja prezentuje się na poziomie lokalnym. Postulowane jest większe, bezpośrednie zaangażowanie w proces kształtowania dialogu społecznego i obywatelskiego osób pełniących kluczowe stanowiska w jednostkach administracji publicznej

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Problemem jest praktyczna aplikacja wypracowanych rozwiązań. W przypadku, kiedy po stronie administracji publicznej jest rzeczywista wola współpracy, najskuteczniejsze rozwiązania to takie, które wypracowane zostają w formule partnerskiej, z udziałem różnorodnych gremiów reprezentujących zróżnicowaną gamę uczestników. Dzięki takiemu przygotowaniu uzyskany efekt w postaci wypracowanych standardów współpracy, prawnych form współpracy, udziału w organizacji, w kształtowaniu polityk publicznych, ich realizacji jest skuteczny ale również trwały np. „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych”.

Zagadnienia kluczowe (Poddziałania 2.1.2 i 8.1.3)

Podstawowym uzasadnieniem aktywności partnerów społecznych w obszarze Priorytetu II i VIII jako beneficjentów wsparcia, jest zgodność prowadzonych działań z celami statutowymi, misją poszczególnych organizacji realizowaną szczególnie w odniesieniu do koniecznych zmian w mentalności pracodawców i pracowników. Z drugiej strony zaangażowanie w realizację projektów jest źródłem niezbędnego finansowania działalności. Dzięki finansowaniu projektów z funduszy unijnych organizacje partnerów społecznych mają szansę na profesjonalizację swoich działań. Powiązanie możliwości realizowania funkcji publicznych – świadczenie usług na rzecz interesariuszy, przy jednoczesnym pozyskiwaniu środków umożliwiających funkcjonowanie organizacji – finansowanie kadry itd., należy ocenić jako rozwiązanie właściwe. Jednak postuluje się implementację jakościowych narzędzi do oceny efektów udzielonego wsparcia.

Zastrzyk finansowy, uzyskany dzięki realizacji projektów PO KL zdecydowanie wzmocnił aktywność partnerów społecznych w świadczeniu usług. Jednakże ocena tej aktywności nie jest jednoznaczna. Jako problem należy wskazać zbyt dużą koncentrację na realizowaniu projektów – jako źródła utrzymania – a nie rzeczywiste zaangażowanie w rozwiązywanie problemów, które dotyczą przedsiębiorstw.

Bez wątpienia zdecydowanej poprawie uległa jakość usług świadczonych przez partnerów społecznych, głównie dzięki poprawie jakości zatrudnianej kadry. Najskuteczniejsze były działania, w których dostępna była zróżnicowana oferta realizowana w ramach jednego projektu – wiedza powinna być przekazywana, ale obecny musi być

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego również moduł praktyczny, realizowany np. w postaci wyjazdów studyjnych bądź zajęć umożliwiających opanowanie pewnych umiejętności, uzupełniony poprzez obecność doświadczonego doradcy. Zaobserwowano także przesyt ilością oferowanych firmom i ich pracownikom szkoleń z zagadnień, które nie są związane bezpośrednio z zakresem prowadzonej działalności, a przez to uznawane są za nieinteresujące.

Oczekiwania przedsiębiorców w stosunku do partnerów społecznych uwarunkowane są przede wszystkim wielkością firmy. Duże przedsiębiorstwa dysponujące działami HR są w stanie wygenerować konkretne zapotrzebowanie na problematykę czy też obszar oczekiwanego wsparcia, odpowiadające zapotrzebowaniu różnych szczebli hierarchii oraz działów firmy. W przypadku małych firm ocena adekwatności zrealizowanych projektów związana jest z indywidualnym światopoglądem, doświadczeniem właściciela – udzielone wsparcie, może mieć wysoką merytoryczną wartość, jednak w opinii przedsiębiorcy może zostać uznane za nieprzydatne.

Dodatkowo potwierdzono, że oferta partnerów społecznych nie zawsze trafia tam gdzie jest niezbędna. Ze wsparcia korzystają także firmy, które stać byłoby na zakup usługi po cenach rynkowych. A swoista logika realizacji projektów powoduje, że wsparcie kierowane jest nie do tych przedsiębiorstw, które go najbardziej potrzebują, ale do tych, z którymi kontakt jest najłatwiejszy – ze względu na ich dogodną lokalizację, bliskie relacje z właścicielem, bądź kierownictwem firmy.

Jednak, ze względu na ograniczone zasoby finansowe firm, szczególnie należących do sektora MMŚP, które bez wsparcia środków zewnętrznych, ograniczyłyby znacznie podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników i właścicieli, dlatego też realizowane wsparcie należy kontynuować. Korekty wymagają przede wszystkim sposoby dystrybucji środków. Postulowana jest możliwość realizowania projektów na zasadzie linii budżetowej. Umowy miałyby mieć formę kontraktów warunkowych – po wynegocjowaniu celu końcowego oraz sposobów jego weryfikacji, następuje realizacja podzielona na etapy, które są rozliczane w oparciu o kryteria jakościowe.

Z uzyskanych w trakcie wszystkich etapów badań informacji wyłania się niejednoznaczny obraz dotyczący zaangażowania partnerów społecznych w badanie potrzeb szkoleniowych przedsiębiorców oraz potrzeb dotyczących rozwoju firm. Prowadzona jest oni

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego przez systematyczną diagnozę potrzeb potencjalnych odbiorców wsparcia, problem pojawia się jednak, przy ocenie jakości prowadzonych działań oraz celu jakiemu mają służyć. Jak się okazuje, najczęściej podstawą do określenia, że jakaś forma, temat wsparcia jest potrzebny, jest deklaracja potencjalnego uczestnika. Nie zawsze i nie wszyscy przedsiębiorcy potrafią jednak dokonać racjonalnej analizy potrzeb firmy. Dodatkowo, pewne zagadnienia – nie związane bezpośrednio z obszarem działalności – mogą być uznawane za nieprzydatne, choć ich wprowadzenie w praktyce, mogłoby dać praktyczny, pozytywny efekt.

Jak już wspomniano, głównym efektem udzielonego wsparcia jest podniesienie kompetencji pracowników i właścicieli firm. Podniesienie jakości kadry powinno przekładać się na zapobieganie negatywnym skutkom zmiany gospodarczej. Jednakże efekty pozostałych rozwiązań były zbyt zróżnicowane, aby można było wskazać jednoznaczną odpowiedź na pytanie, czy wsparcie pomogło partnerom społecznym spełniać właściwie pojętą rolę partnerów społecznych w przypadkach restrukturyzacji przedsiębiorstw. Te same narzędzia i rozwiązania zaproponowane poszczególnym przedsiębiorstwom dawały różny efekt. Przyczyną tego stanu jest brak kompleksowych rozwiązań, które oferowano by przedsiębiorcom – proponowane narzędzia, najczęściej koncentrowały się na wybranej sferze, obszarze działalności firmy.

Ocena działań partnerów społecznych prowadzonych na rzecz przedsiębiorców jest niejednoznaczna. Nie zawsze bowiem istnieje zgoda co do tego, czy efekt proponowanych przez partnera działań jest korzystny dla firmy jako całości, czy też jej właściciela. Choć sami odbiorcy wsparcia nie mają jednoznacznej wizji roli i znaczenia partnerów społeczno-gospodarczych realizowanej poza systemem wsparcia projektowego, to należy stwierdzić, że zrealizowane w ramach projektów działania były potrzebne, i w dającej się przewidzieć perspektywie nadal tak będzie.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4.5. Wnioski i powiązane z nimi rekomendacje

TABELA WDRAŻANIA REKOMENDACJI

Część B - rekomendacje kluczowe

Lp.	Wniosek (strona w Raporcie)	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
1.	Wśród beneficjentów projektów dominują organizacje zlokalizowane w województwie mazowieckim, przy czym dotyczy to zarówno liczby realizowanych projektów jak i ich wartości (dysproporcje między województwami są efektem niewłaściwego dystrybuowania środków przeznaczonych na wsparcie partnerów społeczno-gospodarczych (str.43 i 52).	Dla wzmocnienia partnerów społecznych zlokalizowanych poza regionem centralnym należy określić wymogi lokalizacyjne nie tylko w odniesieniu do odbiorców wsparcia, ale także beneficjentów; wsparcie udzielane partnerom społecznym powinno być precyzyjniej adresowane, z uwzględnieniem potrzeby wzmocnienia potencjału i stopnia zaangażowania organizacji partnerów społeczno-gospodarczych zlokalizowanych we wszystkich regionach.	IZ PO WER	Uwzględnienie w PO WER odpowiednich zapisów.	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Wniosek (strona w Raporcie)	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
2.	Brak jest pogłębionej, jakościowej analizy wsparcia udzielanego partnerom społeczno-gospodarczym; Beneficjenci ograniczają się do ewaluacji wskaźnikowej na potrzeby rozliczenia wniosku o dofinansowanie (str. 40).	Należy opracować jakościowe wskaźniki do oceny udzielonego partnerom społeczno-gospodarczym w trakcie projektu wsparcia, i kontynuować projekty skierowane na wzmacnianie idei partycypacji, dialogu społecznego i obywatelskiego w oparciu o te wskaźniki.	IZ PO WER	Uwzględnienie w PO WER odpowiednich zapisów.	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.
3.	Jakość dialogu społecznego i obywatelskiego oraz problemy z uzyskaniem wymiernych efektów w zakresie wzmacniania partnerów społeczno-gospodarczych, są również konsekwencją bardzo słabego angażowania się poszczególnych grup w aktywność społeczną – mało pracodawców i pracowników jest zrzeszonych w organizacjach mających ich reprezentować (str. 53).	Ukierunkować działania w przyszłej perspektywie finansowej na stworzenie samorządu gospodarczego na szczeblu krajowym.	IZ PO WER	Uwzględnienie w PO WER odpowiednich zapisów.	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.
4.	Skuteczność wsparcia partnerów społeczno-gospodarczych oraz pracowników i przedsiębiorców uzależniona jest w głównej mierze od jakości a nie formy	W przypadku kontynuowania wsparcia organizacji partnerów społeczno-gospodarczych konieczne są rozstrzygnięcia o charakterze strategicznym,	IZ PO WER	W PO WER zawrzeć wytyczne preferujące wnioski uwzględniające stosowanie zróżnicowanych form wsparcia, z uwzględnieniem aspektów praktycznych i trwałych efektów w postaci	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Wniosek (strona w Raporcie)	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
	zastosowanego wsparcia oraz od stabilności zatrudnionej tam kadry (str. 7, 17, 93). Problemem nie jest zakres dostosowania udzielonego wsparcia do potrzeb i specyfiki działań partnerów, a raczej brak jednoznacznej perspektywy, ku czemu realizowane działania mają prowadzić (str. 69).	które umożliwią określenie ich roli i miejsca w procesie wzmacniania dialogu społecznego i obywatelskiego.		dokumentów, stron internetowych itp.		
5.	Bez względu na istniejące opracowania, dokumenty zasadniczą sprawą jest postawa poszczególnych urzędników – szczególnie piastujących kierownicze stanowiska. Przyjęte standardy współpracy, bez „woli politycznej” ich stosowania są zapisami „martwymi” (str. 71).	Większa koncentracja wsparcia na osobach piastujących kluczowe stanowiska – polityczne, kadrę kierowniczą i właścicieli firm.	IZ PO WER	W dokumentach programowych należy zawrzeć wytyczne preferujące wnioski uwzględniające preferowane uczestnictwo kadry kierowniczej, właścicieli firm oraz osób piastujących funkcje kierownicze w administracji publicznej.	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.
6.	W przypadku regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomagania organizacji pozarządowych oraz wsparcia działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo – szkoleniowej dla organizacji pozarządowych problemem	W przypadku wypracowania w projekcie rozwiązań organizacyjnych – w postaci powołania do życia instytucji wspierającej (centra wspierania, biura poradnictwa), bądź zawiązania sieci partnerskiej postulowana jest konieczność wydłużenia perspektywy	IZ PO WER	Ograniczenie częstotliwości zmian w wymaganej dokumentacji projektowej; Wydłużenie perspektywy oceny efektów udzielonego wsparcia;	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Wniosek (strona w Raporcie)	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
	zasadniczym, jest źródło finansowania prowadzonych działań. Odcięcie/ ograniczenie źródła finansowania zagraża dalszemu funkcjonowaniu centrów, bez względu na jakość prowadzonych działań oraz występującą realnie potrzebę działania centrum (str. 74).	finansowania uzyskanych rozwiązań, pod warunkiem wbudowania mechanizmów jakościowej oceny działań realizowanych przez podmiot korzystający ze wsparcia.				
7.	Problemy dla konkursowego trybu wyboru projektów do realizacji, wynikające z jego specyfiki, dotyczą w głównej mierze chęci osiągnięcia jak największej liczby punktów przy ocenie wniosku, przez co projekty często odpowiadają na kryteria oceny, a nie na faktyczne potrzeby grupy docelowej (str. 78).	Zmiana systemu oceny projektów, na wszystkich etapach – odejście od sformalizowanego, wskaźnikowego rozliczania projektów, na rzecz oceny jakościowej. Wzmocnienie profesjonalizmu osób oceniających wnioski.	IZ PO WER	Wypracowanie rozwiązań umożliwiających wzmocnienie jakościowego elementu oceny projektów, od etapu naboru wniosków, do oceny efektów uzyskanego wsparcia; Szkolenia dla członków Komisji oceniających wnioski o dofinansowanie i wnioski o płatność.	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.
8.	Zaobserwowano ograniczoną skuteczność stosowanych przez partnerów społecznych narzędzi diagnostycznych; oferta ich nie zawsze trafia tam, gdzie jest niezbędna (str. 62); występuje nadmierna koncentracja na realizowaniu projektów, a nie	Podział projektów na etapy, które będzie można oddzielnie finansować – najpierw diagnoza a dopiero później zaplanowanie działań pod konkretne potrzeby; Położenie większego nacisku na preferowane przez przedsiębiorców szkolenia	IZ PO WER	Uwzględnienie w PO WER odpowiednich zapisów.	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Wniosek (strona w Raporcie)	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
	rzeczywiste zaangażowanie w rozwiązywanie problemów, które dotyczą przedsiębiorców (str. 85); Problemy z rekrutacją uczestników wsparcia są wynikiem błędnej diagnozy w zakresie potrzeb przedsiębiorców (str. 92)	specjalistyczne/branżowe podnoszące kwalifikacje pracowników w obszarze ich kompetencji zawodowych.				
9.	Realizacja projektów podlega swoistej logice – wsparcie kierowane jest nie do tych przedsiębiorstw, które go najbardziej potrzebują, ale do tych, z którymi kontakt jest najłatwiejszy – ze względu na ich dogodną lokalizację, bliskie relacje z właścicielem, bądź kierownictwem firmy (str. 97). Poza kryteriami formalnymi, wynikającymi z wymagań projektowych, kryterium wystarczającym do przyjęcia uczestnika, jest jego chęć skorzystania ze wsparcia. Nie dokonuje się pogłębionej analizy przydatności oferowanego produktu z rzeczywistymi uwarunkowaniami	Należy wzmocnić wsparcie skierowane do przedsiębiorstw zlokalizowanych w małych miastach i na terenach wiejskich.	IZ PO WER	Uwzględnienie w PO WER odpowiednich zapisów.	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Wniosek (strona w Raporcie)	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: Stan wdrożenia	Termin realizacji
	występującymi w firmach bądź instytucjach, do których działanie może być – zgodnie z wymaganiami konkursowymi – skierowane.					
10.	Brak otwartości do finansowania działań prowadzonych na rzecz efektów wykraczających poza szczegółowe wytyczne (str. 107).	Uwzględnienie w procedurach konkursowych możliwości przyjęcia do realizacji wniosków o tematyce wykraczającej poza przyjęte wytyczne, ale dzięki swej jakości dające szanse na skuteczną realizację społecznie ważnych celów, które w trakcie ustalania wymogów konkursowych, z różnych przyczyn, nie zostały uwzględnione.	IZ PO WER	Uwzględnienie w PO WER odpowiednich zapisów.	Rekomendacja do wdrożenia w całości.	31 grudnia 2020 r.
Część A - rekomendacje operacyjne						
Część C - rekomendacje horyzontalne						

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5. ZAŁĄCZNIKI

5.1. Materiały źródłowe wykorzystane w raporcie

1. Baza KSI;
2. Baza PEFS;
3. Czyżewski M., Kowalski S., Piotrowski A., (red.), Rytualny chaos. Studium dyskursu publicznego, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010;
4. Dialog społeczny i tworzenie partnerstw na rzecz rynku pracy, Barańska B., Eichner M., Hus K., Majewski J., Tomeczek A., Katowice 2011;
5. Dialog. „Pismo Dialogu Społecznego” nr 1/2014 (40);
6. Ekspertyza: Trzeci sektor w Polsce i UE – źródła pozyskiwania danych oraz metodologia porównywania kondycji sektora pozarządowego w Polsce i UE w kontekście implementacji Polityki Spójności w perspektywie finansowej 2007-2013, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa, 2008 r.;
7. Frieske K. W., Machol-Zajda L. M., Instytucjonalne ramy dialogu społecznego w Polsce: szanse i ograniczenia, w: K. W. Frieske, L. M. Machol-Zajda, B. Urbaniak, H. Zarychta (red.), Dialog społeczny. Zasady, procedury i instytucje w odniesieniu do podstawowych kwestii społecznych – opracowania, PBZ, Zeszyt nr &, Warszawa 1999;
8. Gardawski J., Dialog społeczny w Polsce. Teoria, historia, praktyka, Warszawa 2009;
9. Goś-Wójcicka K., Nałęcz S. (red) Trzeci sektor w Polsce. Stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd zawodowy i gospodarczy oraz organizacje pracodawców w 2010 r. GUS, Studia i analizy statystyczne, Warszawa 2013;
10. GUS, Departament badań społecznych i warunków życia oraz urząd statystyczny w Krakowie, Wstępne wyniki badania społecznej i ekonomicznej kondycji organizacji trzeciego sektora w 2012 r., Warszawa 2014;
11. Męcina J. (red.), Dialog społeczny na poziomie zakładu pracy: między zasadami a realiami, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Departament Dialogu i Partnerstwa Społecznego. Warszawa 2009;
12. Męcina J. (red.), Kryzys międzynarodowy w Polsce a dialog społeczny na poziomie zakładu pracy : perspektywy dla polskiego rynku pracy, Polit. Społ. 2010, nr 8;
13. Męcina J. (red.), Dynamika dialogu - partnerstwo na poziomie zakładu pracy, Dialog, 2010, nr 1;
14. Męcina J., Wpływ dialogu społecznego na kształtowanie stosunków pracy w III Rzeczypospolitej, Warszawa 2010;
15. Oliński M., Krukowski K., Flexicurity w teorii i praktyce, Fundacja Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach, 2010;
16. Program Operacyjny Kapitał Ludzki - Departament Zarządzania EFS, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 19 lipca 2013 r. (oraz poprzednie wersje);

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

17. Przewodnik dialogu obywatelskiego na rzecz integracji społecznej osób starszych, 2010;
18. Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. Ocena adekwatności wskaźników założonych dla Działania 5.4 i Działania 5.5 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, PSDB Sp. z o.o., Warszawa, czerwiec 2009;
19. Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. Ocena realizacji zasady partnerstwa w ramach SPO RZL i PO KL, Kompania Dobrych Usług, Warszawa 2009;
20. Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. Ocena stopnia realizacji celów V Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w kontekście tematyki i jakości wdrażania realizowanych w jego ramach projektów, Pozarządowa Agencja Ewaluacji i Rozwoju, Warszawa, styczeń 2010;
21. Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. Ocena trafności, skuteczności, efektywności i trwałości działań podejmowanych w projektach promocyjno-informacyjnych realizowanych w ramach Poddziałania 8.1.3 PO KL w województwie kujawsko-pomorskim, ASM - Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o., Toruń, październik 2011;
22. Raport końcowy z badania ewaluacyjnego, pn. Ocena wsparcia w ramach projektów PO KL, realizowanych w trybie konkursowym i systemowym, Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Przedsiębiorstwo Społeczne, Szczecin 2013;
23. Raport końcowy: Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL, PAG Uniconsult, Warszawa 2012;
24. Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999;
25. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;
26. Schimanek T., Dialog obywatelski Polska 2007. Ocena wybranych instytucji dających obywatelom możliwość wpływania na podejmowanie decyzji publicznych, Warszawa 2007;
27. Sprawozdania roczne i okresowe z realizacji PO KL;
28. Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 - Departament Zarządzania EFS, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 1 lipca 2013 r. (oraz wszystkie poprzednie wersje);
29. Zasady dialogu społecznego. Dokument programowy rządu przyjęty przez radę ministrów w dniu 22 października 2002 r. Załącznik nr 2 Podstawy prawne dialogu społecznego w Polsce i jego ocena. Warszawa 2002;
30. Zybała A. (red.), W kierunku dialogu opartego na wiedzy, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Dialogu i Partnerstwa Społecznego Warszawa 2009;